

S T Y R E T

har møte

Onsdag 25. oktober 2017, kl. 09.00 -16.00
Møtested: Hovedbygget, Gløshaugen, Rom 220 Rådssalen

-
- S-sak 30/17 Virksomhetsrapport 2. tertial 2017**
Notat
- S-sak 31/17 NTNUs strategi *Kunnskap for en bedre verden* – revisjon av strategien**
Notat
- S-sak 32/17 Satsingsforslag utenfor rammen for 2019**
Notat
- S-sak 33/17 NTNUs eierinteresser i aksjeselskaper – eierberetning 2016/2017**
Notat. U.off. § 23,1
- S-sak 34/17 Studieprogramporteføljen – endringer 2018/19**
Notat
- S-sak 35/17 Sensur - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift**
Notat
- S-sak 36/17 Midlertidig forskrift om utvidet sensurfrist ved nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi**
Notat
- S-sak 37/17 Endring i forskrift om studier ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)**
Notat
- S-sak 38/17 Innlemming av Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning i NTNU**
Notat
- S-sak 39/17 Godkjenning av protokoll fra styrets møte 25.10.2017**

Orienteringssaker:

O-sak 24/17 Rektors orienteringer

O-sak 25/17 Politikk og handlingplan for likestilling og mangfold 2018 – 2021
Notat

O-sak 26/17 Statsbudsjettet 2018
Notat

O-sak 27/17 Evaluering av Starmus-festivalen
Notat

* * * * *

Neste møte i Styret er 5./6.12. 2017

* * * * *

Sakskart, saker og protokoller for styrets møter legges ut på flg. adresse:
<http://www.ntnu.no/adm/styret>

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Virksomhetsrapport 2. tertial 2017

Tilrådning

1. Styret tar status for gjennomføringen av vedtatte virksomhetsmål for 2017 til etterretning.
 2. Styret tar gjennomgangen av den økonomiske pr 2. tertial til etterretning. Til tross for at årsprognosen nå tilsier et større mindreforbruk mot budsjett i år, anses det ikke som hensiktsmessig å iverksette ytterligere tiltak/aktivitet i år.
 3. Styret tar statusrapportering for HMS-tiltak pr 2.tertial til orientering
 4. Styret tar til etterretning at vi er i rute i forhold til planlagt administrativ effektivisering i 2017, i henhold til styrevedtaket i sak S49/16
-

Formål

Formålet med saken er å gi styret en orientering om status innenfor følgende områder:

- Gjennomføringen av NTNUs hovedprioriteringer og virksomhetsmål for 2017
- Økonomisk status pr 2.tertial og prognose for årsresultat 2017,
- Status innenfor HMS-området
- Gjennomføringen av styrets effektiviseringskrav for 2017, herunder orientere om utviklingen i innleie av vikarer og konsulenter

Oppsummering: (for detaljer vises til vedlegg)

1. Status på gjennomføring av hovedprioriteringene. (vedlegg 1)

For 2017 ble det vedtatt tre hovedprioriteringer med tilhørende virksomhetsmål. Hovedprioriteringene fokuserer på områder der hele organisasjonen arbeider med forbedringstiltak for å realisere strategien. Detaljert status for hvert virksomhetsmål fremgår av vedlegg 1.

Det overordnede bildet er at det arbeides godt og i henhold til plan.

Hovedprioriteringen **Ett NTNU** har følgende tre virksomhetsmål for 2017:

- Vi skal implementere ny organisering som fremmer kvalitet og skaper faglig synergi.
- Vi skal heve kvaliteten i studieporteføljen gjennom samordning og effektivisering.
- Vi skal forbedre, standardisere og digitalisere utvalgte arbeidsprosesser.

Hovedprioriteringen handler primært om integrasjon av de fire fusjonerte enhetene, hvordan vi utvikler oss som institusjon til beste for alle partnerne og legger til rette for å høste gevinster av fusjonen.

Fra 2017 ble ny organisasjonsstruktur iverksatt ved NTNU. Dette skjedde etter omfattende utredninger og styrebehandlinger i 2016. Faglig tilhørighet er hovedprinsippet for den nye organisasjonsstrukturen. Det innebærer faglig integrasjon av fagmiljøene på tvers av Trondheim, Ålesund og Gjøvik. Arbeidet med å få ny organisering til å fungere godt handler om å etablere felles faglige plattformer og strategisk retning, samlokalisering av fagmiljøer og ikke minst samordning av studieporteføljen. Tiltak innen alle disse områdene har hatt høy oppmerksomhet i de fleste fagmiljøer i 2. tertial. 1. august startet dessuten ny åremålsperiode for NTNUs linjeledere, og ulike tiltak for opplæring av nye ledere og samkjøring av nye ledergrupper er gjennomført. Fakultetene har også bidratt med innspill til revisjon av NTNUs overordnede strategi.

Arbeid utvikling av studieporteføljen har høy prioritet og støtter opp under NTNUs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet/KD (S-sak 20/17). Det pågående arbeidet med utvikling av felles basisemner innenfor parallelle studietilbud innebærer en stegvis samordning over tid. Det arbeides godt og systematisk med dette både ved fakultetene og i forvaltningsutvalgene. Arbeidet koordineres med planene for utvikling og innføring av fellesemner og felles emnestørrelse. I løpet av 2. tertial i 2017 er rapporter for den nye fellesemneordningen med områdeemne og ex.phil. ferdigstilt og følges nå videre opp i organisasjonen. Et nytt mandat for studieprogramråd er utarbeidet og sendt på høring i organisasjonen. De nye femårige masterprogrammene innenfor grunnskolelærerutdanningene startet opp høsten 2017.

Arbeid med standardisering, forbedring og digitalisering av prosesser i det administrative støtteapparatet er i gang og gjennomføres i form av en rekke større og mindre tiltak på alle nivå i organisasjonen.

Nytt e-læringssystem Blackboard er tatt i bruk fra og med dette høstsemesteret. Fagmiljøene opplever at implementeringa av Blackboard har vært arbeidskrevende, men brukerfrekvensen er høy og oppstarten har gått bra. Felles timeplansystem er tatt i bruk fra og med studieåret 2017/18, og det arbeides videre med å få på plass felles publiseringsverktøy for alle typer studieprogram.

For øvrig nevner vi at vitenskapsfestivalen Starmus og utstillingen «Body Worlds Vital» ved Vitenskapsmuseet var godt besøkt og har bidratt til svært positiv profilering av NTNU.

Hovedprioriteringen **Nasjonal premissleverandør** har følgende virksomhetsmål for 2017:

- Vi skal øke vår relevans og videreutvikle vårt samarbeid med arbeidslivet gjennom å implementere politikkene for samarbeid med arbeidslivet og for etter- og videreutdanning.
- Vi skal styrke profesjonsutdanningenes forskningsgrunnlag og relevans.
- Vi skal synliggjøre og øke nyskappingsaktiviteten med utspring fra klynger og sentre.
- Vi skal planlegge en fremtidsrettet, samlet campus som kan bli modell for fremtidige offentlige utbygginger i Norge.
- Vi skal skape fleksible læringsarealer på alle campus som er tilpasset nye læringsformer.

Hovedprioriteringen favner NTNUs nasjonale og regionale samfunnsoppdrag. Vi ønsker å være Norges mest attraktive studiested, en foretrukken samarbeidspartner for omstilling og utvikling og en attraktiv arbeidsgiver.

Det arbeides systematisk med videre gjennomgang og styrking av innovasjonsaktivitetene, inkl. støttefunksjoner og virkemidler rettet mot studenter og ansatte. For å få et godt grunnlag for stake ut fremtidig strategisk retning på utvikling av nyskappingsaktiviteten ved NTNU, har Prorektor for nyskaping i 2017 hatt samtaler med ledergruppene ved fakultetene og også foretatt en intern gjennomgang av nyskappingsaktivitetene og ulike virkemidler/støttefunksjoner for nyskaping og innovasjon ved NTNU. I tillegg er også Impello Management engasjert for å gi en ekstern vurdering og å gi innspill på utviklingsmuligheter på NTNUs økosystem for nyskaping og innovasjon. Innspillene fra gjennomgangen tas inn i arbeidet med revisjon av NTNU hovedstrategi og i arbeidet med å utvikle spesifikke tiltak og virkemidler for å øke innovasjonsaktiviteten. For å styrke forankringen i fagmiljøene, har alle fakultetene nå utpekt en av prodekanene til å ha et spesielt ansvar for nyskappings- og innovasjonsaktiviteten. Sammen med prorektor for nyskaping utgjør disse NTNUs nyskappingsforum. I tillegg til å legge til rette et godt økosystem for entreprenørskap og nyetableringer ved NTNU, er fokuset rettet mot å styrke NTNUs bidrag til omstilling og innovasjon også i eksisterende næringsliv og i offentlig sektor.

Trondheim kommune og NTNU har inngått samarbeidsavtalen om Universitetskommune 3.0 med mål om å fremme forskning, undervisning og innovasjon. Samarbeidsavtalen svarer på komplekse sosiale og teknologiske (sosiotekniske) samfunnsutfordringer og gi langsiktig tilgang på kunnskap, kompetanse og teknologi av strategisk betydning for utvikling av gode og bærekraftige samfunn. Fakultetene melder for øvrig om en rekke tiltak for å styrke samarbeidet med arbeidslivet og innad i sektoren for å tydeliggjøre vår rolle og styrke relevansen i våre utdanninger.

Ny fakultets- og instituttstruktur betyr at mange enheter har måttet arbeide iherdig med integrering av bachelorutdanningene innen profesjonsfag. Fakultetene rapporterer om en rekke initiativer og prosesser for å integrere fagmiljøene på tvers av de tre universitetsbyene, inkludert koordinering av studieporteføljen. På sikt vil dette løfte profesjonsutdanningene forskningsmessig og styrke deres relevans overfor arbeidslivet.

NTNU leder til sammen 16 sentra (SFI, SFF, FME-er) og er partnere i 17 sentra. I forbindelse med oppfølging av utviklingsavtalen med KD ble det arrangert en workshop der erfaringer med å avdekke ideer ut fra forskningsarbeidene i SFI-ene ble satt i fokus, samt hvordan følge opp disse til innovasjoner er realisert. Videre har det vært jobbet aktivt med å posisjonere NTNU inn i fire nye KIC-er (Knowledge and Innovation Communities) i EIT-programmet (European Institute of Innovation & Technology). SFU ENgage (Center for engaged education through entrepreneurship) har igangsatt en rekke pilotsamarbeid med ulike fagmiljøer for å ta i bruk entreprenørielle metoder i ulike fag og disipliner.

Prosjektet Samlet campus i Trondheim består i 2017 av tre delprosjekt; Fysisk plan, Kartlegging og konseptutvikling og Faglig lokalisering. Det vil orienteres om status og fremdrift i arbeidet i NTNUs styre 25. oktober 2017.

Ved NTNU opplever vi at interessen for læringsmiljø som legger til rette for nye undervisningsformer er økende. Sentralt i dette er utvikling av arealer som er fleksible slik at en kan ha variasjon i bruken både i løpet av døgnet og i løpet av året. Et stort auditorium på Gløshaugen (R2) er bygget om til et studentaktivt læringsareal med 28 gruppestasjoner, og ble innviet av Kunnskapsministeren den 25. september.

Hovedprioriteringen *Sterke, internasjonalt orienterte fagmiljøer* har følgende virksomhetsmål for 2017:

- Vi skal bli en mer aktiv internasjonal aktør gjennom å implementere Internasjonal handlingsplan i hele organisasjonen.
- Vi skal videreutvikle og styrke forskningskulturen gjennom å implementere Publiseringspolitikken i hele organisasjonen.
- Vi skal heve kvaliteten i forskningen og utvikle flere fagmiljøer på høyt internasjonalt nivå.
- Vi skal styrke den pedagogiske kompetansen og utvikle et system for pedagogisk merittering

Denne hovedprioriteringen bygger opp under visjonen om å bli et internasjonalt fremragende universitet som leverer «kunnskap for en bedre verden». NTNU skal være et internasjonalt orientert universitet som har høy kvalitet i all forskning og kunstnerisk virksomhet. Vår utdanning skal holde høy faglig og pedagogisk kvalitet.

Generelt er vårt inntrykk er at fakultetene arbeider godt, systematisk og langsiktig med både posisjonering, nettverksbygging, EU-søknader og utvikling av toppmiljøer, samtidig som det arbeides med å styrke forskningskulturen i bredden.

Revisjonen av Internasjonal handlingsplan 2014 – 2017 starter høsten 2017. Ny plan skal være på plass våren 2018 etter at strategien er vedtatt. Når det gjelder implementeringen av eksisterende handlingsplan er inntektsmålet på 1 mrd. kroner fra Horisont 2020 fortsatt innen rekkevidde. Inntekt pr. september 2017 er på nær 500 millioner kroner før utlysningen for de siste tre år annonseres i oktober 2017. Bred mobilisering og god gjennomslagsevne mot utlysningen er avgjørende for våre muligheter for å nå målet. Antall søknader og prosjekter øker jevnt og trutt. Pr. 25. september 2017 har NTNU deltatt i 840 søknader til Horisont 2020. 92 prosjekter er innvilget. Tilslagsprosenten ligger stabilt på rundt 11%. NTNU deltar i flest prosjekter i Horisont 2020 blant de norske universitetene, men har noe mindre inntekt enn UiO pga. at vi har færre ERC Grants. Gledelig er at vi sommeren 2017 hadde fem ERC Starting grant kandidater i finalerunde, hvorav 3 fikk karakter A (fully meets the ERC evaluation criteria). Dessverre fikk bare én av disse bevilgning.

Med hensyn til utgående mobilitet, har nivået på studentmobilitet gått ned som følge av fusjonen og det er klart at vi ikke vil nå 40 %-målet for studentutveksling i inneværende handlingsplanperiode. Utreisepolitikken for vitenskapelig ansatte er tatt i bruk og vi følger utviklingen.

Når det gjelder det bilaterale internasjonale samarbeidet er det stor oppmerksomhet på Kina etter normaliseringen av forholdet mellom Norge og Kina. En rekke initiativer er i gang. Under Starmus organiserte vi en rundebordskonferanse om Norges forskningssamarbeid med Kina med kunnskapsministeren, ledelsen i Forskningsrådet og de norske universitetsrektorene. Vi arbeider med utvikling av strategiske partnerskap med utvalgte kinesiske universiteter og forskningsinstitusjoner, bl.a. med Shanghai Jiao Ting University som er NTNUs nærmeste strategiske partner i Kina. NTNU har pågående prosjekter sammen med aktører i en rekke utviklingsland med mest aktivitet i land i Afrika og Asia innenfor energi, helse og bærekraft. I løpet av vinteren vil det utvikles en plan for en mer strategisk tilnærming til NTNUs arbeid med utviklingsland.

Det er et godt stykke vei å gå før vi kan si at det hersker en felles forskningskultur på tvers av NTNU. Gjennom fusjonen er ulike forskningstradisjoner smeltet sammen, og kulturbygging tar tid. Godt integrerte og velfungerende fagmiljøer er en forutsetning. Det har vært og vil fortsatt være

variasjoner med hensyn til vitenskapelig publisering, både fagmiljøene imellom og på individuelt nivå. Publiseringspolitikken blir derfor jevnlig fulgt opp i lederfora og i styringsdialogen med fakultetene.

I 2017 har vi sterkt fokus på Open Science. Vi arbeider målrettet for å øke egenarkivering av og åpen tilgang til forskningspublikasjoner. Det er også laget utkast til en politikk for åpen tilgang til forskningsdata og en tiltaksplan er under utarbeidelse.

Satsingen på kvalitet i forskningen og utvikling av flere fagmiljøer på høyt internasjonalt nivå fortsetter. Andre kull med kandidater er tatt opp og i gang både innen Stjerneprogrammet og Onsager Fellows-programmet. NTNU fikk godt gjennomslag i Forskningsrådets INFRASTRUKTUR-tildeling i juni, og vi leder tre store prosjekter og er partner i åtte andre.

Arbeidet med utvikling av et kurstilbud i utdanningsfaglig basiskompetanse, som skal erstatte dagens Pedup (basiskurs i universitetspedagogikk), går som planlagt. Forslag til nytt tilbud leveres innen utgangen av året. Det planlegges en pilot for det nye tilbudet høsten 2018. Læringsassistentopplæringen, LAOS, har nå økt fra vårens 230 deltakere til 362 i høst. Stadig flere utenlandske studenter fra internasjonale studieprogram deltar i opplæringen.

Søknadsperioden for merittering av undervisere løper fra 15. august til 15. oktober, og det er gjennomført informasjonsmøter og søkerseminar i alle campusbyer.

2. Status økonomi og prognose pr 2. tertial – bevilgningsøkonomien (vedlegg 2)

NTNU har totalt sett et mindreforbruk ift budsjett på 165 mill.kr. ved utgangen av 2.tertial. Budsjettet for 2017 tilsier et negativt resultat (nedbygging av ubrukte bevilgninger) på 162,5 mil.kr. Resultatprognosen for 2017 justeres i retning et lavere kostnadsnivå, og tilsier nå et årsresultat med en nedbygging av ubrukte bevilgninger på mellom 0 og 100 mill. kr. Budsjettavviket forventes med dette å utgjøre mellom 1% og 2,6% av bevilgning 2017. Med tanke på at det vil påløpe store kostnader de kommende årene med samlokalisering, anser ikke Rektor det som problematisk at totale ubrukte bevilgninger ved utgangen av 2017 blir en del større enn budsjettet

3. Bidrag- og oppdragsfinansiering aktivitet (BOA) (vedlegg 3)

Oppsummert antas total BOA-omsetning i 2017 å bli anslagsvis 1950 mill.kr. Justert for pris- og lønnsvekst tilsier dette en aktivitet som er på nivå med 2016. Prognosen her opprettholdes på det nivå som var forventet etter 1.tertial.

4. Status HMS - oppfølging fra årsrapport (vedlegg 4)

Sykefraværet ved NTNU er totalt sett på samme nivå i 2.tertial som i 1.tertial. Det er i perioden 01.05.2017 – 31.08.2017 meldt 284 HMS-avvik, hvorav 200 er lukket. NTNUs institusjonelle verktøy for kartlegging av det psykososiale arbeidsmiljøet (ARK-undersøkelsen) vil gjennomføres i perioden 1.-19.nov

5. Utvikling i administrative årsverk og konsulentkostnader (vedlegg 5)

Månedsrapporteringen pr. 15. september viser at NTNU totalt sett har nådd planlagt administrativ effektivisering for 2017, og at summen av administrative årsverk som rapporteres til DBH pr oktober 2017 er redusert med 103 årsverk sammenlignet med januar 2016. Dette har vært en krevende prosess for organisasjonen, og ved flere enheter vært belastende både for enkeltpersoner

og arbeidsmiljø. Hittil i år har det totalt sett vært en økning i konsulentbruken sammenlignet med samme periode i fjor. Dette forklares delvis av særskilte aktiviteter som STARMUS, hvor store deler av kostnadene er regnskapsført som innkjøp av eksterne tjenester, samt økt aktivitet i Campusprosjektet.

VEDLEGG TIL S-SAK 30/17¹:

VIRKSOMHETSRAPPORT 2. TERTIAL 2017

- Vedlegg 1: Detaljert status på gjennomføring av hovedprioriteringene
- Vedlegg 2: Status økonomi og prognose ved 2. tertial – bevilgningsøkonomien
- Vedlegg 3: Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) – 2. tertial
- Vedlegg 4: Utvikling adm årsverk og konsulentkostnader
- Vedlegg 5: Tertialrapport HMS

¹ Vedleggene utdyper oppsummeringene i styrenotatet for lesere som ønsker mer bakgrunn og informasjon.

Vedlegg 1: Status på gjennomføring av hovedprioriteringene

NTNUs årsplan for 2017 ble vedtatt av styret i desember 2016, jfr. sak 80/16. For 2017 ble det vedtatt tre likeordnede hovedprioriteringer med tilhørende virksomhetsmål, tiltak og resultatindikatorer for 2017. Hovedprioriteringene fokuserer på områder der hele organisasjonen arbeider med forbedringstiltak. Fem av virksomhetsmålene inngår i utviklingsavtalen som NTNU har inngått med KD.

Det overordnede bildet at vi er i rute på de fleste områder. Det er ikke identifisert vesentlige forsinkelser eller behov for omprioriteringer.

1.1 Hovedprioritering 1: Ett NTNU

Hovedprioriteringen *Ett NTNU* har følgende tre virksomhetsmål for 2017:

- Vi skal implementere ny organisering som fremmer kvalitet og skaper faglig synergi.
- Vi skal heve kvaliteten i studieporteføljen gjennom samordning og effektivisering.
- Vi skal forbedre, standardisere og digitalisere utvalgte arbeidsprosesser.

Vi skal implementere ny organisering som fremmer kvalitet og skaper faglig synergi

Fra 2017 ble ny organisasjonsstruktur iverksatt ved NTNU. Dette skjedde etter omfattende utredninger og styrebehandlinger av ny fakultets- og instituttstruktur i 2016. Faglig tilhørighet er hovedprinsippet for den nye organisasjonsstrukturen. Det innebærer faglig integrasjon av fagmiljøene på tvers av Trondheim, Ålesund og Gjøvik. Organisasjonen består nå av 8 fakultet og 54 institutt. Også ny administrasjonsstruktur ble iverksatt fra 2017 etter forutgående utredninger og innplasseringsprosess i 2016.

I andre tertial har det vært lagt ned en betydelig innsats i utarbeidelse av faglige plattformer for de nye fagmiljøene og innspill til NTNUs revisjon av den overordnede strategien. Det arbeides dessuten med samlokalisering av fagmiljøer for å styrke effektene av ny organisering.

Som ledd i den faglige integrasjonen ble det satt ned arbeidsgrupper som skulle utrede og gi tilrådinger om et samordnet og helhetlig studietilbud på områdene helse, IKT, lærer/lektor, naturvitenskap, teknologi og økonomi/ledelse. Utredningene ble levert ved årsskiftet 2016/2017. Tilrådingene er fulgt opp gjennom studieporteføljeprosessene, og endringsforslag vil bli styrebehandlet i tida framover.

1. august startet ny åremålsperiode for NTNUs linjeledere, og en rekke tiltak for opplæring av nye ledere og samkjøring av nye ledergrupper under gjennomføring.

Flere av enhetene rapporterer om at det er igangsatt betydelig arbeid lokalt med harmonisering og forbedring av administrative rutiner som følge av ny organisasjonsstruktur.

Vi skal heve kvaliteten i studieporteføljen gjennom samordning og effektivisering

Pågående studieplanarbeid retter seg mot å utvikle felles basisemner innenfor parallelle studietilbud. Planlagt utvikling av studieporteføljen støtter opp under NTNUs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet/KD (S-sak 20/17). Det pågående studieplanarbeidet med utvikling av felles basisemner innenfor parallelle studietilbud innebærer en stegvis samordning over tid. Dette koordineres med utviklings- og innfasingplanene for fellesemner og felles emnestørrelse. I løpet av

andre tertial i 2017 er rapporter for den nye fellesemneordningen med områdeemne og ex.phil. ferdigstilt og følges nå videre opp i organisasjonen. Et nytt mandat for studieprogramråd er utarbeidet og sendt på høring i organisasjonen.

Felles timeplanssystem (TP; TimePlan, utviklet av UiO) er tatt i bruk fra og med studieåret 2017/18, og det arbeides videre med å få på plass felles publiseringsverktøy for alle typer studieprogram. Det har vært en del innfasingsproblemer med det nye, felles timeplanssystemet enkelte steder i organisasjonen, og det arbeides med å rette opp disse.

De nye femårige masterprogrammene innenfor grunnskolelærerutdanningene startet opp høsten 2017. Arbeidet med utvikling av studieporteføljen er per dato samlet sett i rute i henhold til 2018/19 og tidsperspektivet på 3-4 år i vår utviklingsavtale med KD.

Vi skal forbedre, standardisere og digitalisere utvalgte arbeidsprosesser

De tre første prosessene som gis et særskilt løft når det gjelder forbedring, standardisering og digitalisering er alle i gang, men de er i ulik fase og har ulik tidshorisont, jf. O-sak 15/17. PBO-prosessen er i rute for å få på plass *En redefinert, standardisert, digitalisert og effektivisert PBO-prosess innen mars 2019, tilpasset ny strategi*, mens rekruttering av vitenskapelig ansatte har fått på plass prosjektleder og regner med å ferdigstille sin prosessrevisjon i løpet av våren 2018. Studieplanprosessen har engasjert en ekstern prosjektleder og skal avklare rammer og innhold for hovedprosjektet innen utgangen av 2017.

1.2 Hovedprioritering 2: Nasjonal premissleverandør

Hovedprioriteringen *Nasjonal premissleverandør* har følgende virksomhetsmål for 2017:

- Vi skal øke vår relevans og videreutvikle vårt samarbeid med arbeidslivet gjennom å implementere politikkene for samarbeid med arbeidslivet og for etter- og videreutdanning.
- Vi skal styrke profesjonsutdanningenes forskningsgrunnlag og relevans.
- Vi skal synliggjøre og øke nyskappingsaktiviteten med utspring fra klynger og sentre.
- Vi skal planlegge en fremtidsrettet, samlet campus som kan bli modell for fremtidige offentlige utbygginger i Norge.
- Vi skal skape fleksible læringsarealer på alle campus som er tilpasset nye læringsformer.

Vi skal øke vår relevans og videreutvikle vårt samarbeid med arbeidslivet gjennom å implementere politikkene for samarbeid med arbeidslivet og for etter- og videreutdanning.

Arbeidet med systematisk gjennomgang og styrking av samarbeid med arbeidslivet og med innovasjonsaktiviteter rettet mot studenter fortsetter i takt med arbeidet å styrke organiseringen og videreutvikle nyskappingsaktivitetene ved fakultetene.

Det rapporteres om mange konkrete tiltak fra fakultetene, eksempelvis har Humanistisk fakultet gode erfaringer fra sitt forsøk med å tilsette arbeidslivskontakter i små stillingsandeler for å få til en tettere kontakt mellom arbeidslivet og fagmiljøene. IE er i dialog på ledernivå med Digital Norway. (Toppindustrisenteret) angående samarbeidsformer knyttet til digitalisering av næringslivet. Vitenskapsmuseet har en tydelig regional tilstedeværelse i Trøndelag, spesielt innen kulturminneforvaltning og formidling.

Trondheim kommune og NTNU har inngått samarbeidsavtalen om Universitetskommune 3.0. Målet er å fremme forskning, undervisning og innovasjon som svarer på komplekse sosiale og teknologiske (sosiotekniske) samfunnsutfordringer og gi langsiktig tilgang på kunnskap, kompetanse og teknologi av strategisk betydning for utvikling av gode og bærekraftige samfunn. Det er fem tematiske hovedområder; Oppvekst og utdanning, Helse og velferd, Byutvikling, Innovasjon og omstilling og det femte hovedområdet Smart by- digitalisering og teknologi er gjennomgående i de fire første hovedområdene. Samarbeidet om Universitetskommune 3.0 omfatter alle fagmiljøene ved NTNU og har som mål å bli en nasjonal pilot.

Vi skal styrke profesjonsutdanningenes forskningsgrunnlag og relevans.

Ny fakultets- og instituttstruktur betyr at mange enheter har måttet arbeide iherdig med integrering av bachelorutdanningene innen profesjonsfag. Dette innebærer også praktiske og logistiske utfordringer i forbindelse med samlokalisering på campus i Trondheim. Fakultetene rapporterer om en rekke initiativer og prosesser for å integrere fagmiljøene på tvers av de tre universitetsbyene, inkludert koordinering av studieporteføljen. På sikt vil dette løfte profesjonsutdanningene forskningsmessig og øke deres relevans overfor arbeidslivet. For eksempel har IV-fakultetet etablert et samhandlingsprosjekt for å oppnå større forskningsmessig tyngde overfor industriklyngene på Østlandet og Nord-Vestlandet. SU-fakultetet har innledet et tettere samarbeid med Trondheim kommunes virksomhetsområde «Oppvekst og utdanning» om forskning og innovasjon i sektoren. HF-fakultetet har lovende forsøk i gang med arbeidslivskontakter i små stillingsandeler, og MH-fakultetet arbeider videre med integrasjon mot helsetjenesten, blant annet gjennom samarbeidet Trondheim universitetskommune.

Vi skal øke nyskappingsaktiviteten med utspring fra klynger og sentre.

NTNU leder til sammen 16 sentra (SFI, SFF, FME-er) og er partnere i 17 sentra. Fakultetene IV, NV og IE er nasjonale premissleverandører innen sine fagområder naturvitenskap og teknologi. I forbindelse med oppfølging av utviklingsavtalen ble det arrangert en workshop der erfaringer med å avdekke ideer ut fra forskningsarbeidene i SFI-ene ble satt i fokus, samt hvordan følge opp disse til innovasjoner er realisert.

Det har vært jobbet aktivt med å posisjonere NTNU inn i fire nye KIC-er (Knowledge and Innovation Communities) i EIT-programmet (European Institute of Innovation & Technology).

SFU ENgage (Center for engaged education through entrepreneurship) skal bidra til at framtidens studenter har ferdigheter innen entreprenørskap og holdninger slik at de kan opptre som endringsagenter i alle slags kontekster. Det er igangsatt en rekke pilotsamarbeid med ulike fagmiljøer for å ta i bruk entreprenørielle metoder i ulike fag og disipliner. Engage har også satt i gang et større prosjekt med fokus på bærekraft og entreprenørskap. Dette skjer i et samarbeid med de tverrfaglige satsningsområdene «Bærekraft» og «Energi». Senteret vil høsten 2017 i samarbeid med Flyktningehjelpen etablere en «entrepreneurial hub» i flyktningeleiren Kakuma i Kenya.

Vi skal planlegge en fremtidsrettet, samlet campus som kan bli modell for fremtidige offentlige utbygginger i Norge:

Prosjektet Samlet campus i Trondheim består i 2017 av tre delprosjekt; Fysisk plan, Kartlegging og konseptutvikling og Faglig lokalisering.

Fysisk plan er NTNU sin beskrivelse av alternativer for tomter, plassering og størrelser. Utredningen gjennomføres av KOHT arkitekter, vinner av idé og plankonkurranse gjennomført i første tertial. Den

fysiske planen inngår i felles planprogram som utarbeides av NTNU og Trondheim kommune. Planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn og høring i starten av november, og det tas sikte på politisk sluttbehandling i mars 2018. Planprogrammet fastsettes av Trondheim kommune og er grunnlag for videre reguleringsarbeid.

Arbeid med kartlegging av arbeidsmønster og konseptutvikling for arealer startet med oppstart for to NTNU-arbeidsgrupper 24. april; arbeidsgruppe for Arbeidsplass og arbeidsgruppe for Læringsarenaer. Arbeidsgruppene Knutepunkt, Studentfrivillighet- og velferd og Samarbeidspartnere er etablert og starter opp sitt arbeid i september/oktober. I september startet kartleggingsaktivitetene med en spørreundersøkelse til alle ansatte og alle studenter. Formålet er å innhente mer dokumentert kunnskap om hvordan campus fungerer for studenter og ansatte i dag. Et bilde av nåsituasjonen er avgjørende når vi skal kartlegge og analysere behov, som en basis for å utvikle fremtidige løsninger. Resultatene fra spørreundersøkelsen brukes til å velge arenaer for videre undersøkelser.

Delprosjektet faglig lokalisering skal gjennomføre en utredning med to eller flere alternativer for lokalisering av fagmiljøer. Arbeidet gjennomføres i et representativt utvalg med deltakere fra fakulteter og Vitenskapsmuseet, studenter, tillitsvalgt og hovedverneombud. Utvalget ledes av Berit Kjeldstad. 15. november leverer utvalget første delrapport som foreslår prinsipper og kriterier for faglig lokalisering.

Det vil bli orientert om status og fremdrift i arbeidet i NTNUs styre 25. oktober 2017.

Vi skal skape fleksible læringsarealer på alle campus som er tilpasset nye læringsformer

Vi opplever at interessen for læringsmiljø som legger til rette for nye undervisningsformer på NTNU er økende. Sentralt i dette er utvikling av arealer som er fleksible slik at en kan ha variasjon i bruken både i løpet av døgnet og i løpet av året.

NTNU har i løpet av andre tertial gjennomført ombygging av et tradisjonelt auditorium i Realfagsbygget (R2) til et interaktivt gruppeundervisningsrom bestående av 28 gruppestasjoner. Hver stasjon har skjerm som kommuniserer med de øvrige gruppestasjonene, samt faglærers lerret foran i undervisningsrommet. Faglærer/underviser har regi på hvilket innhold som deles på skjermene. R2 brukes både i formelle undervisningssituasjoner og ved mer uformelle gruppearbeid. Undervisningsrommet er i tillegg tilgjengelig for studenter utenom undervisningstid. R2 er i en pilotperiode høsten 2017 og testes ut i hovedsak av fagemnet statistikk og matematikk 1.

Det pågår ellers planlegging av pilotprosjekt VRLab på campus Dragvoll og Øya. Målet med pilotprosjektet er å etablere et fysisk og virtuell læringsareal hvor en tar i bruk virtuell teknologi. Prosjektet legger til rette for undervisningssamarbeid og sosial interaksjon på tvers av campusene ved NTNU.

1.3 Hovedprioritering 3: Sterke, internasjonalt orienterte fagmiljøer

Hovedprioriteringen *Sterke, internasjonalt orienterte fagmiljøer* har følgende virksomhetsmål for 2017:

- Vi skal bli en mer aktiv internasjonal aktør gjennom å implementere Internasjonal handlingsplan i hele organisasjonen.
- Vi skal videreutvikle og styrke forskningskulturen gjennom å implementere Publiserings-politikken i hele organisasjonen.
- Vi skal heve kvaliteten i forskningen og utvikle flere fagmiljøer på høyt internasjonalt nivå.

- Vi skal styrke den pedagogiske kompetansen og utvikle et system for pedagogisk merittering

Vi skal bli en mer aktiv internasjonal aktør gjennom å implementere Internasjonal handlingsplan i hele organisasjonen

Høsten 2017 starter arbeidet med å revidere NTNUs Internasjonale handlingsplan 2014 – 2017. Ny plan skal være på plass våren 2018 i forlengelsen av at NTNU har revidert sin strategi. Inntektsmålet på 1 mrd. kroner fra Horisont 2020 i eksisterende handlingsplan er fortsatt innen rekkevidde. Inntekt pr. september 2017 er på nær 500 millioner kroner før utlysningen for de siste tre år annonseres i oktober 2017. Bred mobilisering og god gjennomslagsevne mot utlysningen er avgjørende for våre muligheter for å nå målet. Det arbeides med å komme inn i flere EIT KICs (European Institute of Innovation and Technology Knowledge and Innovation Communities). Aktuelle KICs er I tillegg til Climate-KIC der vi allerede er medlem, KICs innenfor områdene råmaterialer, digital, energi og manufacturing. Aktivitetsnivået mot Erasmus+ er økende; vi deltar i flere søknader enn tidligere og i en rekke prosjekter.

I det bilaterale internasjonale samarbeidet er det stor oppmerksomhet å samarbeid med Kina. Det legges vekt på å utvikle langsiktig og robust samarbeid med utvalgte kinesiske universiteter. Samarbeidet med Innovasjon Norges kontor ved ambassaden i Tokyo har åpnet for flere nye samarbeidsrelasjoner og -områder med japanske universiteter. NTNU har pågående prosjekter sammen med aktører i en rekke utviklingsland innenfor energi, helse og bærekraft. I løpet av vinteren vil det utvikles en plan for en mer strategisk tilnærming til NTNUs arbeid med utviklingsland.

Med hensyn til utgående mobilitet, har nivået på studentmobilitet gått ned som følge av fusjonen og det er klart at vi ikke vil nå 40 %-målet for studentutveksling i inneværende handlingsplanperiode. Utreisepolitikken for vitenskapelig ansatte er tatt i bruk og vi følger utviklingen.

Vi skal videreutvikle og styrke forskningskulturen gjennom å implementere Publiseringspolitikken i hele organisasjonen

Det er et godt stykke vei å gå før vi kan si at det er etablert en felles forskningskultur på tvers av NTNU. Gjennom fusjonen er ulike forskningstradisjoner smeltet sammen, og kulturbygging tar tid. Godt integrerte og velfungerende fagmiljøer er en forutsetning. Det har vært og vil fortsatt være variasjoner med hensyn til vitenskapelig publisering, både fagmiljøene imellom og på individuelt nivå. Publiseringspolitikken blir derfor jevnlig fulgt opp i lederfora og i styringsdialogen med fakultetene. I 2017 har vi særlig fokus på egenarkivering av og åpen tilgang til publikasjoner. Vi ser at egenarkivering og Open Access-publisering øker i omfang, men ennå ikke i det tempo handlingsplanen forutsetter. Det må settes større trykk på arbeidet fremover. I 2. tertial har Forskningsutvalget gjort ferdig et utkast til politikk for åpen tilgang til forskningsdata som, sammen med en tiltaksplan, vil bli behandlet i høst.

Vi skal heve kvaliteten i forskningen og utvikle flere fagmiljøer på høyt internasjonalt nivå

Onsager Fellows trinn 2 er i gang og de åtte utvalgte kandidatene er kommet på plass i fagmiljøene per 1. september. I forbindelse med Starmus-festivalen ble det gjennomført en åpen og godt besøkt workshop med kandidater og mentorer fra Stjerneprogrammet, der eksellens i forskning var temaet. Stjerneprogrammet 2.0 med 26 kandidater har startet opp, det er gjennomført kick-off og første samling blir holdt i oktober. De to nye Sentre for fremragende forskning ved Institutt for fysikk er under oppstart. Vi hadde fem søkere fra NTNU til ERC Starting Grant som gikk videre til Stage 2. Alle fikk gode evalueringer, men vi fikk til slutt bare ett stipend, til May-Britt Tessem ved MH-fakultetet. Vi har fortsatt stor oppmerksomhet på å øke omfanget av og kvaliteten på søknader til siste fase av H2020, og på posisjonering mot EUs 9. rammeprogram.

Vi skal styrke den pedagogiske kompetansen og utvikle et system for pedagogisk merittering.

Arbeidet med utvikling av et kurstilbud i utdanningsfaglig basiskompetanse, som skal erstatte dagens Pedup (basiskurs i universitetspedagogikk), går som planlagt. Forslag til nytt tilbud leveres prorektor for utdanning, innen utgangen av året. Det planlegges en pilot for det nye tilbudet høsten 2018.

Læringsassistentopplæringen, LAOS, har nå økt fra vårens 230 deltakere til 362 i høst. Stadig flere utenlandske studenter fra internasjonale studieprogram deltar i opplæringen.

Søknadsperioden for merittering av undervisere løper fra 15. august til 15. oktober, og det er gjennomført informasjonsmøter og søkerseminar i alle campusbyer.

1.4 Aktuelle nøkkeltall

For 2017 vedtok vi å benytte KDs styringsparametere som indikatorer på resultatutvikling. Per 2. tertial er det ingen nye data på disse parameterne, men en komplett gjennomgang blir foretatt i forbindelse med rapporten for 3. tertial/årsrapporten.

Vi har imidlertid utarbeidet en prognose på forventet årsresultat for ferdige ph.d.-kandidater. På rapporteringstidspunktet hadde fakultetene god oversikt over forventede disputaser i løpet av året og vi anslår at årsresultatet vil ligge rundt 370 doktorgrader. Om prognosen slår til vil dette være et svært bra resultat. Til sammenligning var resultatet 366 i 2016 og 347 i 2015.

Vedlegg 2: Status økonomi og prognose ved 2. tertial – bevilgningsøkonomien

For å bygge ned ubrukte bevilgninger, har NTNU i 2017 budsjettert med et underskudd på 162,5 mill.kr. Pr utgangen av august har NTNU et mindreforbruk mot budsjett på ca 164 mill.kr (2,7 % av årets bevilgning). Mye av dette av avviket forklares av forsinket/utsatt aktivitet på nybyggsprosjekter, forsinkelse i ulike utviklingstiltak innenfor utdanningsområdet, samt forskuddsinnbetalinger ved to sentre for fremragende utdanning og merinntekter fra BOA-aktiviteten.

Som nevnt også i virksomhetsrapport etter 1.tertial er det noen særskilte risikofaktorer som skiller seg ut i budsjettet for 2017, og som vil ha betydning for forventet årsprognose. Det første gjelder samspillet mellom BOA og BFV (bevilgningsøkonomien), og forventet netto resultateffekt i bevilgningsøkonomien som følge av BOA-aktiviteten. Usikkerheten er her primært relatert til at inntektene fra BOA-aktiviteten har en tendens til å bli større enn man forventer. Det jobbes fortsatt med å utarbeide bedre systemer og rutiner for å kunne ha en bedre oversikt over forventede inntekter fra BOA-aktiviteten. Det er nå satt i gang en særskilt jobb for å få regnskapsmessig avsluttet alle BOA-prosjekter hvor all aktivitet er gjennomført. Eventuelle restsaldoer blir da avregnet mot bevilgningsøkonomien.

Overgangen til ny organisasjon, med nye budsjettenheter, representerer i seg selv en usikkerhet ift budsjettet og prognosene. Mangel på detaljkunnskap og felles erfaringer med de nye enhetenes aktivitet kan ha medført noe mangelfulle budsjetter, og vil også gjenspeile seg i et større prognosespenn. Denne risikoen peker i begge retninger, men vil primært kunne medføre et større kostnadsnivå enn forventet, da «ukjente» kostnader fra innfusjonerte enheter vil kunne dukke opp.

Aktiviteten og investeringstakten i de pågående utbyggingsprosjektene (Akrinn, Lærerkvartalet, N-bygg Gjøvik og NMKII Ålesund) er en tredje faktor som fortsatt medfører usikkerhet i prognosen for årsresultatet. Det er bl.a budsjettert med høy aktivitet og store kostnadspådrag i november og desember. Erfaring fra tidligere tilsier at deler av kostnadspådraget lett kan bli forskjøvet til neste år, og komme i 2018 i stedet for i 2017 som planlagt.

På eiendomsavdelingen er de store investeringsprosjektene Kjemiblokk 3, oppgradering av laboratoriene i Varmeteknisk (ESFRI) og rehabilitering av Thingvallgården nå slutført.

Samlokaliseringsprosjektet er det neste store prosjektet. Foreløpige planer tilsier at de største kostnadspådragene knyttet til dette prosjektet vil komme i 2018 og 2019. Det jobbes med å fastsette det endelige investeringsnivået på dette prosjektet. Det er en stor og omfattende jobb og det er viktig at vi har en realistisk kostnadsramme for dette. Så langt ser vi at kostnadsrammen vil bli høyere enn det som ble angitt i O-sak 16/17. Det vil i forbindelse med budsjettsaken i desember bli lagt fram en endelig kostnadsramme og en finansieringsplan for samlokaliseringen.

Det har ellers i lengre tid vært usikkerhet knyttet til en tvist om festeavgift mot Opplysningsvesenets fond. Det er nå inngått forlik, og utfallet er at NTNU skal etterbetale festeavgift på 16,5 mill. kr. I tillegg foregår det et opprydningsarbeid i forbindelse med hjemmelsforhold ved Medisinteknisk forskningssenter og det er usikkerhet knyttet til størrelsen på tinglysningsgebyrene. Det er estimert til å være i størrelsesordenen mellom 3 og 8 mill. kr.

Med bakgrunn i det akkumulerte mindreforbruket mot budsjett så langt i år, samt de aktivitetsplaner og forventninger som foreligger for siste tertial, justeres prognosen for 2017 i retning et lavere totalt kostnadsnivå i år, sammenlignet med budsjett og prognose avgitt etter første tertial. Årsprognosen tilsier nå at samlet resultatmessig underskudd (nedbygging av ubrukte bevilgninger) i 2017 forventes å bli i intervallet 0-100 mill.kr. (mot 162,5 mill.kr planlagt i budsjettet)

Et resultat innenfor dette spennet vil medføre ubrukte bevilgninger ved utgangen av 2017 på mellom 318 og 418 mill.kr. Dette vil utgjøre mellom 5% og 7% av årets bevilgning fra Kunnskapsdepartementet. NTNU forventer altså å bygge ned en del mindre av de tidligere ubrukte bevilgningene i år enn det som var budsjettet. Med tanke på at det forventes et stort kostnadspådrag kommende år knyttet til samlokalisering og flytting, ser ikke Rektor det som hensiktsmessig å iverksette ytterligere aktivitet i år. Det anses som mer formålstjenelig å heller føre noe mer ubrukte midler over til aktiviteten i 2018.

2.1 Forenklet finansregnskap per 2. tertial 2017

Vedlagt følger et forenklet finansregnskap per 2. tertial 2017 bestående av følgende:

- Resultatregnskap
- Balanseoversikt
- Note 1 – *Spesifikasjon av driftsinntekter*
- Note 15 – *Avregning statlig og bidragsfinansiert aktivitet* (Del I: spesifisering av ubrukte bevilgninger. Del II: spesifisering av ubrukte midler innenfor BOA-virksomheten)

Resultatregnskapet viser resultatet for *totaløkonomien* ved NTNU. I den *interne* oppfølgingen har vi særskilt oppfølging av henholdsvis bevilgningsøkonomien og BOA-økonomien.

Resultatregnskap				
Virksomhet: NTNU				
Org.nr: 974767880				
Beløp i 1000 kroner				
	Note	31.08.2017	31.08.2016	31.12.2016
Driftsinntekter				
Inntekt fra bevilgninger	1	4 190 902	3 924 548	5 996 815
Inntekt fra gebyrer	1			
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	1 128 651	1 074 910	1 795 972
Salgs- og leieinntekter	1	256 978	250 598	402 522
Andre driftsinntekter	1		2 568	3 032
<i>Sum driftsinntekter</i>		5 576 531	5 252 624	8 198 341
Driftskostnader				
Lønnskostnader	2	3 407 333	3 286 297	5 355 324
Varekostnader		6 059	208	255
Kostnadsførte investeringer og påkostninger	4,5			
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle	4,5	486 213	447 556	702 035
Nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle	4,5			
Andre driftskostnader	3	1 545 344	1 404 855	2 385 373
<i>Sum driftskostnader</i>		5 444 949	5 138 916	8 442 987
Driftsresultat		131 582	113 708	-244 646
Finansinntekter og finanskostnader				
Finansinntekter	6	1 557	4 252	7 060
Finanskostnader	6	2 327	4 353	6 235
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		-770	-101	825
Resultat av periodens aktiviteter		130 812	113 607	-243 821
Avregninger og disponeringer				
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7			
Avregning bevilgningsfinansiert aktivitet (nettobudsjetterte)	15 I	-126 226	-113 561	251 890
Disponering av periodens resultat (til virksomhetskapital)	8	-4 586	-46	-8 069
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		-130 812	-113 607	243 821
Innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten				
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	9			
Avregning med statskassen innkrevningsvirksomhet	9			
<i>Sum innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten				
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	10			
Utbetalinger av tilskudd til andre	10			
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0	0

Balanse				
Virksomhet: NTNU				
<i>Beløp i 1000 kroner</i>				
	Note	31.08.2017	31.12.2016	Referanse
EIENDELER				
A. Anleggsmidler				
I Immaterielle eiendeler				
Forskning og utvikling	4			AI.01
Programvare og lignende rettigheter	4	5 886	5 225	AI.02
Immaterielle eiendeler under utførelse	4			AI.02A
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		5 886	5 225	AI.1
II Varige driftsmidler				
Bygninger, tomter og annen fast eiendom	5	7 994 733	8 104 491	AII.01
Maskiner og transportmidler	5	731 131	725 634	AII.02
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	360 780	371 402	AII.03
Anlegg under utførelse	5	396 023	427 413	AII.04
Infrastruktureiendeler	5			AII.06
<i>Sum varige driftsmidler</i>		9 482 667	9 628 940	AII.1
III Finansielle anleggsmidler				
Investeringer i aksjer og andeler	11	67 667	67 667	AIII.03
Obligasjoner				AIII.04
Andre fordringer				AIII.04A
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		67 667	67 667	AIII.1
Sum anleggsmidler		9 556 220	9 701 832	AV.1
B. Omløpsmidler				
I Beholdninger av varer og driftsmateriell				
Beholdninger av varer og driftsmateriell	12	6 428	457	BI.1
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		6 428	457	BI.3
II Fordringer				
Kundefordringer	13	123 317	269 893	BII.1
Andre fordringer	14	62 212	41 170	BII.2
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	16	37 727	8 925	BII.3
<i>Sum fordringer</i>		223 256	319 988	BII.4
III Bankinnskudd, kontanter og lignende				
Bankinnskudd på konsernkonto i Norges Bank	17	2 660 162	2 473 248	BIV.1
Andre bankinnskudd	17	115 896	120 035	BIV.2
Kontanter og lignende	17	1	1	BIV.3
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		2 776 059	2 593 284	BIV.4
Sum omløpsmidler		3 005 743	2 913 729	BV.5
Sum eiendeler		12 561 963	12 615 561	BV.1

Balanse				
Virksomhet: NTNU				
<i>Beløp i 1000 kroner</i>				
	Note	31.08.2017	31.12.2016	Referanse
STATENS KAPITAL OG GJELD				
C. Statens kapital				
I Virksomhetskapi tal				
Innskutt virksomhetskapi tal	8	422	422	CI.01
Opptjent virksomhetskapi tal	8	243 112	238 526	CI.03
Sum virksomhetskapi tal		243 534	238 948	CI.1
II Avregninger				
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)				CII.01
Avregnet bevilgningsfinansiert aktivitet (nettobudsjetterte)	15 I	544 466	418 240	CII.02
Sum avregninger		544 466	418 240	CII.1
III Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige				
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	4, 5	9 488 553	9 634 165	CIII.01
Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler		9 488 553	9 634 165	CIII.1
IV Statens finansiering av særskilte tiltak				
Statens finansiering av særskilte tiltak med utsatt inntektsføring	15 III	0	0	CIV.01
Sum statens finansiering av særskilte tiltak		0	0	CIV.1
Sum statens kapital		10 276 553	10 291 353	SK.1
D. Gjeld				
I Avsetning for langsiktige forpliktelser				
Avsetninger langsiktige forpliktelser				DI.01
Sum avsetning for langsiktige forpliktelser		0	0	DI.3
II Annen langsiktig gjeld				
Øvrig langsiktig gjeld				DII.01
Sum annen langsiktig gjeld		0	0	DII.1
III Kortsiktig gjeld				
Leverandørgjeld		197 129	544 762	DIII.1
Skyldig skattetrekk		227 905	192 419	DIII.2
Skyldige offentlige avgifter		156 378	186 761	DIII.3
Avsatte feriepenger		290 441	424 845	DIII.4
Ikke inntektsførte tilskudd og overføringer (nettobudsjetterte)	15 II	1 048 114	624 674	DIII.05
Mottatt forskuddsbetaling	16	93 961	82 444	DIII.06
Annen kortsiktig gjeld	18, 20	271 482	268 303	DIII.6
Sum kortsiktig gjeld		2 285 410	2 324 208	DIII.7
Sum gjeld		2 285 410	2 324 208	DV.1
Sum statens kapital og gjeld		12 561 963	12 615 561	SKG.1

Virksomhet: NTNU			
Note 1 Spesifikasjon av driftsinntekter			
<i>Beløp i 1000 kroner</i>			
	31.08.2017	31.08.2016	Budsjett 2017 T2
<i>Inntekt fra bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet</i>			
Overført bevilgning fra foregående år (bruttobudsjetterte virksomheter)			
Periodens bevilgning fra Kunnskapsdepartementet	3 961 224	3 771 599	3 924 307
- brutto benyttet til investeringsformål/varige driftsmidler av periodens bevilgning / driftstilskudd (-)	-340 601	-402 333	0
- ubrukt bevilgning til investeringsformål (bruttobudsjetterte virksomheter)	0	0	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (avskrivninger) (+)	486 213	447 556	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (nedskrivninger) (+)	0	0	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer, bokført verdi avhendede anleggsmidler (+)	0	3 199	0
+ inntekt til pensjoner (gjelder virksomheter som er med i sentral ordning)	0	0	0
- periodens tilskudd til andre (-)	0	0	0
Andre poster som vedrører bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet ¹⁾	0	0	0
Sum inntekt fra bevilgninger fra Kunnskapsdepartementet	4 106 836	3 820 021	3 924 307
<i>Tilskudd og overføringer fra andre departement</i>			
Periodens tilskudd/overføring fra andre departement ¹⁾	84 066	104 527	84 467
- brutto benyttet til investeringsformål/varige driftsmidler av periodens bevilgning /driftstilskudd (-)	0	0	0
- ubrukt bevilgning til investeringsformål (bruttobudsjetterte virksomheter)	0	0	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (avskrivninger) (+)	0	0	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (nedskrivninger) (+)	0	0	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer, bokført verdi avhendede anleggsmidler (+)	0	0	0
+ inntekt til pensjoner (gjelder virksomheter som er med i sentral ordning)	0	0	0
- tilskudd til andre (-)	0	0	0
Andre poster som vedrører tilskudd og overføringer fra andre departement (spesifiseres)	0	0	0
Sum tilskudd og overføringer fra andre departement	84 066	104 527	84 467
<i>1) Vesentlige tilskudd/overføringer skal spesifiseres på egne linjer under oppstillingen.</i>			
Sum inntekt fra bevilgninger (linje RE.1 i resultatregnskapet)	4 190 902	3 924 548	4 008 774
<i>Gebyrer og lisenser^{1) 2)}</i>			
Gebyrer	0	0	0
Lisenser	0	0	0
Sum gebyrer og lisenser (linje RE.2 i resultatregnskapet)	0	0	0
<i>1) Vesentlige inntekter av denne typen skal spesifiseres i egne avsnitt under oppstillingen. Dette avsnittet skal bare brukes når gebyrene eller lisensene skal klassifiseres som driftsinntekt for institusjonen. 2) Dersom institusjonen krever inn gebyrer eller mottar midler knyttet til lisenser på vegne av staten og som skal overføres til statskassen, skal slike midler klassifiseres som innkreivingsvirksomhet og presenteres i avsnittet for innkreivingsvirksomhet i resultatregnskapet og spesifiseres i note 9.</i>			
<i>Tilskudd og overføringer fra statlige etater¹⁾</i>			
Periodens tilskudd/overføring fra andre statlige etater	279 158	271 204	280 000
+ periodens tilskudd fra andre statlige etater via andre virksomheter	0	0	0
- periodens tilskudd til andre virksomheter (-)	-21 647	-23 719	-20 000
Periodens netto tilskudd fra andre statlige etater	257 511	247 485	260 000
Periodens tilskudd/overføring direkte fra Norges forskningsråd (NFR)	499 441	417 203	500 000
+ periodens tilskudd fra NFR via andre virksomheter (+)	172 704	150 452	160 000
- periodens tilskudd/overføring fra NFR til andre (-)	-92 657	-51 132	-90 000
Periodens netto tilskudd fra NFR	579 488	516 523	570 000
Andre poster som vedrører tilskudd/overføringer fra andre statlige etater (spesifiseres) ²⁾	0	0	0
Sum tilskudd og overføringer fra statlige etater	836 999	764 008	830 000

1) Vesentlige bidrag skal spesifiseres på i egne avsnitt under oppstillingen. Midler som benyttes til investeringer skal behandles etter forpliktelsesmodellen og spesifiseres i KD-avsnittet. Avsnittet gjelder bidrag som tilfredsstiller kravene i rundskriv F-07-13.			
2) Gjelder tilskudd/overføringer som ikke omfattes av bestemmelsene i F-07/2013.			
Tilskudd fra gaver og gaveforsterkninger ¹⁾			
Mottatte gaver/gaveforsterkninger i perioden	41 925	25 943	41 000
- ikke inntektsførte gaver og gaveforsterkninger (-)	0	0	0
+ utsatt inntekt fra mottatte gaver/gaveforsterkninger (+)	0	0	0
Sum tilskudd fra gaver og gaveforsterkninger	41 925	25 943	41 000
1) Vesentlige bidrag skal spesifiseres på egne linjer eller i egne avsnitt under oppstillingen. Midler som benyttes til investeringer skal behandles etter forpliktelsesmodellen og spesifiseres i KD-avsnittet.			
Sum tilskudd og overføringer fra andre (linje RE.3 i resultatregnskapet)	1 128 651	1 074 910	1 115 000
Oppdragsinntekter, salgs- og leieinntekter			
Inntekt fra oppdragsfinansiert aktivitet ¹⁾			
Statlige etater	21 534	16 657	20 000
Kommunale og fylkeskommunale etater	1 921	1 741	2 000
Organisasjoner og stiftelser	101	656	0
Næringsliv/privat	30 137	27 655	30 000
Andre	8 047	10 808	9 000
Sum inntekt fra oppdragsfinansiert aktivitet	61 740	57 517	61 000
1) Avsnittet skal omfatte oppdragsinntekter som omfattes av bestemmelsene i rundskriv F-07-13.			
Andre salgs- og leieinntekter			
Inntekter fra kurs og seminarer	53 522	48 025	52 000
Refusjon/inntekter fra bygningsdrift/lokaler	57 876	65 295	55 000
Andre salgs- og leieinntekter*	83 840	79 761	80 000
Sum andre salgs- og leieinntekter	195 238	193 081	187 000
Sum oppdrags-, salgs- og leieinntekter (linje RE.5 i resultatregnskapet)	256 978	250 598	248 000
Andre driftsinntekter			
Gaver som skal inntektsføres	0	0	0
Øvrige andre inntekter 1	0	0	0
Øvrige andre inntekter 2	0	0	0
Øvrige andre inntekter ¹⁾	0	0	0
Sum andre driftsinntekter (linje RE.6 i resultatregnskapet)	0	0	0
Gevinst ved salg av eiendom, anlegg, maskiner mv. ¹⁾			
Salg av eiendom	0	2 567	0
Salg av maskiner, utstyr mv	0	0	0
Salg av andre driftsmidler	0	1	0
Gevinst ved salg av eiendom, anlegg og maskiner mv. (linje RE.6 i resultatregnskapet)	0	2 568	0
1) Vesentlige salgstransaksjoner skal kommenteres og det skal angis eventuell øremerking av midlene. Merk at det er den regnskapsmessige gevinst og ikke salgssum som skal spesifiseres under driftsinntekter.			
Sum driftsinntekter	5 576 531	5 252 624	5 371 774

Vedlegg 3: Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) – 2. tertial

I fjor hadde NTNU en samlet BOA-aktivitet på 1893 mill.kr. Per 2. tertial i år ser vi at BOA aktiviteten samlet sett har en vekst sammenlignet med samme periode i fjor. Justert for pris- og lønnsvekst er aktivitetsøkningen på ca. 2%.

Tallene som her presenteres som BOA-aktivitet er summen av aktivitet *finansiert av eksterne kilder*.

	Årsresultat 2016	Pr 2. tertial 2016	Pr 2. tertial 2017
NFR	903 088	520 138	584 779
EU	149 703	79 708	91 909
Andre bidrag	743 181	475 063	451 963
Oppdrag	98 320	57 517	61 740
NTNU Totalt	1 893 376	1 132 431	1 190 391

Tabell: BOA-aktivitet (alle tall i 1000 kr)²

Så langt i år ser vi en tydelig vekst i BOA-aktivitet finansiert av NFR. Dette er i første rekke knyttet til økende aktivitet ved de nyeste SFF- og SFI-sentraene. Flere fakulteter har også en god vekst innenfor andre NFR-områder, eksempelvis BIA-prosjekter (brukerstyrte innovasjonsprogram), FRIPRO-prosjekter og Toppforsk prosjekter. Prognosen for året er en realvekst innen NFR-aktiviteten på ca. 5 % til en omsetning i 2017 på anslagsvis 930-970 mill.kr.

Per 2. tertial har vi en vekst i EU-aktiviteten sammenlignet med samme periode fjor. Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH) og fakultet for Arkitektur og design (AD) forventer en økning i aktiviteten knyttet til EU. Dette er knyttet til nye prosjekter som starter opp i løpet av 2017. Et par andre fakulteter forventer en liten nedgang. Prognosen for 2017 tilsier totalt sett en EU-aktivitet i 2017 på ca samme nivå som i 2016.

Aktiviteten på Andre bidrag har gått ned sammenlignet med samme periode i fjor. Denne nedgangen skyldes primært endring i klassifiseringen av kurs- og konferanseaktivitet (EVU-prosjekter) som tidligere var definert som BOA-aktivitet, men som nå blir ihht nytt BOA-reglement definert som aktivitet innenfor bevilgningsøkonomien. Annen bidragsfinansiert aktivitet er i stor grad knyttet til bidrag fra samarbeid med næringsliv/private og Samarbeidsorganet ved Helse Midt-Norge (HMN). Hittil i år har det vært en svak aktivitetsvekst sammenlignet med 2016 på prosjekter finansiert av Samarbeidsorganet. Regnskapet for 2. tertial viser i Note 1 imidlertid en nedgang i aktiviteten knyttet til bidrag finansiert av næringslivet på ca. 8 mill., men det kan forklares med høyere aktivitet knyttet til Gaver og gaveforsterkning. Næringslivsaktiviteten er reelt sett på samme nivå som tilsvarende periode i 2016.

Ved de store NFR-finansierte sentrene (SFI, SFF, FME) er det en vesentlig samfinansiering med næringslivet, noe som fører til at det flyttes midler mellom finansieringskategoriene (NFR og andre bidrag). Disse føringene er trolig ikke helt ajour per 2. tertial, slik at aktiviteten på andre bidragsfinansierte prosjekter i realiteten kan være litt høyere.

Totalt tilsier prognosen for Andre bidrag en realnedgang på ca. 2,5 % fra 2016, til et aktivitetsnivå i 2017 på ca. 725 mill. kr. Denne nedgangen skyldes primært omklassifisering av EVU-prosjekter fra bidragsaktivitet til salg som inntektsføres på bevilgningsøkonomien.

Oppdragsaktiviteten er pr 2. tertial i år på samme nivå som tilsvarende periode i fjor. Totalt for året forventes det en liten realnedgang sammenlignet med 2016, til anslagsvis 94 - 98 mill. kr i 2017

² Tallene for BOA-aktivitet 2T 2017 i tabellen over fremkommer i note 1 i det vedlagte regnskapet som summen av «Sum tilskudd og overføringer fra andre» og «Sum inntekt fra oppdragsfinansiert aktivitet»

Dette forklares delvis med at oppdragsvirksomhet ofte er mindre strategisk viktige prosjekter, og sånn sett prioriteres ned i forhold til mer strategisk aktivitet.

Vi ser også at avsetningene knyttet til BOA har økt i løpet av de siste årene – noe som tyder på at det er en god del utsatt aktivitet. Vi vil se nærmere på denne utviklingen og jobbe videre med dette inn mot årsregnskapet.

Totalt forventes BOA-aktiviteten i 2017 å bli omtrent på nivå med 2016 eller ha en liten vekst.

Den samlede års prognosen for BOA-aktiviteten opprettholdes dermed på samme nivå som det ble avgitt etter 1.tertial, og tilsier en omsetning rundt 1 950 mill. kr. (BOA-aktivitet i 2016 var 1893 mill.kr). Justert for lønns- og prisvekst er dette på samme nivå som fjoråret.

Vedlegg 4: Statusrapport HMS

Arbeidsmiljø, ansatte og organisasjon

Ansvar for utvikling av både fysisk og psykososialt arbeidsmiljø ligger i linjen. Det samme gjør ansvaret for medarbeiderutvikling og for god ledelse og organisasjonsutvikling.

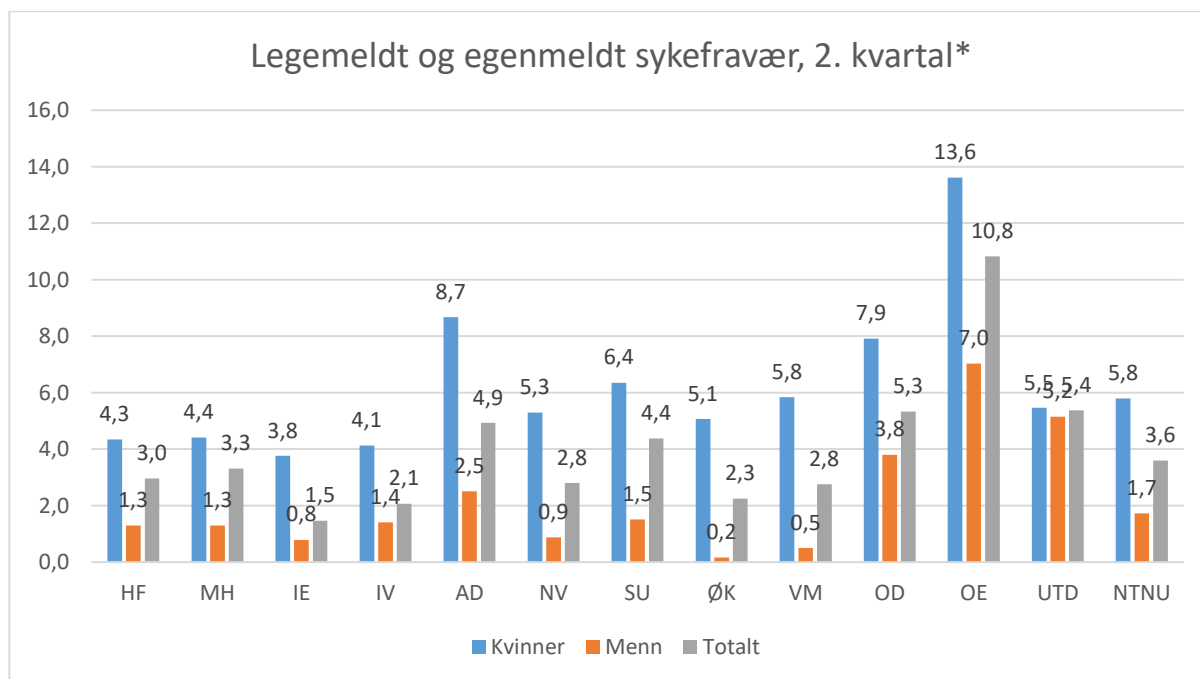
Ledelse

1. august 2017 startet en ny 4-årig åremålsperiode ved NTNU. Et stort antall ledere er rekruttert, fra rektor, prorektorer, dekaner til instituttledere. Lederne rekrutteres gjennom omfattende utvelgelsesprosesser med betydelig støtte fra profesjonell rekrutteringsekspertise både fra NTNU internt og fra eksterne. Det tilsier at de som søker lederstillinger, og blir ansatt, er godt kvalifisert for stillingene. Det skal likevel ikke legges skjul på at for enkelte av stillingene ville det vært ønskelig med flere søkere. Mot neste rekrutteringsrunde i 2021 bør derfor NTNU arbeide systematisk med tiltak som kan tiltrekke enda flere søkere.

Lederopplæring og lederutvikling

Tilegnelse av nødvendige kunnskap om sentrale rammer for ledelse, som f.eks. lovverk, virksomhetsstyring og budsjettfordelingsmodell, samt innlæring av nødvendige ferdigheter er viktig for utøvelse av god ledelse. Det gjennomføres derfor flere omfattende lederutviklingsprogrammer i løpet av 4-årsperioden. Sentrale fokusområder er identitet og rolleforståelse i ulike ledergrupper, både på NTNU-nivå, og på fakultet- og instituttnivå.

Sykefravær



* Sykefraværdata er hentet fra Paga-rapporter, hvor sykefraværet oppgis pr. kvartal og ikke tertial.

Totalt sykefravær ved NTNU er på omtrent samme nivå som i 1. kvartal. I 1. kvartal var sykefraværet for kvinner, menn og totalt på henholdsvis 5,8, 2,0 og 3,8 %. To områder skiller seg ut, OE (Økonomi- og eiendomsdirektør) og AD (Fakultet for arkitektur og design)

På OE skyldes dette primært høyt fravær i avdeling for campusservice. Sykefraværet har her ligget stabilt mellom 10 og 11 % fra 2. kvartal 2015 til 2. kvartal 2017. Det var en del uro i vinter knyttet til omstilling i forbindelse med fusjonen, uten at dette har slått ut i økt sykefravær. Denne uroen har for

det meste lagt seg. Avdelingen planlegger et prosjekt i samarbeid med HMS-seksjonen og Bedriftshelsetjenesten for å jobbe systematisk med sykefravær. Videre har avdelingen arbeidet systematisk med organisasjonsutvikling og helsefremmede arbeidsmiljøtiltak i mange år. Eksempler på dette er oppfølging etter Arbeidsmiljøundersøkelser, IA-avtalen, medarbeiderskapsprogram og kommunikasjonsprogrammet «Flink med folk». Konkret gjennomfører avdeling for campusservice i 2017 ledelses- og medarbeiderskapsprosjektet Campusservice-løftet. Hovedbudskapet i prosjektet er selvstendige og ansvarlige medarbeidere som tenker helhet.

Seksjon for økonomitjenester opplever også at de har et høyt sykefravær (både kort- og langtidsfravær). Dette gjelder særlig gruppen for variabel lønn. Her uttrykker en del ansatte frustrasjon i forhold til at de er en ny enhet og at ikke alle arbeidsprosesser er falt på plass. Her ble det, som ledd i omorganiseringen, foretatt en sentralisering av oppgaver og flytting av folk fra fakultet til fellesadm. Seksjonen jobber nå med en systematisk plan for arbeidsmiljøutvikling, i tillegg til at det gjennomføres medarbeidersamtaler med alle ansatte. De opplever en positiv utvikling etter samlokalisering fra august. Ettersom de er i gang med prosesser og arbeidsmiljøutvikling er de avventende til å sette i gang flere tiltak nå.

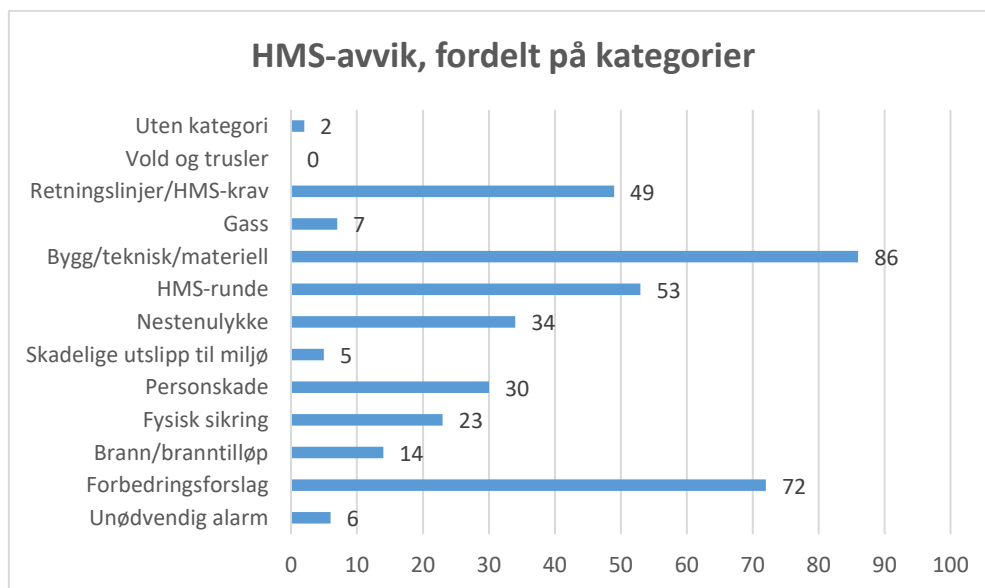
Ved AD-fakultetet er deler av fraværet fusjonsrelatert, der enkeltpersoner er blitt sittende med eneansvar innenfor HR-området ettersom bemanningsplan ikke er fylt. Det opplyses her om at stillinger er lyst ut, og at det gjøres endringer for å styrke HR-området

Psykososialt arbeidsmiljø

NTNUs institusjonelle verktøy for å få et bilde av det psykososiale arbeidsmiljøet, herunder arbeidsbelastning mv., er en web-basert spørreundersøkelse som går til alle ansatte i 40% stilling eller mer. Undersøkelsen (ARK) har vært gjennomført annet hvert år siden 2010, men fikk et opphold i 2016 pga. fusjonen. Selve spørreundersøkelsen gjennomføres i perioden 1. – 19. november. Deretter følger en periode med databearbeiding før enhetene får sine resultater og kan jobbe videre med faktabasert arbeidsmiljø- og organisasjonsutvikling. Resultatene fra undersøkelsen kan splittes på institutter og avdelinger og skiller mellom ulike ansattegrupper, eksempelvis ph.d.-gruppen som ofte representerer ansatte under stort press.

HMS-avvik

Det er totalt meldt inn 284 HMS-avvik i 2. tertial, hvorav 200 er lukket.



3 avvik kategoriseres som svært alvorlig/kritisk (alle er lukket):

- Avfallsbeholder eksploderte slik at syre ble spredt på gulv og vegger. Ingen personer befant seg i rommet da dette skjedde.
- Objekt, løftet med dekkskran på båt, kom i pendelbevegelse. En ansatt ble nær truffet av objektet. Objektet traff båtsiden og objektet ble skadet.
- Ukontrollert utslipp av CO₂ i rom, som følge av at rør løsnet. Det er nå iverksatt tiltak hvor vibrasjonsplater/dempere er plassert under kompressorer.

36 avvik kategoriseres som alvorlig (24 er lukket)

- Flere avvik er knyttet til brann, branntilløp og blokkerte nødutganger. Mange av avvikene, som gjelder brann og branntilløp, er knyttet til laboratorieaktivitet.

Flere avvik kategorisert som «alvorlig» er ikke lukket. Alle disse avvikene er under behandling, men det opprettes enkelte tiltak som innebærer aktivitet og prosesser som går over tid. NTNU ønsker ikke at avvik lukkes før alle tiltak er gjennomført, og det betyr at noen avvik blir stående som «åpne» selv om det jobbes aktivt med problemstillingene.

Tydeliggjøring av ansvar, krav til risikovurdering, forbedret opplæring og montering av barrierer er eksempel på tiltak, som har blitt innført for å redusere sannsynligheten for nye, lignende avvik. Flere avvik gjelder blokkerte nødutganger. Teamleder (vaktmester) gjennomfører periodevis kontroller av nødutganger. Campusservice går i dialog med leder for enhet, som disponerer aktuelle arealer, ved avvik.

Karriereutvikling for vitenskapelige ansatte

Høsten 2016 utarbeidet en arbeidsgruppe under ledelse av prorektor for forskning en politikk for vitenskapelige karriereveier ved NTNU. Gruppen anbefalte at NTNU i større grad enn nå bruker førstelektor og dosentstillingene. Sentrale begrunnelser var utvikling av utdanningskvalitet og praksisnærhet. Politikken er senere fulgt opp av rektor og i løpet av høsten nedsettes et utvalg som skal utvikle spesifikke kriterier for ansettelse/opprykk til hhv. førstelektor og dosent. Dette er ikke minst viktig i forhold til de mange praksisorienterte bachelorgradene og de over 500 universitetslektorene NTNU har etter fusjonen.

Mobilitet

Høsten 2014 vedtok rektor nye retningslinjer for forskningstermin med vekt på internasjonal mobilitet. Reglene innføres over en treårsperiode fra 1.1.2015. Reglene innebærer felles kriterier for innvilgelse av forskningstermin og en betydelig forbedring av både økonomiske og administrative støtteordninger for de som reiser ut. I 2014 hadde ca. 55 ansatte forskningstermin. For studieåret 2017/2018 er 127 ansatte innvilget forskningstermin.

Vedlegg 5: Utvikling administrative årsverk og konsulentkostnader

5.1 Utvikling administrative årsverk

Under behandlingen av planleggingsrammene og budsjettfordelingen for 2017 (S-sak 49/16) gjorde styret bl.a. følgende vedtak: «*Styret vedtar en planleggingsramme for administrative effektiviseringsiltak for 2017 på minimum 5%, og 10% med samlet effekt for perioden 2017-19*».

Månedsrapporteringen pr. 15. september viser at NTNU totalt sett har nådd planleggingsmålet for effektivisering som ble satt for 2017, og at summen av administrative årsverk som rapporteres til DBH pr oktober 2017 er redusert med 103 årsverk sammenlignet med januar 2016. Rektor ser at den månedlige rapporteringen har sørget for fokus på effektiviseringsmålet i organisasjonen, og vært med å bidra til at planleggingsmålet for 2017 har blitt oppnådd. Denne årsverksreduksjonen har imidlertid vært en krevende prosess for organisasjonen. Ved enkelte enheter har belastningen på enkeltpersoner blitt høy med påfølgende konsekvenser for arbeidsmiljøet.

Sammen med oppfølging av utviklingen i det som av DBH er definert som administrative årsverk, har vi også sett på utviklingen i «nærliggende stillingskoder» (definert som Ingeniør-koder og koder for Vitenskapelig assistenter) Dette er koder som erfaringsmessig har vært brukt *delvis* overlappende med stillingskoder som er definert som administrative stillingskoder. Innenfor disse «nærliggende stillingskodene» ser vi en økning på 55 årsverk fra januar 2016 til september 2017. Hvorvidt denne økningen skyldes at disse kodene nå er benyttet der man tidligere ville benyttet en administrativ kode, eller om dette er en reell økning i «typiske» ingeniør- og vit.ass-stillinger, er noe uklart. Trolig er det en kombinasjon, men det kan indikere at deler av den besparelsen som er hentet ut på administrative årsverk, oppveies av en økning i ingeniør- og vit.ass-stillinger.

Rektor vil fortsatt følge med på utviklingen i administrative årsverk, men planlegger en mer overordnet indikatoroppfølging fra og med 2018. Administrative årsverk som andel av totale og/eller vitenskapelige årsverk er aktuelle indikatorer som Rektor vil benytte for å følge med på utviklingen i administrativ effektivisering for kommende år.

5.2 Kostnader til innleie av vikarer og konsulenter

I forbindelse med oppfølging av effektiviseringskravet, har Rektor også valgt å følge med på innleie av vikarer og kjøp av eksterne konsulenttjenester. Tall i NTNUs eksterntregnskap (note 3) viste for 2016 et beløp for «Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne» på totalt 393,5 mill.kr. I dette beløpet ligger all innleie fra vikarbyrå og alle kjøp av konsulenttjenester, men også kjøp av eksterne tjenester f.eks i form av kjøp av praksisplasser og kjøp av FoU-tjenester fra andre universiteter på BOA-prosjekter. For NTNU utgjorde dette i 2016 4,9% av total omsetning. I andel av omsetning, er dette ca samme nivå som UIB, UIO og UIT (disse tre varierer fra 4,3% til 5,0%).

Dersom vi kun ser på kjøp foretatt innenfor NTNUs bevilgningsøkonomi, og *holder kjøp av undervisningstjenester (primært praksisplasser)* og kjøp av tjenester knyttet til direkte forskningssamarbeid *utenfor*, er beløpet for hele 2016 på 222 mill.kr, hvorav 117 mill.kr i 2.tertial. Dette beløpet er fortsatt en sekkepost og inneholder både det vi normalt tenker på som konsulenttjenester og en del andre kjøp av eksterne tjenester av ulik art. Tilsvarende beløp for 2.tertial 2017 er 159 mill.kr, altså er det en økning på 42 mill.kr hittil i år sammenlignet med samme periode i fjor.

En stor del av forklaringen på økningen vi ser i konsulentbruken fra 2016 til 2017 skyldes gjennomføring av Starmusfestivalen. I regnskapet for dette prosjektet er det mye av kostnadene bokført som «kjøp av eksterne tjenester» (fra bl.a STARMUS-organisasjonen), til sammen drøyt 15 mill.kr. Dette er i realiteten en viderefordeling av kostnader knyttet til gjennomføring av festivalen. (markedsføring, honorar til foredragsholdere etc), og er ikke direkte relatert til bruk av innleide konsulenter. Totalkostnaden i dette prosjektet har vært ca 33 mill.kr, hvorav NTNU har finansiert drøyt 5 mill.kr.

Campusprosjektet har en økning i konsulentbruken på ca 8 mill.kr sammenlignet med samme periode i fjor. Dette er i henhold til den planlagte aktiviteten i prosjektet.

Ved IT-avdelingen ser vi en økning i konsulentbruken på 13 mill.kr sammenlignet med samme periode i 2016. Her har det vært omfattende bruk av konsulenter både i fjor og i år. I 2016 ble det brukt mye konsulenter knyttet til å få på plass IT-infrastruktur ifm fusjonen. Disse kostnadene er redusert i år, men det er fortsatt meget høy aktivitet på IT-området, og mange større, pågående, strategiske prosjekter hvor IT-avdelingen ikke har hatt tilstrekkelig interne ressurser til å få gjennomført dette selv (evt kombinert med at det ikke finnes nødvendig kompetanse internt). Dette er bl.a prosjekter som digital eksamen/vurdering, eLS (Blackboard), styringssystem for informasjonssikkerhet, utvidet bruk av samhandling (Skype), «Verdens beste wifi» og prosjekt for å effektivisere tjenestestrukturen. Totalt sett viser derfor prognosen fra IT-avdelingen nå at konsulentbruken i 2017 blir noe høyere enn i 2016.

Kostnader til innleie av vikarer fra bemanningsbyrå var totalt sett ca 2,5 mill.kr høyere pr 2.tertial 2017 enn tilsvarende periode 2016 (Økning fra 13 til 15,5 mill.kr) Denne økningen skyldes hovedsakelig innleie av vikarer ved avdeling for campusservice og økonomiavdelingen pga økt sykefravær. I tillegg har avdeling for dokumentasjonsforvaltning hatt flere ubesatte stillinger over lengre tid, som har medført noe innleie av vikarer.

Den resterende økningen i kjøp av eksterne tjenester fra 2016 til 2017 skyldes bl.a noe høyere konsulentbruk ved Vitenskapsmuseet knyttet til utstillingen «Body World», samt en økning i beløpet som er overført til TTO.

N O T A T

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: NTNUs strategi *Kunnskap for en bedre verden* – revisjon av strategien

Tilråding:

1. Styret stiller seg bak strukturen i utkastet til strategi
2. Strategiperioden skal være 2018-2025
3. Styret stiller seg bak del 1 av strategien (visjon, verdier, samfunnsoppdrag og det overordnede målbildet) med de kommentarer som framkom i møtet
4. Det arbeides videre med del 2 og del 3 av strategien i henhold til de kommentarene som framkom i møtet

Bakgrunn

Det vises til s-sak 26/17 og protokoll fra styrets møte 23. august 2017.

På forrige møtet besluttet styret at *Kunnskap for en bedre verden* skal revideres. Det ble lagt opp til en prosess der styret vedtar NTNUs reviderte strategi 5. desember 2017.

Om strategiutkastet

Vi har skrevet et utkast til strategi for diskusjon. I det vedlagte utkastet er mye likt med den nåværende strategien, men det er gjort noen endringer. Strukturen med visjon, verdier og samfunnsoppdrag først i dokumentet er beholdt. Kapitlet *Overordnede mål og veivalg* er endret til en kortfattet beskrivelse av hvor vi ønsker å være i 2025 (overordnet målbilde).

Egne kapitler for kjerneområdene utdanning og læringsmiljø, forskning, innovasjon og nyskaping og formidling er beholdt. Kunst har i dette forslaget et eget kapittel. I tillegg til disse kapitlene er det laget et eget kapittel for tverrgående innsatsområder. Disse er internasjonalisering, tverrfaglig samhandling, karriereveier, arbeidsmiljø, campusutvikling og NTNUs utviklingsevne. Tilslutt er det et kapittel som omhandler realisering av strategien.

I hvert enkelt kapittel er det en overskrift, en tekst og utviklingsmål. Inndelingen i mål og veivalg er tatt bort. Teksten beskriver NTNUs strategi på området ved utgangen av strategiperioden, mens utviklingsmål er formulert på områder som er *særlig* viktige i kommende strategiperiode. Dette betyr at det er områder i strategien hvor det ikke er formulert konkrete utviklingsmål.

Spørsmål til diskusjon

Strategien planlegges vedtatt i neste møte. I dette møtet foreslår vi at styret særlig konsentrerer diskusjonen omkring følgende spørsmål:

- 1) Strategiperioden er 2018-2025 med forslag om en gjennomgang etter fire år. Strategiperioden dekker to perioder for styret og for ledelsen (fra rektor til instituttledernivået). Er dette en riktig tidsperiode? Et alternativ kan være å la strategien vare til midt i en styreperiode (2023 eller 2027)
- 2) Fungerer strukturen i strategien. Er det noen viktige tema som er uteglemt? Er det er hensiktsmessig å formulere utviklingsmål som foreslått?
- 3) Kan styret stille seg bak visjon, verdier, samfunnsoppdrag og det overordnede målbildet?

På møtet 25. oktober ønsker vi særlig tilbakemelding på de første kapitlene i utkastet, til og med kapitlet som heter NTNU 2025. Vi vil gjerne ha tilbakemelding også på resten av utkastet, men anbefaler ikke at styret går veldig langt i å låse seg til konkrete formuleringer på den delen av strategiteksten på dette møtet.

Prosess så langt

Vi har hatt to møter med eksterne samarbeidspartnere, i Oslo 8. september og i Trondheim 13. oktober. Det er planlagt møter i Gjøvik og Ålesund 1. og 2. november.

Det ble 29. september sendt ut et utkast for kommentarer til enhetene, organisasjonene, studentene og fellesadministrasjonen. Utkastet ble også sendt til forvaltningsutvalgene for ingeniør, sivilingeniør og lærerutdanning, og lederne for de tematiske satsingsområdene og de muliggjørende teknologiene. I tillegg ble det sendt til SINTEF og St. Olavs hospital som er nære samarbeidspartnere.

Det utsendte utkastet ble diskutert i dekanmøtet 10. oktober. Basert på denne diskusjonen ble det gjort en mindre revisjon. Det er den versjonen som er vedlagt. Denne versjonen er også sendt ut til alle som ble invitert til å kommentere utkastet av 29. september.

Hovedtrekk i tilbakemeldinger vi har fått gjennom høringsrunde og eksterne møter vil bli presentert på møtet.

Oversikt over prosess fram mot vedtak:

Vår 2017 – Bestilling til fakultetene om å starte arbeidet med strategi for enhetene

23.08 Styremøte - vedtak om å revidere *Kunnskap for en bedre verden*

29.09 Utkast til strategidokument sendt ut for kommentarer med 3 ukers frist

10.10 Behandling i dekanmøte

16.10 Utkast basert på diskusjon i dekanmøte sendt til styret og SESAM

20.10 Diskusjon i SESAM

23.10 Frist for kommentarer på utkastet

25.10 Styret behandler utkastet

20.10, 25.10, 26.10 Behandling i de tre rådene for samarbeid med arbeidslivet

14.11 Behandling av revidert utkast i dekanmøte

27.11 Utsendelse av forslag til strategi til styret og SESAM

5.12 Behandling i styret

Vedlegg: Utkast til strategi

Kunnskap for en bedre verden

Strategi 2018-2025 for Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet - NTNU
Vedtatt av NTNUs styre xxxx



Innhold

Del 1

Visjon: Kunnskap for en bedre verden	Side x
Verdier	Side x
Samfunnsoppdrag	Side x
NTNU 2025	Side x

Del 2

Forskning	Side x
Kunst	Side x
Utdanning og læringsmiljø	Side x
Nyskaping og innovasjon	Side x
Formidling	Side x

Del 3

Tverrgående innsatsområder	Side x
Fra visjon til virkelighet	Side x

Leseveiledning

Strategien har tre deler.

Del 1 inneholder visjon, verdier, samfunnsoppdrag og overordnet målbilde

Del 2 inkluderer NTNUs kjerneoppgaver. Disse er utdanning og læringsmiljø, forskning, kunst, nyskaping og innovasjon og formidling

Del 3 omhandler tema som går på tvers av kjerneoppgavene. Disse benevnes tverrgående innsatsområder og inkluderer internasjonalisering, tverrfaglig samhandling, karriereveier, arbeidsmiljø, campusutvikling og NTNUs utviklingsevne

Til slutt kommer et kapittel om realisering av strategien

Tekstene under overskriftene i del 2 og 3 er strategien. Teksten er ment å angi situasjonen NTNU ønsker å være ved utgangen av strategiperioden. Under hvert område er det formulert utviklingsmål der NTNU *særlig* bør utvikle seg i strategiperioden for å komme dit.

Strategiene og de tilhørende utviklingsmål skal bidra til å realisere NTNUs overordnede mål slik de framkommer i kapitlet NTNU 2025.

Del 1

Visjon: Kunnskap for en bedre verden

Kunnskap gir mennesker muligheter og innflytelse, og et fundament til å ta gode valg, til å påvirke og til å forandre. Kunnskap inspirerer og utfordrer. Den endrer holdninger, tenkemåter og hvordan vi ser verden. Demokratiet vårt er avhengig av en opplyst debatt. Kunnskap utviklet ved NTNU skal komme fellesskapet til gode, og man kan stole på at kunnskap fra NTNU er fremkommet i tråd med normer for utvikling av god vitenskap.

Kunnskap og teknologiutvikling gir muligheter til å finne nye svar på store utfordringene. Slike som muligheten til å løse klimaproblemene. Til å sikre nok mat og energi. Til å helbrede sykdom. Verden har gjennom FN blitt enige om 17 bærekraftsmål. NTNU vil etter beste evne bidra til at bærekraftsmålene nås.

Vår teknisk-naturvitenskapelige hovedprofil kombinert med faglige bredde og tverrfaglighet er vår styrke.

Verdier

Kreativ

NTNUs virksomhet er forankret i akademisk frihet. Vi gir oss i kast med utfordrende spørsmål og oppgaver i vitenskapen og søker innovative løsninger med bakgrunn i hele vår faglige bredde. Våre kandidater er i stand til å møte morgendagens nasjonale og globale utfordringer. Vi verdsetter og stimulerer til innovasjon blant studenter og ansatte og til nyskapende undervisning, forskning og kunstnerisk virksomhet. Ved NTNU får fag, mennesker og kulturer utvikle seg. Dette bidrar til å skape mangfold og iderikdom.

NTNUs verdier er retningsgivende for alle medarbeidere og studenter. Verdiene preger vår atferd.

Kritisk

Vi bygger på grunnleggende demokratiske verdier og representerer en fordomsfri og uavhengig stemme. Vår akademiske kultur kjennetegnes av debatt, kritisk refleksjon, faktabasert kunnskap, saklighet og høy etisk bevissthet. Vi utfordrer konvensjonelle ideer og løsninger.

Konstruktiv

Vi er i åpen og løsningsorientert dialog med omverden og vektlegger samhandling eksternt og internt. Vi tar samfunnsansvar og påvirker, korrigerer og utvikler hverandre og omgivelsene gjennom dialog og formidling av aktuell kunnskap.

Respektfull

Alle har et selvstendig ansvar for å bidra til et arbeids- og læringsmiljø preget av respekt og omtanke. Vi legger til rette for personlig vekst og kompetanseutvikling. Ved NTNU fremmer vi likeverd og toleranse på tvers av fag, livssyn, kultur og kjønn. Vi viser respekt for ulike holdninger og meninger.

Samfunnsoppdrag

VÅRT GENERELLE OPPDRAG

NTNU har et ansvar for langsiktig, grunnleggende forskning og fagutvikling. Vi tilbyr forskningsbasert utdanning på alle nivåer. Vi utvikler og formidler kunnskap og forvalter kompetanse om natur, kultur, samfunn og teknologi. NTNU er en kulturbærer og bidrar til nyskaping i samfunn og arbeidsliv.

Det er universitetets oppgave å delta i en kunnskapsbasert offentlig debatt. Vi bruker vår viten til beste for samfunnet. Vi engasjerer oss i å løse globale utfordringer innenfor helse og velferd, energi og klima, miljø og ressursutnytting. Vår virksomhet fremmer menneskerettigheter og tverrkulturell dialog. Vi bidrar til kompetansebygging i utviklingsland.

VÅRT SPESIELLE OPPDRAG

NTNU er et breddeuniversitet med en teknisk-naturvitenskapelige hovedprofil og med et tyngdepunkt innen profesjonsutdanning. NTNU har et tydelig tverrfaglig mandat.

NTNU er hele Norges universitet, og bygger det moderne Norge. Vi skaper verdier - økonomisk, kulturelt og sosialt. Den teknisk-naturvitenskapelige hovedprofilen gir oss et særskilt oppdrag om å utvikle det teknologiske grunnlaget for framtidens samfunn.

Med vår hovedprofil og tverrfaglige styrke, bidrar vi til å løse sammensatte problemstillinger og øke forståelsen for sammenhengene mellom teknologi, samfunn og miljø. Vi er en premissleverandør for omstilling og grønt skifte og bidrar til et konkurransedyktig næringsliv og en god offentlig sektor gjennom samarbeid om nye praksiser, prosesser og produkter. Profesjonsutdanningene våre kjennetegnes av samarbeidskompetanse på tvers av profesjoner.

Kunst- og kulturfag er en sentral del av identiteten til NTNU. NTNU har også et særskilt nasjonalt ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde et universitetsmuseum med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger.

Som flercampusuniversitet setter NTNU tydelig spor i byene og regionene hvor vi har vår hovedaktivitet.

SINTEF er vår nærmeste samarbeidspartner.

Samfunnsoppdraget er styrende for vår virksomhet og rommer de forventninger omverdenen har til NTNU, og de samfunnsoppgavene universitetet selv ønsker å løse.

NTNU 2025

I 2025

- Har NTNU høy kvalitet i hele bredden av virksomheten. Alle våre institutter har fagmiljøer som er på dokumentert høyt internasjonalt nivå på minst ett av instituttets kjerneområder
- Er vi et internasjonalt orientert forskningsuniversitet med en kultur preget av høye kvalitetsstandarder
- Samarbeider vi med ledende kunnskapsmiljøer i inn- og utland
- Er alle studietilbud ved NTNU internasjonalt anerkjent for sin høye faglige kvalitet og relevans
- Tiltrekker NTNU seg de best kvalifiserte studiesøkerne
- Bidrar vi til omstilling av Norge gjennom våre kandidater og ved forsknings- og utdanningsdrevet innovasjon og nyskaping
- Er vi en premissleverandør som gir kunnskapsbaserte råd til myndigheter og allmenheten. Vi formidler våre resultater åpent og lett tilgjengelig
- Utøver vi vår gjerning på en bærekraftig måte og i tråd med normer for god etikk
- Har NTNU planlagt og påbegynt en fremtidsrettet, samlet campus som er modell for fremtidige offentlige utbygninger i Norge
- Har vi fremragende infrastruktur som støtter kjerneoppgavene
- Har vi en velfungerende organisasjon med effektive og moderne teknisk-administrative tjenester, med riktig kvalitet tilpasset brukernes behov

Del 2

Utdanning og læringsmiljø

NTNU er en attraktiv utdanningsinstitusjon som rekrutterer gode utdanningssøkerne. Våre kandidater er etterspurt nasjonalt og globalt, og de er faglig sterke og tverrfaglig orientert. Kandidatene er nysgjerrige, har gode verdier og er engasjerte medborgere med integritet.

Utdannings- og læringsmiljøstrategien har tre pilarer. De er utvikling av fremragende kandidater, studieportefølje og læringsmiljø.

I samarbeid med fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt utvikler vi en relevant studieportefølje for livslang læring. Alle studieprogram gir innsikt i etikk, vitenskapelig litteratur og kritisk tenkning. Studieprogrammene har et solid forskningsfundament faglig og utdanningsfaglig.

Gjennom varierte læringsformer og -aktiviteter møter studentene forskning fra mange fagdisipliner og får innsikt i ulike fagfelts styrker og begrensninger. Arbeidspraksis og forskning kobles, og vi drar nytte av arbeidsmåter og resultater fra våre sentre og tematiske satsinger. Våre fagmiljøer utvikler innhold og læringsprosesser i samarbeid med studentene. Lærings- og vurderingsformene bidrar til studentens læringsutbytte, og våre læringsressurser deler vi med fagmiljøer ved andre universiteter. Ny teknologi brukes der det styrker studentinvolvering og læringsutbytte. Vi har et aktivt og inkluderende studentmiljø.

Vi utvikler god utdanningsledelse som fremmer kvalitetskultur gjennom systematisk evaluering og oppfølging. Underviseren på NTNU er engasjerende og framtidsrettet, og har sterk fag- og utdanningsfaglig bakgrunn. Vi er en aktiv samarbeidspartner på nasjonale og globale arenaer.

Utviklingsmål

NTNU skal

- utdanne kandidater som har høy fagkompetanse, er attraktive på arbeidsmarkedet og med ferdigheter til å løse komplekse utfordringer
- samordne, konsentrere og effektivisere studieporteføljen
- tilby innovative og eksperimenterende læringsprosesser basert på fagspesifikk kunnskap om læring og utdanningskvalitet
- ha en kultur for kontinuerlig og kunnskapsbasert forbedring av alle studieprogram og av læringsmiljøet
- utvikle et etter- og videreutdanningstilbud med basis i arbeidslivets kompetansebehov

Forskning

Forskning ved NTNU er en blanding av grunnleggende og anvendt forskning. Grunnleggende forskning har en viktig egenverdi for kunnskapsutviklingen innenfor alle fagområder. Et betydelig innslag av anvendt forskning er en ønsket konsekvens av vårt spesielle samfunnsoppdrag, som innebærer en bred kontaktflate mot privat og offentlig sektor.

Forskningen er konsentrert om sterke fagmiljøer med en tydelig fagprofil og som har en god forskningsinfrastruktur. Sambruk og samlokalisering av infrastrukturen sikrer effektiv ressursutnyttelse.

Ekstern finansiering bidrar til å bygge kapasitet og utvikle kvalitet i forskningen. NTNU legger til rette for og forventer at våre forskere når opp i den nasjonale og internasjonale konkurransen om forskningsmidler.

Forskningen ved NTNU publiseres i velrennomerte vitenskapelige tidsskrifter og i økende grad i samarbeid med kollegaer internasjonalt.

Vår ph.d.-utdanning holder høy internasjonal kvalitet og kandidatene er en viktig del av forskningsressursen vår. Våre ph.d.-kandidater er etterspurte av kunnskapsintensive virksomheter utenfor akademien.

Utviklingsmål

NTNU skal

- legge til rette for utvikling og fornyelse i alle fagmiljøer, og særlig støtte opp under våre fremste forskningsmiljøer
- heve kvaliteten på publikasjonene og derigjennom vår vitenskapelige gjennomslagskraft
- øke suksessen på eksterne konkurransearenaer
- bidra til kunnskapsdeling gjennom åpen tilgang til våre publikasjoner og forskningsdata

Forskningsstrategien er tuftet på tre pilarer. De er utvikling av fremragende forskningsmiljøer, kvalitetsheving i hele bredden av vår virksomhet og forskning i og på tvers av disipliner.

Kunst

NTNU produserer kunnskap om kunst, for kunst og gjennom kunst. Vi utforsker området mellom estetisk praksis og refleksjon og studerer sammenhengen mellom kunst og samfunn. Vi fremmer historisk bevissthet, stimulerer til innovasjon og videreutvikler grenseflaten mellom kunst og teknologi.

Kunst, estetikk og formgiving er sentrale elementer for utdanning og forskning innenfor mange fagområder.

NTNU utvikler kunstens og kunstfagenes kritiske rolle i offentligheten, skolen og demokratiet, og i arbeidet for menneskerettigheter og tverrkulturell dialog. Kunsten og kunstfagene styrker NTNUs engasjement i globale utfordringer.

Utviklingsmål

NTNU skal

- styrke og tydeliggjøre profilen på den samlede kunstfaglige studieporteføljen
- ha kunstneriske resultater med dokumentert høy internasjonal kvalitet

Innovasjon og nyskaping

NTNU er en viktig bidragsyter til bærekraftig verdiskaping, omstilling og økt konkurransekraft. NTNU fremskaffer kunnskap og omsetter forskningsresultater til nye innovative løsninger til praktisk nytte for samfunn og arbeidsliv. Gjennom samarbeid kombinerer vi teori og praksis for å løse utfordringene og bidrar til omstilling og utvikling av eksisterende næringsliv og offentlig sektor. Dette gjør oss til en attraktiv samarbeidspartner.

Vi realiserer næringsvirksomhet basert på ideer fra våre ansatte og studenter. Kunnskap tas i bruk, og vi stimulerer til innovasjon og entreprenørskap gjennom et velfungerende økosystem for nyskaping. Sammen med andre aktører bidrar vi til at våre nyetableringer skaper verdier i samfunnet.

Gjennom studieløpet tilegner våre studenter seg kompetanse innen innovasjon og møter problemstillinger som er relevante for arbeidslivet. Slik blir våre kandidater attraktive medarbeidere for omstilling og utvikling i eksisterende og nytt arbeidsliv.

Utviklingsmål

NTNU skal

- bidra til utvikling og omstilling av etablert næringsliv og offentlig sektor gjennom styrket og langsiktig samarbeid
- øke samfunnsnyttene av kommersialiseringer og nyetableringer fra ansatte og studenter
- sørge for at våre kandidater gjennom utdanningen utvikler innovasjonskompetanse

Innovasjon og nyskappingsstrategien har tre hovedpilarer. De er samarbeid med eksisterende næringsliv, samarbeid med offentlig sektor og det å skape nytt næringsliv.

Formidling

Vi sørger for at kunnskap utviklet ved NTNU er tilgjengelig for enkeltmennesker og samfunnet NTNU er synlig og bidrar til en kunnskapsbasert offentlig debatt.

Vi tilpasser formidlingen til ulike brukergrupper og bidrar aktivt til utforming av kunnskapsbasert yrkesutøvelse, politikkutforming og forvaltning.

Kommunikasjonen og dialogen med målgruppene er preget av åpenhet og involvering. Vi bruker nyskapende virkemidler, arenaer og medier.

Formidlings- og kommunikasjonsarbeidet styrker vårt omdømme og bidrar til å rekruttere dyktige ansatte og studenter. Det gjør oss til en attraktiv samarbeidspartner for arbeidslivet og kunnskapsinstitusjoner nasjonalt og internasjonalt.

Utviklingsmål

NTNU skal

- målrettet styrke formidlingskompetansen blant ansatte
- særlig styrke den allmenn- og brukerrettede formidlingen innen teknologi og naturvitenskap
- arbeide målrettet for å sikre god studentrekruttering

NTNU driver forskerrettet, brukerrettet og allmennrettet formidling. Kunnskap formidles gjennom utdanning, publisering av resultater fremvisning av kunstneriske verker, ivaretagelse og presentasjon av samlinger, deltakelse i utviklings- og innovasjonsprosesser, patentering, rådgivning til myndigheter og gjennom formidling rettet mot folk flest.

Vi formidler kunnskapsfronten og våre egne resultater innenfor våre fagområdene.

Del 3

Tverrgående innsatsområder

INTERNASJONALISERING

NTNU er internasjonalt orientert og bidragsytter til den globale kunnskapsutviklingen. Alle våre vitenskapelige ansatte og studenter har erfaring fra fagmiljøer utenfor Norge. Samarbeid med ledende internasjonale fagmiljøer og bedrifter gir kvalitet og relevans i NTNUs virksomhet. Samarbeid med institusjoner i utviklingsland bidrar til å oppfylle NTNUs globale samfunnsansvar. Internasjonalisering integreres i all faglig aktivitet i alle våre fagmiljøer.

Internasjonalt orienterte utdanninger sikrer mangfold og gir økt kvalitet, internasjonal erfaring og innsikt i globale problemstillinger. Forskningsaktivitet ved NTNU finansieres i økende grad fra internasjonale kilder og i samarbeid mellom forskere i ulike land. NTNU samarbeider med bedrifter som opererer i globale markeder.

Internasjonal mobilitet og internasjonal rekruttering av gode fagpersoner og studenter styrker vår utdannings- og forskningsaktivitet.

Det europeiske utdannings-, og forsknings- og innovasjonssamarbeidet er en hovedprioritet for NTNUs internasjonale samarbeid.

Utviklingsmål

NTNU skal

- utnytte EUs virkemidler for å sikre høy kvalitet og relevans i vår virksomhet
- etablere strategiske partnerskap med utvalgte institusjoner, herunder institusjoner i utviklingsland
- styrke rekrutteringen av fremragende forskere internasjonalt og den utgående internasjonale mobiliteten for våre ansatte
- øke andelen gradsstudenter som tar et studieopphold ved et utenlandsk lærested

TVERRFAGLIG SAMHANDLING

NTNU verdsetter og stimulerer til tverrfaglighet og legger til rette for samarbeid på tvers av enheter.

NTNU har tverrgående tematiske satsingsområder. Disse satsingsområdene bidrar til å fokusere og løfte NTNUs forskning og utdanning innenfor områder med særlig høy samfunnsrelevans. Vi har tydelige satsinger på muliggjørende teknologier – IKT/digital, bioteknologi, nanoteknologi/funksjonelle materialer. Disse teknologiene har et stort potensial i å bidra med løsninger innen våre tematiske satsingsområder.

Disiplinkunnskap er utgangspunktet for god tverrfaglig samhandling. Disiplinfagene danner grunnlag for gode profesjonsutdanninger og utgjør generiske elementer i studiene.

NTNUs egenart gjenspeiles tydelig i kandidatenes kompetanse, og en kandidat fra NTNU skiller seg fra andre kandidater. Det er stor fleksibilitet i valg av emner, og vi utvikler samhandlingskompetanse hos studentene.

Utviklingsmål

NTNU skal

- utnytte tematiske satsingsområder og muliggjørende teknologier til å øke ekstern finansiering av tverrfaglige forskningsprosjekter
- gi studentene innsikt i tverrfaglig samhandling gjennom læringsaktiviteter som krysser fag- og profesjonsgrenser

KARRIEREVEIER

NTNU er en attraktiv og profesjonell arbeidsgiver som legger til rette for at alle ansatte kan utvikle seg gjennom hele karriereløpet.

Universitetet tilbyr gode rammevilkår for at ansatte kan utøve forskning og utdanning av høy kvalitet. Vitenskapelig ansatte har flere likeverdige karriereveier. Alle vitenskapelig ansatte inngår i faggrupper med ledere som lar den enkelte ansatte utnytte og utvikle sin kompetanse og interesseprofil.

Ansettelse er viktige strategiske avgjørelser. NTNU har et bevisst forhold til bruk av ulike karrierestiger. Rekruttering til vitenskapelige stillinger er en langsiktig investering og et av de viktigste virkemiddeleene vi har for å utvikle kvalitet. Ved NTNU har vi profesjonelle og effektive rekrutteringsprosesser. Vitenskapelige stillinger ved NTNU lyses ut internasjonalt. Mobilitet blant ansatte er positivt og bidrar til at kunnskap spres og at NTNU får nye impulser utenfra.

Høy faglig kvalitet og riktig kompetanse innen støttefunksjonene er en forutsetning for å lykkes med kjerneoppgavene. NTNU legger til rette for kompetanseoppbygging for teknisk-administrativt ansatte.

Utviklingsmål

NTNU skal

- ha en ambisiøs rekrutteringspolitikk og rutiner som sikrer gode ansettelse
- ha systematisk dialog med vitenskapelig ansatte om individuelle faglige utviklingsmål og karriereplaner

ARBEIDSMILJØ

Motiverte og kompetente ansatte og studenter er avgjørende. Alle ved NTNU tar selvstendig ansvar for å bidra til et helsefremmende og fruktbart arbeids- og læringsmiljø og en arbeidshverdag der ansatte og studenter opplever utfordringer, utvikling og arbeidsglede. Ledere tar sitt særskilte ansvar for arbeidsmiljøet og arbeider systematisk arbeid med helse, miljø og sikkerhet.

NTNU har aktiv medvirkning og engasjement fra ansatte og studenter. Vi har inkluderende ledelse, åpenhet og godt samarbeid med studentdemokratiet og arbeidstakerorganisasjonene.

NTNU vektlegger og arbeider for mangfold og god kjønnsbalanse blant studenter og ansatte.

Utviklingsmål

NTNU skal

- utvikle lederrollen og heve kompetansen gjennom lederutviklingsprogram
- hindre arbeidsrelatert sykdom og ulykker
- ha god kjønnsbalanse i vitenskapelige toppstillinger

CAMPUSUTVIKLING

Våre campus er moderne læringsmiljøer, en stimulerende studie- og arbeidsplass og åpne møteplasser. De samler studenter og ansatte som inngår i samme fagområde og bidrar til sterke fagmiljøer. Samtidig legger våre campus til rette for samhandling på tvers av fag. Campus legger til rette for å levende studentmiljøer med studentfrivillighet og studentkultur. De er levende laboratorier som er åpne og inviterende, og legger til rette også for samarbeid med eksterne partnere. Våre Campus er i front med miljøvennlige løsninger.

Utviklingsmål

NTNU skal

- utvikle våre campus og bevisst utnytte teknologi for å styrke attraktivitet og konkurransekraft
- redusere belastningen av vår virksomhet på det ytre miljø
- arbeide aktivt for å gjøre våre campuser til Nordens beste studiesteder ved å skape et godt læringsmiljø med rom for mangfold, der alle studenter føler seg ivaretatt og inkludert

NTNUs UTVIKLINGSSEVNE

NTNU aktiviteter er langsiktige. Samtidig er de internasjonale og nasjonale samfunnsendringene store og raske. Det strukturelle, kulturelle og politiske bakteppet endres mye. Også rammebetingelsene i vår egen sektor er i endring. Deler av vår virksomhet må videreutvikles både for å svare på nye samfunnsutfordringer og for å utnytte effektiviseringspotensialet. NTNU er i front med hensyn til brukervennlige og effektive støttesystemer. Våre studenter og ansatte opplever en enklere hverdag og tilbys fremtidsrettede digitale tjenester der brukerens behov er satt i sentrum.

Økt endringstakt stiller store og endrede krav til kompetanse hos ledere og medarbeidere i kjernevirksomheten og støtteapparatet. Nye løsninger krever økt samspill og felles prioriteringer på tvers av fag og nivåer. God ledelse, kompetanse- og organisasjonsutvikling er avgjørende for å utløse endringer.

Utviklingsmål

NTNU skal

- ha ressursstyring som bidrar til økt produktivitet og sikrer handlingsrom for strategiske prioriteringer og fornyelse
- iverksette digitaliseringstiltak som støtter opp under helhetlige, standardiserte rutiner og arbeidsprosesser
- styrke ledernes og medarbeidernes kompetanse på tverrfaglig endringsarbeid og nye teknologiske muligheter

Fra visjon til virkelighet

NTNUs visjon og strategier konkretiseres i fakultetenes og Vitenskapsmuseets egne strategier og prioriteringer.

For utvalgte tema vil det bli utarbeidet egne politikker/handlingsplaner med et tidsperspektiv på 3-4 år. Disse vil inneholde konkrete tiltak og føringer som gjelder på tvers av virksomheten.

Det utarbeides en årsplan med felles mål prioriteringer og budsjetttrammer for virksomheten. Denne konkretiseres videre i tiltaksplaner for ulike organisatoriske enheter på alle nivå.

Det skal være en gjennomgang av strategien om fire år for å se hvordan vi ligger an og eventuelt justere kursen (eller målene)

Denne delen
omhandler hvordan
strategien skal
realiseres

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Satsingsforslag utenfor rammen for 2019

Tilråding:

Styret vedtar satsingsforslag utenfor rammen og ber om at rektor oversender forslagene til Kunnskapsdepartementet.

Formål med saken

Som en del av budsjettprosessen i Kunnskapsdepartementet (KD) blir institusjonene hvert år bedt om å sende inn forslag til satsninger som institusjonen ikke kan finansiere ved nåværende bevilgning. Departementet bruker satsingsforslagene til å identifisere de viktigste behovene i universitets- og høyskolesektoren. Frist for innsendelse til KD er 1. november. KD ber om at forslagene beskrives kort og at det redegjøres for hvorfor det ønskes midler til nettopp disse tiltakene. Tiltakene skal være knyttet til målene i sektoren og institusjonens egne mål og profil. Vi kan prioritere tre tiltak.

Satsningsforslag utenfor rammen 2019

NTNU ønsker å fremme satsinger utenfor rammen som bygger på og støtter NTNUs innspill til revidering av langtidsplan for forskning og utdanning. I innspillet peker NTNU på områder der vi mener det er behov for opptrappingsplaner. Forslagene til satsinger utenfor rammen 2019 er tiltak som naturlig hører inn under de foreslåtte områdene bygg/infrastruktur, kvalitetsarena for høyere utdanning og verdensledende miljøer.

Følgende satsninger foreslås fremmet:

Prioritet	Satsingsforslag	2019	2020	2021
1	Campusutvikling	195	185	200
2	Innovativ utdanning	54	49	50
3	Utvikle enkelte fagmiljøer til å bli verdensledende	35	35	30
Sum (mill kr)		284	269	280

Nedenfor følger en kort beskrivelse av NTNUs forslag til satsinger utenfor rammen 2019.

Bygg og infrastruktur

Som satsing utenfor rammen 2019 foreslår vi NTNUs campusutvikling: NTNU 2025 – framtidens campus.

Campusutvikling handler ikke først og fremst om å bygge, men om hvordan utvikling av fysisk infrastruktur i sammenheng med utvikling av organisasjon og teknologiske løsninger legger til rette for at NTNU kan løse sitt samfunnsoppdrag.

Dagens universitetsbygg er overveiende innrettet etter en tradisjonell praksis med forelesninger og individuelle studier. Våre mål om å styrke samarbeidskultur, utvikle mer studentaktiv læring, styrke tverrfaglig forsknings- og utdanningsvirksomhet, skape god kontakt mellom studenter og faglærere, øke samhandlingen med samfunnslivet, utvikle praksisnære og relevante studieprogrammer av høy internasjonal kvalitet, forutsetter alle at fysiske rom og infrastruktur stimulerer og støtter slik virksomhet.

Campusutviklingen gir også unike muligheter til å benytte NTNUs mange sterke fagmiljøer for realisere målet om et samlet campus som skal bli modell for fremtidige offentlige utbygginger i Norge. Et så omfattende prosjekt gir konkrete og nære muligheter for eksperimentering, forskning, innovasjon og tverrfaglig samarbeid for å skape framtidens løsninger og teknologier på en rekke områder. Særlig relevant er miljømessig bærekraft, energieffektivitet, digitalisering av planprosesser og byggenæringen, medvirkning i offentlige byggesaker, transportløsninger, og fysisk infrastruktur og estetisk utforming for kunnskapsorganisasjoner. Økt satsning på å knytte forsknings- og utdanningsaktivitet til campusutviklingen foreslås derfor som tillegg.

For å legge til rette for en optimal utvikling av et samlet campus i Trondheim er det ønskelig å gjennomføre strategiske oppkjøp av aktuelle tomter for nye universitetsbygg.

Tabellen under viser hva vi trenger av planmidler og midler til tomtekjøp.

	2019	2020	2021
Programledelse	25	35	35
Deltakelse OFP, planprosesser og forprosjekt	50	25	15
Deltakelse detaljprosjektering og bygging	10	25	50
Tomtekjøp	100		
NTNUs bidrag til offentlig infrastruktur på campus*	10	100	100
Sum (mill kr)	195	185	200

*Det er per nå usikkert om NTNU må bidra til å opparbeide f.eks gang- og sykkelvei, vann og avløp, parkområde. Ut fra erfaringer fra NTNU i Gjøvik er det mulig at dette kan bli en kostnad som må dekkes av NTNU.

Kvalitetsarena for høyere utdanning

Som satsing utenfor rammen 2019 foreslår vi NTNUs satsing på innovativ utdanning.

Med innovativ utdanning mener vi bruk av nye/utprøvde undervisningsmetoder, læringsaktiviteter eller verktøy som styrker utdanningskvalitet, læringsutbytte og studentens engasjement og studiemotivasjon. Ambisjonen er at satsingen på innovativ utdanning også skal styrke undervisningskompetansen og lede til redusert frafall og økt gjennomføringsgrad.

For å lykkes med en slik satsing må det investeres i flere elementer. Det trengs kompetansehevingstiltak knyttet til pedagogisk god bruk av nye metoder og verktøy. Videre er det behov for utviklingsprosjekter som skaper rom for utvikling, utprøving og kvalitetssikring, samt investeringer i infrastruktur som støtter opp om innovativ utdanning.

	2019	2020	2021
Kompetansehevingstiltak	8	10	12
Utviklingsprosjekter	19	21	20
Infrastruktur	22	13	15
Usikkerhetsmargin	5	5	5
Sum (mill kr)	54	49	50

Verdensledende miljøer

Som satsing utenfor rammen 2019 foreslår vi utviklingsmidler for å bistå enkelte fagmiljøer med å bli verdensledende.

Regjeringen har satt et tydelig mål om å utvikle flere forskningsmiljøer i verdensklasse. OECDs gjennomgang av det norske forsknings- og innovasjonssystemet er kritisk til at Norge ikke har flere forskningsmiljøer i den absolutte verdenseliten. Om man skal lykkes med dette må ressurser prioriteres og konsentreres og det må satses langsiktig. NTNU arbeider med dette langs mange akser og prioriterer dette høyt. NTNU mener at regjeringens tildeling over statsbudsjettet for 2015 til utvikling av verdensledende miljøer var et godt tiltak.

Vi har gjort oss erfaringer med å rekruttere internasjonalt renommerte toppforskere som det kan bygges opp et miljø rundt. Det er svært krevende å rekruttere slike til NTNU av ulike årsaker. En av årsakene er kostnadene. De er gjerne etablert med infrastruktur som er svært kostbart å flytte/gjenoppbygge. Vi ser behov for 50 mill. kr i en treårsperiode til dette formålet.

NTNU har ulike tiltak for å bygge opp gode forskere. Det er en satsing vi vil fortsette. Samtidig ser vi at en konsentrert satsing også på å bygge opp hele grupper vil kunne ha stor effekt på å heve gode miljøer helt til den ypperste verdensklasse. Faggruppene utgjør navet i en satsing på faglig utvikling ved NTNU. Innen faggruppene ses gjerne utdanning, forskning, formidling og innovasjonsvirksomheten i sammenheng. Et utviklingsprogram som har gruppen som enhet i sentrum og som utvikler de ulike rollene i gruppen vil kunne løfte forskningen og formidlingen av denne, styrke kvaliteten i studieprogrammene og øke innovasjonseffekten av aktivitetene i gruppen. Vi ønsker å utvikle et program for dette ved NTNU som, hvis vi lykkes, også kan implementeres ved andre institusjoner. Vi ser behov for 50 mill kr i en treårsperiode til dette formålet.

	2019	2020	2021
Gjenoppbygge infrastruktur	20	20	10
Utviklingsprogram verdensledende miljøer/faggrupper	15	15	20
Sum (mill kr)	35	35	30

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Studieprogramporteføljen – endringer 2018/19

Tilråding

1. Styret oppretter fra og med studieåret 2018/19 de foreslåtte studieprogram som vist i kapittel 4 del A i dette notatet av 17.10.2017 fra rektor til styret.
 2. Styret legger fra og med studieåret 2018/19 ned de foreslåtte studieprogram som vist i kapittel 4 del B i dette notatet av 17.10.2017 fra rektor til styret.
-

1. Innledning

1.1 Endringer i og kvalitetssikring av studieporteføljen f.o.m. studieåret 2018/19

Tilrådingen i denne saken gjelder kun endringer i NTNUs studieprogramtilbud fra studieåret 2018/19. Den er en oppfølging av styresaken 14. juni d.å. om samlet utvikling av studieporteføljen (S-20/17), der styret fikk presentert både de foreløpige planer for 2018/19 og de langsiktige planer fra 2019/20 m.v. Styret vedtok 14.06.2017:

1. Styret tar arbeidet med endringer i studieporteføljen fra 2018/19 til orientering.
2. Styret er tilfreds med at den foreliggende planen for utvikling av studieporteføljen støtter opp under NTNUs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet.

Ved dette styrevedtaket 25.10.17 akkrediterer styret de nye og sammenslåtte programmene fra 2018/19. NTNU er selvakkrediterende, men alle dokumentasjonskravene som følger av NOKUTs studietilsynsforskrift gjelder selvsagt også for selvakkrediterende utdanningsinstitusjoner.

Det meste av utviklingsarbeidet i studieporteføljen foregår innenfor de studietilbud som videreføres. Noe av dette arbeidet avstedkommer vedtak om endringer i studieprogrammenes studieplaner og emnebeskrivelser. Det kan også innebære vedtak om opprettelser og nedleggelse av studieretninger. Studieplanmyndigheten innenfor vår differensierte beslutningsstruktur tilligger enten fakultet ved dekan eller forvaltningsutvalg. Når det gjelder navneendringer på studieprogram tilligger det rektor å vedta det etter forslag fra fakultetene. Av praktiske årsaker ekspederes slike rektorvedtak parallelt med styrevedtaket om endringer i studieprogramporteføljen. Bak noen av navneendringene ligger omfattende studieplanendringer. Dette *rektornotatet* inneholder også noen korte orienteringer om en del slike sentrale studieplan- og rektorvedtak samt øvrige kommentarer. Styrevedtaket om opprettelser og

nedlegger av studieprogram samt rektorvedtakene om navneendringer ekspederes samlet til fakultetene for videre oppfølging umiddelbart etter styremøtet.

Den nasjonale studietilsynsforskriften regulerer krav til studietilbudet og til fagmiljøet, samt til det systematiske kvalitetsarbeidet. NOKUT krever at innen utgangen av 2018 skal alle studietilbud tilfredsstille disse kravene. Dette skal dokumenteres ved institusjonen. Studieprogramporteføljesaken er NTNUs dokumentasjon for nye studietilbud. Studietilsynsforskriftens krav ligger til grunn for det pågående arbeidet ved fakultetene med studieplaner for studieåret 2018/19. Kvalitetsmeldingen for studieåret 2017/18 legges frem for styret i mars 2019 og rapporter om det systematiske kvalitetsarbeidet, herunder om oppfølging av eventuelle studieprogram som ikke tilfredsstiller kravene i studietilsynsforskriften.

1.2 Videre samordning og faglig integrasjon f.o.m. studieåret 2019/20 m.v.

I KD-avtalen er et av de sentrale avtalepunktene å *heve kvaliteten i studieporteføljen gjennom samordning og effektivisering*. Dette er et sentralt virksomhetsmål under vår hovedprioritering «Ett NTNU» som har samme tidsperspektiv på 3-4 år som KD-avtalen. Når det gjelder den videre oppfølging av dette sentrale virksomhetsmålet siden styrets juni-møte viser rektor til styresaken med tertial-rapportering i styremøtet 25.10.2017. Både det pågående utviklingsarbeidet med suksessiv samordning av porteføljen og det parallelle innfasingsarbeidet med nye fellesemneordninger og felles emnestørrelse innebærer økt faglig integrasjon. *I samsvar med de foreliggende planene kommer rektor tilbake til styret i 2018 med forslag til endringer i studieporteføljen fra og med studieåret 2019/20.*

2. De enkeltvise endringsforslag i studieprogramporteføljen fra 2018/19

7 nye studieprogram foreslås opprettet, og 19 studieprogram foreslås nedlagt. De fleste endringene er ulike typer omlegginger. Studenter som er tatt opp til studieprogrammene som legges ned fra og med studieåret 2018/19 får fullføre sine studier innenfor normert studietid. Fakultetene avgjør individuelle tilpassinger for studenter som går ut over normert tid. Antall studieplasser på programmene tas av fakultetets totale ramme, og opptaksrammene for de nye studiene vedtas i styresak 06.12.2017 da rammetall for opptak til alle studieprogram (og studieretninger med egne opptak) ved NTNU i 2018/19 fastsettes. Det gis ikke ekstra basisbevilninger eller ekstra strategi- og omstillingsmidler. I henhold til NTNUs rammefordelingsmodell (RFM) endres ikke basisbevilgningen verken ved opprettelser eller nedleggelse av studieprogram. Når det gjelder erfaringsbasert masterprogram i psykisk helse som tillates opprettet finansiert ved egenbetaling må nivået på denne fastsettes av rektor etter forslag fra MH-fakultetet i samråd med Seksjon for etter- og videreutdanning ved Avdeling for utdanningskvalitet og Avdeling for virksomhetsstyring.

Noen få av de foreløpige forslagene for 2018/19 som ble lansert i tilknytning til S-20/17 er ikke med blant rektors endelige forslag her:

- Det ene gjelder omlegging av bachelorprogrammet i geomatikk ved IV-fakultetet til et ingeniørstudium. Rektor ønsker at denne overgangen foretas parallelt med den koordinerte samordningen av ingeniørstudiene fra 2019/20 i henhold til den samlede utviklingsplanen for disse studiene. Det passer også best i forhold til innføringen av den nye fellesemneordningen fra og med studieåret 2019/20. Jf. S-20/2017.
- Det andre gjelder sammenslåingen av de internasjonale masterstudiene innen henholdsvis Petroleum Geosciences og Petroleum Engineering som IV-fakultetet har kommet fram til at avventes.
- Det siste gjelder omleggingen av det erfaringsbaserte masterprogrammet i skoleledelse ved

SU-fakultetet fra 120 til 90 studiepoeng som fakultetet har kommet fram til at må avventes til 2019/20. Det vil si at det også til studieåret 2018/19 foretas opptak i henhold til et omfang på 120 studiepoeng.

I det følgende beskrives endringene i porteføljen fakultetsvis.

2.1 Fakultet for arkitektur og design

Ved AD-fakultetet foreslås ingen endringer i studieprogramporteføljen fra 2018/19.

2.2 Det humanistiske fakultet

2.2.1 Opprettelse av nytt internasjonalt studieprogram i samarbeid med Universitetet i Oslo; Master of Philosophy in Music, Communication and Technology

Dette er et nytt toårig samarbeidsprogram på 120 studiepoeng innenfor musikkteknologi i form av et samarbeid mellom HF-fakultetene ved NTNU og UiO. De samarbeidene fagmiljøene tilhører henholdsvis HFs Institutt for musikk og UiOs Institutt for musikkvitenskap som har SFF-status (Senter for fremragende utdanning). I tillegg deltar vårt IE-fakultetet ved Institutt for elektroniske systemer. Det legges opp til et opptak på 20 studenter der 10 skal være ved hvert universitet. Imidlertid legges det opp til et nyskapende pedagogisk opplegg der en utnytter utfordringen ved å være delt på to campuser gjennom utstrakt bruk av audiovisuell kommunikasjon, nettbaserte læringsressurser, «omvendt klasserom» og problembasert læring. Videre legges det opp et utstrakt eksternt samarbeid med relevant næringsliv som for eksempel Telenor samt Cisco og Uninett, og der det foreligger intensjonserklæring fra de to sistnevnte.

HF tilbyr allerede et masterprogram i musikkteknologi. MCT henter noe faglig innhold og metode fra musikkteknologi, men der stopper også likheten. Eksisterende mastergrad er primært rettet mot kunstnerisk utøving, lyddesign og musikkproduksjon, mens MCT er et nærings- og samfunnsorientert studium med sterkt innslag av entreprenørskap.

Den nye mastergraden MCT, vil typisk kvalifisere til en akademisk ph.d., mens det etablerte programmet retter seg mot «artistic research» (kunstnerisk ph.d.). Dagens masterstudenter skal kunne komponere og produsere musikk, lage lyddesign til filmer og dataspill, eller framføre improvisert støymusikk på instrumenter de har bygget/programmert til formålet. Sluttresultatet er kunstnerisk/musikalsk. Studentene ved det nye programmet skal kunne stimulere aktivitet hos demente pasienter, bidra med lydsetting av seismiske data for leting etter olje, analysere og optimalisere digital samhandling i videokonferanse, bidra med lydanalyse til intelligent overvåking av parkeringshus, evaluere de estetisk/funksjonelle kvalitetene til et alarmsystem på et kontrollrom for flytrafikk, utvikle et opplegg for kulturskolen som tillater samspill mellom elever spredt på flere små steder. Et særlig fokus legges på musikk og lyd som kommunikasjon, både mellommenneskelig og menneske vs maskin (nettverk og interaktivitet). Dette gjenspeiles også i navnet.

Gitt styrets tilslutning til programopprettelsen vil det tas sikte på å ha den endelige signerte samarbeidsavtalen mellom NTNU og UiO på plass innen utgangen av 2017. Rektor vurderer de foreliggende dokumentasjoner tilfredsstillende i forhold til de gjeldende krav og veiledninger, og anbefaler at samarbeidsprogrammet opprettes fra og med studieåret 2018/19. Opptaket til fellesprogrammet MCT forestås av UiO. Søkerne rangeres etter UiOs forskrift for opptak.

2.2.2 Omgjøring av Master i Europastudier fra norsk til internasjonalt masterprogram; Master in European Studies

Bakgrunnen for dette er at det er strategisk viktig for fakultetet å ha noen få utvalgte studieprogram som rekrutterer internasjonale studenter. Masterprogrammet har dessuten allerede (fra 2017/2018) i sin helhet

engelsk som undervisnings- og veiledningsspråk.

2.2.3 Navneendring ved Bachelor i Europastudier

Studieprogramtittel og gradsbenevning på bachelorprogrammet i europastudier med fremmedspråk endres til «bachelor i europastudier». Dette fordrer ikke styrevedtak, men rektorvedtak med hensyn til navneendring. Årsaken er ønske om økt grad av fleksibilitet på studieretningsnivå. Fakultetet ønsker å opprettholde studieretninger i engelsk, fransk, spansk, tysk (som allerede eksisterer) samt opprette en variant hvor emner i språk er valgfritt. HF melder inn de studieretningene som skal ha status som egne søknadsalternativer (sannsynligvis fem) sammen med opptaksrammer for 2018/2019.

2.2.4 Choreomundus ved HF

Dette er ikke en ny programopprettelse, men en videreføring av en etablert Erasmus Mundus Joint Master Degree innen Dance Knowledge, Practice and Heritage, slik at det fordrer ikke et nytt styrevedtak. Dette fellesgradprogrammet søkte EUs utdanningsprogram Erasmus Plus om ny opptaks- og finansieringsperiode og fikk imøtekommet denne. Dette betyr tre nye opptak fra og med 2018/19. NTNU ved HF var tidligere koordinator for dette konsortiet. I den nye perioden har det franske Université Clermont Auvergne (UCA) koordineringsansvaret. De to øvrige parter institusjonene er University of Roehampton, London, og University of Szeged, Ungarn. Rektor vurderer dette positivt i henhold til NTNUs internasjonale handlingsplan og NTNUs og HFs strategier.

2.2.5 Nedleggelse av Bachelor i fonetikk og nedleggelse av Master i fonetikk

Fakultetsstyret ved HF vedtok 07.09.2017 å be NTNUs styre om legge ned bachelorprogrammet og masterprogrammet i fonetikk fra og med studieåret 2018/19. HFs fakultetsstyre vedtok samtidig at fonetikk-komponenten i den erfaringsbaserte mastergraden i logopedi videreføres i den form og i det omfanget som HFs Institutt for språk og litteratur finner nødvendig ut fra studieprogrammets profil, det forventede læringsutbyttet til studentene samt vurdert ut fra den tilgjengelige kapasiteten. Videre vedtok HFs fakultetsstyre å sette i gang en utredning av et fremtidig studietilbud i fonetikk. Denne utredningen skal være ferdig avsluttet senest innen 01.10.2018, og den skal i følge HF være dyptgående særlig når det gjelder arbeidsmarkedet for fonetikere, opptaks- og forkunnskapskrav samt være mer konkret når det gjelder reelle muligheter for hvor fonetikk kan inngå på lavere grad.

Bakgrunnen for disse nedleggelsene er at programmene over lengre tid har slitt med svært lave studenttall, frafall og svak gjennomstrømming. På 1990-tallet ble det arbeidet med Norgesnett, der en nasjonal arbeidsdeling mellom universitetene var sentral. NTNUs HF fikk den gang nasjonalt ansvar for blant annet fonetikk. HF peker imidlertid på at Norgesnett og den nasjonale arbeidsdelingen mistet sin betydning i takt med at institusjonene gradvis fikk økt autonomi, og at ikke minst kvalitetsreformen innenfor høyere utdanning bidro i den retning. Fakultetet anfører at det i dag er helt frivillig for universitetene å påta seg nasjonalt ansvar eller ikke. HF vurderer at fakultetet ikke lenger kan påta seg dette ansvaret. Siden høsten 2003 og til og med høsten 2016 har det blitt tatt opp 7 masterstudenter totalt, hvorav 5 har fullført grad. Opptaket ble vedtatt lagt på is fra 2017/18, men ikke vedtatt nedlagt. Det har ikke blitt tatt opp studenter til masterprogrammet siden 2009. På bachelorprogrammet er det i alt 12 aktive studenter, men disse fordeler seg på hele fire opptaksår/kull fra og med 2014/15 og til og med 2017/18. Ved en del studietilbud i Europa utenfor Norge inngår fonetikk i andre program, som f.eks. lingvistikk.

HF's fagmiljø i fonetikk består i dag av to faste vitenskapelige førstestillinger. Disse to stillingene har i hovedsak dekket undervisningen på de to programmene som nå foreslås nedlagt. I januar 2019 får HF en avgang i faget. Fakultetet framholder at en nedlegging av studieprogrammene i fonetikk ikke betyr avvikling av faget fonetikk herunder forskningen. HF ønsker å prioritere den delen av fonetikkfaget som er relevant for det erfaringsbaserte masterprogrammet i logopedi. Dette er et program som rekrutterer godt med 20 studieplasser som har blitt fylt opp siden oppstarten studieåret 2013/17. HF vil måtte

vurdere omfanget av fonetikk-komponenten i logopedi ut fra profilen til masterprogrammet i logopedi samt forventet læringsutbytte for studentene.

Rektor slutter seg til HF's vurderinger og anbefaler nedleggelse av bachelor- og masterprogrammet i fonetikk fra og med studieåret 2018/19.

2.3 Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk

2.3.1 Opprettelse av Erasmus Mundus Joint Master Degree innen informasjonssikkerhet

Denne bygger på det tidligere Erasmus Mundus-programmet NORSECMOB, men er en ny programopprettelse med benevnelsen Erasmus Mundus Joint Master Degree innen Security and Cloud Computing med akronymet SECCLO. Dette betyr tre opptak til SECCLO fra og med 2018/19 i henhold til imøtekommelsen av konsortiesøknaden hos EUs utdanningsprogram Erasmus Plus. NORSECMOB ble vedtatt faset ut i fjor. Fagansvarlig instiutt ved IE er Institutt for informasjonssikkerhet og kommunikasjonsteknologi, Gjøvik og Trondheim. Det er Aalto University i Finland som er konsortiets koordinatorinstitusjon. De øvrige parterinstitusjonene er Kungliga Tekniska Högskolan/KTH i Stocholm og Danmarks Tekniske Universitet i Lyngby samt University of Tartu i Estland og Eurecom i Frankrike. Rektor vurderer dette positivt i forhold til NTNUs internasjonale handlingsplan og NTNUs og IE's strategier.

2.3.2 Navneendring fra MSc Telematic til MSc in Communication Technology

Det toårige internasjonale masterprogrammet MSc in Telematic endrer navn til MSc in Communication Technology. Dette vil gjelde kun for de som tas opp fra og med 2018/19. Navneendringen vedtas av rektor og ekspederes sammen med styrevedtaket i likhet med de øvrige rektorvedtak om navneendring.

2.4 Fakultet for ingeniørvitenskap

2.4.1 Nedleggelse av noen deltidsvarianter ved masterprogram

Deltidsstudium kan registreres på individuell studierett, og utdanningsplaner kan tilpasses individuelt ved behov. Dette avstedkommer nedleggelse av fem deltidsvarianter på masternivå, som altså i dag er egne studieprogram. Erfaringsbaserte og ordinære studieprogram kan imidlertid ikke slås sammen. På bakgrunn av dette legges de følgende deltidsvarianter ved IV-fakultetet i Gjøvik (Master in Sustainable Manufacturing) og Ålesund (de øvrige) ned som særskilte studieprogram fra og med studieåret 2018/19:

- Master in Sustainable Manufacturing, deltid
- Master i Skipsdesign, deltid
- Master i Skipsdesign, erfaringsbasert deltid
- Master i Produkt og systemdesign, deltid
- Master i Produkt og systemdesign, erfaringsbasert deltid

2.4.2 Nedleggelse av Bachelor i bærekraftige byggeprosesser

På grunn av liten søknad over tid foreslås dette programme ved IV i Gjøvik lagt ned fra og med 2018/19. Fagområdet vil bli tilbudt innen øvrige studietilbud.

2.5 Fakultet for medisin og helsevitenskap

2.5.1 Opprettelse av master i folkehelse og nedleggelse av to erfaringsbaserte masterprogram og ett masterprogram samt en studiereting under et annet masterprogram

Opprettelse av master i folkehelse er i tråd med anbefalinger gitt i det faglige integrasjonsarbeidet innen helsefag. I masterprogrammet rettes fokus mot folkehelse i et livsløpsperspektiv, med vektlegging på helsefremming og sykdomsforebygging i alle livets faser. Studieprogrammet er en videreutvikling og samordning av dagens masterprogram i gerontologi (Gjøvik), helsefremmende lokalsamfunnsarbeid (Gjøvik), helsevitenskap (Trondheim), og klinisk helsevitenskap – studieretning anvendt klinisk forskning (Trondheim). Rektor anbefaler at programmet opprettes, men har bedt fakultetet om å komme med

nærmere presiseringer innen opptaksrammene for 2018/2019 skal vedtas av styret i desember 2017. Dette gjelder i hovedsak fordypningsvariasjonen i programmet sett opp mot forventet læringsutbytte og undervisning ved flere campus, samt gjennomgang av vurderingsordninger slik at disse samsvarer med forventet læringsutbytte.

Dette medfører nedleggelse av erfaringsbasert master i gerontologi, erfaringsbasert master i helsefremmende lokalsamfunnsarbeid, master i helsevitenskap og master i klinisk helsevitenskap; studieretning anvendt klinisk forskning.

2.5.2 Opprettelse av erfaringsbasert master i psykisk helse og nedleggelse av to erfaringsbaserte masterprogram

Opprettelse er i tråd med anbefalinger gitt i det faglige integrasjonsarbeidet innen helsefag. Masterprogrammet er en videreutvikling av dagens masterprogram i hhv barn og unges psykiske helse og psykisk helsearbeid. Programmet er erfaringsbasert med to studieretninger; «barn og unges psykiske helse og barnevern» og «psykisk helsearbeid». Masterprogrammet skal dekke fenomener innen psykisk helse rettet mot barn, unge og voksne. Studieretningen barn og unges psykiske helse og barnevern handler om å forbedre barn og unges psykiske helse, utviklingsmuligheter og omsorgssituasjon. Studieretningen psykisk helsearbeid har til hensikt å gi faglig kompetanse i psykisk helsearbeid bygd på vitenskapelig kunnskap og vektlegger betydningen av den praktiske hverdags betydning for utvikling og forskning, og setter kunnskap inn i en kontekst der møtet mellom fagfolk og brukere er i fokus. Rektor anbefaler at programmet opprettes, men har bedt fakultetet om å komme med nærmere presiseringer innen opptaksrammene for 2018/2019 skal vedtas av styret i desember 2017. Dette gjelder i hovedsak en mer utfyllende studieplan, dokumentasjon på studiets tilknyttede fagmiljø, samt en gjennomgang av vurderingsordninger for å sikre at disse samsvarer med forventet læringsutbytte. Nivået på egenbetaling fastsettes av rektor etter forslag fra fakultetet og i samarbeid med Seksjon for etter- og videreutdanning ved Avdeling for utdanningskvalitet og Avdeling for virksomhetsstyring.

Dette medfører nedleggelse av erfaringsbasertmaster i barn og unges psykiske helse og erfaringsbasert master i psykisk helsearbeid.

2.5.3 Navneendring av fra MSc in Public Health til MSc in Global Health

Dette vil ikke gjelde for studenter som har fått opptak i 2017 eller tidligere, men kun for de som tas opp fra og med 2018/19. Vedtas av rektor og ekspederes sammen med styrevedtaket.

2.6 Fakultet for naturvitenskap

2.6.1 Opprettelse av Master of Science in Ocean Resources og nedleggelse av Master of Science in Marine Coastal Development og Master of Science in Aquatic Food Productions

Det 2-årige internasjonale masterprogrammet Aquatic Food Production – Safety and Quality nedlegges fra og med 2018/19, da det har vært svært lav søkning til dette studiet i avtaleperioden som nå er utgått. Fakultetet ser det ikke som ønskelig å fortsette det nordiske samarbeidet om Aquatic Food Production i nåværende form. Emnene opprettet i forbindelse med Aquatic Food Production rekrutterer imidlertid godt, og tilbudet integreres i Marine Coastal Development-programmet. Navneskiftet for masterprogrammet Marine Coastal Development til Ocean Resources vil blant annet føre til at programmet blir bedre koblet til den strategiske satsingen i NTNU Ocean. Nytt navn gjenspeiler bedre den faglige profilen og tverrfagligheten i programmet, og favner også bredere enn det gamle navnet. Rektor vurderer de foreliggende dokumentasjoner tilfredsstillende i forhold til de gjeldende krav og veiledninger, og anbefaler denne endringen fra og med studieåret 2018/19. Dette dreier seg med andre ord om to nedleggelser og en opprettelse (sammenslåing).

2.7 Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

2.7.1 Nedleggelse og sammenslåing med navneendring ved internasjonale globaliseringsprogram
Master in Development studies, specialising in Geography, legges ned, men tilbys innenfor Master of Science in Globalization: Transnationalism and Culture, som samtidig endrer navn til Master of Science in Globalisation and Sustainable Development.

2.7.2 Nedleggelse av studieretningen førskolepedagogikk under Master i pedagogikk

Et samarbeid med Dronning Mauds Minne Høgskole (DMMH) i Trondheim var utgangspunktet og har vært grunnlaget for denne studieretningen. Når DMMH nå får eget masterprogram faller grunnlaget bort.

2.7.3 Femårig grunnskolelærerutdanning – studieretning i kunst og håndverk

Høsten 2017 ble grunnskolelærerutdanningen femårig med avsluttende mastergrad. Studentene kan velge studieretning i skolefagene norsk, matematikk, engelsk, naturfag, kroppsøving, KRLE, musikk og samfunnsfag, samt spesialpedagogikk og profesjonspedagogikk. Fra høsten 2018 ønsker fakultetet å opprette studieretning i kunst og håndverk som et ytterligere tilbud i grunnskolelærerutdanningen. Oppstart er tidligere behandlet i styresak S-62/16 om studieprogramporteføljen ved NTNU. Rektor vurderer den foreliggende dokumentasjonen som tilfredsstillende med hensyn til gjeldende krav og veiledninger, og anbefaler at studieretningen opprettes fra og med studieåret 2018/2019.

2.8 Fakultet for økonomi

2.8.1 Opprettelse av Master i regnskap og revisjon og nedleggelse av Bachelor i regnskap og revisjon

Dette er en opprettelse som følge av endring lov om revisjon og revisorer (NOU 2017:15 Revisorloven – Forslag til ny lov om revisjon og revisorer). Kandidater med bachelorgraden i regnskap og revisjon og som i tillegg har 3 års praksis og bestått praksisprøve har kunnet søke godkjenning som registrert revisor. Nå legges det opp til at kandidater med mastergrad i regnskap og revisjon og som i tillegg har tre års praksis og består praksisprøve kan søke Finanstilsynet om godkjenning som statsautorisert revisor. For at NTNU skal tiltrekke seg denne studentgruppen må vi nødvendigvis opprette en ny master i regnskap og revisjon. Det tas sikte på å gi det masterprogrammet et NTNU-særpreget. Dette ved at Fakultet for økonomi (ØK) og Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk (IE) har inngått en avtale om leveranse av obligatoriske og valgfrie emner i studieprogrammet, slik at masterprogrammet får en teknologisk vinkling. Dette må komme klart fram i rekrutteringsarbeidet m.v. Rektor anbefaler programmet opprettet.

Nedleggelsen av bachelorprogrammet i regnskap og revisjon henger sammen med opprettelsen av Master i regnskap og revisjon. Utdanning for studenter som fortsatt ønsker å bli autorisert regnskapsfører vil fortsatt bli ivarettatt i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon. Det ble ikke tatt opp studenter til bachelorprogrammet i regnskap og revisjon til studietåret 2017/18. Studenter som er i programmet får fullføre sine studier innenfor normert tid, og fakultetet avgjør individuelle tilpassinger for studenter som går ut over normert tid.

2.8.2 Nedleggelse av bachelor i politisk økonomi ved Fakultet for økonomi

Dette er en nedleggelse uten en eksplisitt motsats i en opprettelse. Årsaken er at de fleste studentene i studieløpet foretar overgang til enten Bachelor i samfunnsøkonomi eller Bachelor i statsvitenskap ved SU-fakultetet, og dette skjer ofte i god tid før de tar til med bacheloroppgaven.

2.8.3 Studieplanomlegging og navneendring ved Master in International Business and Marketing

Fakultet for økonomi har i Ålesund studieprogrammet Master in International Business and Marketing. Det har nå blitt foretatt en større studieplanomlegging ved dette studiet. Den nye studieplanen tilfredsstiller de krav til fagsammensetning som Univeristets- og høgskolerådets (UHRs) Nasjonale råd for

økonomisk-administrativ utdanning (NRØA) stiller for at studieprogrammet gir rett til tilleggsbetegnelsen siviløkonom på vitnemålet. Det følger av endringer i den nasjonale forskriften av 16.12.2005 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler at utdanningsinstitusjoner med rett til å tildele mastergrad i økonomiske og administrative fag kan gi den beskyttede tittelen siviløkonom som tilleggsbetegnelse på vitnemål. Vilåret som anvendes er at studieprogrammet tilfredsstiller de nevnte NRØA-krav til opptak og fagsammensetning. Dette vil gjelde fra og med opptaket til studieåret 2018/19, og fordrer ikke styrevedtak. For ordens skyld anføres at økonomifakultetets masterprogram i økonomi og administrasjon tilfredsstiller de nevnte krav og gis tilleggsbetegnelsen siviløkonom på sine vitnemål.

3. Øvrige kommentarer

Rektor bebudet i S-17/20 en særskilt styresak i løpet av høsten 2017 angående NTNUs bruk av gradsbevevnelser og tilleggsbetegnelsene sivilingeniør og siviløkonom. Denne vil kunne gi et økt handlingsrom for samordninger og eventuelle sammenslåinger av norske og internasjonale masterprogram. Også for bruk av tilleggsbetegnelsen sivilingeniør er det et krav at studieprogrammet tilfredsstiller vilkårene for opptak og fagsammensetning i henhold til UHRs føringer. Rektor vil sende saken om gradsbevevnelser på høring i organisasjonen i løpet av kort tid. Saken vil medføre endring i NTNUs studieforskrift, og må følgelig fremmes for styret. Det tas sikte på å få gjort dette i løpet av inneværende studieår 2017/18.

4. Opprettelsene og nedleggelsene fra og med studieåret 2018/19

4A) Styret vedtar nedenforstående studieprogram 1-7 opprettet fra studieåret 2018/19:

1. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Master of Philosophy in Music, Communication and Technology (MCT) ved Det humanistiske fakultet (HF); fellesgrad i samarbeid med Universitetet i Oslo (UiO).

Kandidatenes tittel/gradsbevevnelse:

Master of Philosophy in Music, Communication and Technology.

Opptaket til fellesprogrammet MCT forestås av UiO. Søkerne rangeres etter UiOs forskrift for opptak.

2. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Master in European Studies ved Det humanistiske fakultet (HF).

Kandidatenes tittel/gradsbevevnelse:

Master in European Studies.

3. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Erasmus Mundus Joint Master Degree in Security and Cloud Computing ved Fakultet informasjonsteknologi og elektroteknikk (IE); fellesgrad i samarbeid med Aalto University i Finland som er konsoritekoordinator og partnerinstitusjonene Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) Stockholm i Sverige og Danmarks Tekniske Universitet i Lyngby samt University og Tartu i Estland og Eurecom i Frankrike.

Kandidatenes tittel/gradsbevevnelse:

Master of Science in Security and Cloud Computing.

4. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i folkehelse ved Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH).

Kandidatenes tittel/gradsbevevnelse:

Master i folkehelse.

5. Erfaringsbasert toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i psykisk helse ved Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH).
Kandidatenes tittel/gradsbenevnelse:
 Master i psykisk helse.
 - Programmet tillates finansiert ved egebetaling, og nivået på denne fastsettes av Rektor etter forslag fra Fakultet for medisin og helsevitenskap i samarbeid med Seksjon for etter- og videreutdanning ved Avdeling for utdanningskvalitet.
6. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Master of Science in Ocean Resources ved Fakultet for naturvitenskap (NV).
Kandidatens tittel/gradsbenevnelse:
 Master of Science in Ocean Resources.
7. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i regnskap og revisjon ved Fakultet for økonomi (ØK).
Kandidatenes tittel/gradsbenevnelse:
 Master i regnskap og revisjon.

Med hensyn A1, A2, A3 og A4 samt A6 og A7:

- Antall studieplasser på programmene tas av fakultetets totale ramme, og opptaksrammene for de nye studieprogrammene vedtas i styresak 6. desember 2017 da rammetall for opptak til alle studieprogram ved NTNU i 2018/19 fastsettes.
- Det gis ikke ekstra basisbevilgninger eller ekstra strategi- og omstillingsmidler.

4B) Styret vedtar nedenforstående studieprogram 1-19 nedlagt fra studieåret 2018/19, hvilket innebærer at det fra og med høsten 2018 ikke blir tatt opp nye studenter til disse programmene:

1. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i Europastudier ved Det humanistiske fakultet (HF).
2. Treårig bachelorprogram (180 studiepoeng) Bachelor i fonetikk ved Det humanistiske fakultet (HF).
3. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i fonetikk ved Det humanistiske fakultet (HF).
4. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master in Sustainable Manufacturing – Deltidsvariant – ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IV).
5. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i Skipsdesign – Deltidsvariant – ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IV).
6. Erfaringsbasert masterprogram (90 studiepoeng) Master i Skipsdesign – Deltidsvariant – ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IV).
7. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i Produkt og systemdesign – Deltidsvariant -
8. Erfaringsbasert masterprogram (90 studiepoeng) Master i Produkt og systemdesign – Deltidsvariant – ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IV).
9. Treårig bachelorprogram (180 studiepoeng) Bachelor i bærekraftige byggeprosesser ved Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi (IV).

10. Erfaringsbasert toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i gerontologi ved Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH).
11. Erfaringsbasert toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i helsefremmende lokalsamfunnsarbeid ved Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH)
12. Toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i helsevitenskap ved Fakultetet for medisin og helsevitenskap (MH).
(I tillegg legges studieretningen anvendt klinisk forskning under det toårige master-programmet (120 studiepoeng) Master i klinisk helsevitenskap ved MH-fakultetet ned, men det fordrer ikke et styrevedtak).
13. Erfaringsbasert toåring masterprogram (120 studiepoeng) Master i barn og unges psykiske helse ved Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH).
14. Erfaringsbasert toårig masterprogram (120 studiepoeng) Master i psykisk helsearbeid ved Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH).
15. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Master of Science in Marine Coastal Development ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NV).
16. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Master of Science in Aquatic Food Productions ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NV).
17. Toårig internasjonalt masterprogram (120 studiepoeng) Master in Development Studies, Specialising In Geography ved Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU).
18. Treårig bachelorprogram (180 studiepoeng) Bachelor i regnskap og revisjon ved Fakultet for økonomi (ØK).
19. Treårig bachelorprogram (180 studiepoeng) Bachelor i politisk økonomi (180 studiepoeng) ved Fakultet for økonomi (ØK).

Med hensyn til B1-19:

- Studenter som allerede er tatt opp til studieprogrammene som legges ned fra og med studieåret 2018/19 får fullføre sine studier innenfor normert studietid. Fakultetene avgjør individuelle tilpassinger for studenter som går ut over normert tid.

Vedlegg:

-Fakultetenes dokumentasjon **(for lesere som ønsker mer bakgrunn og informasjon)**

Dette er en stor fil og vil bli sendt styret som egen sending til iPad

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Sensur - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift

Tilrådingen til styret ligger tilslutt i notatet.

1. Bakgrunn

Felles karaktersystem for universitets- og høyskolesektoren med karakterskalaene A-F og bestått/ikke bestått ble innført i 2003. Universitets- og høyskolerådet (UHR) fikk i oppgave å få til en nasjonal koordinering og utvikle felles forståelse av hvordan den nye karakterskalaen skulle brukes på tvers av fag og institusjoner. En arbeidsgruppe («Analysegruppen») ble oppnevnt i 2005 og fikk i mandat å igangsette tiltak for å harmonisere karakterbruken. Det har vært gjennomført en rekke karakterundersøkelser, avholdt årlige karaktersamlinger og fastsatt anbefalte retningslinjer for sensurering av masteroppgaver.

Samtidig som det ble innført felles karakterskala for UH-sektoren ble bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven om ekstern sensur endret. Kravet om ekstern sensor ved alle eksamener ble opphevet, og det ble i stor grad opp til institusjonene å fastsette bestemmelser om bruk av ekstern sensor. Dette førte til ulik praksis ved institusjonene.

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet foretok Senter for økonomisk forskning (SØF) en analyse av karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning (SØF-rapport nr. 03/2013). SØF konkluderte med at karakterpraksisen varierte betydelig mellom institusjonene. Karakteren A ved en institusjon var ikke det samme som A ved en annen institusjon. Som en oppfølging av dette oppnevnte UHR en arbeidsgruppe som skulle vurdere sensurordningene. Basert på dette arbeidet har UHR fastsatt veiledende retningslinjer for sensur som ett av tiltakene for å harmonisere karakterbruken ved institusjonene (11.12.2015). Omfang og bruk av ekstern sensor anses som et viktig tiltak i denne sammenhengen.

UHRs veiledende retningslinjer innebærer at NTNU bør vurdere sine bestemmelser for sensur og sørge for at de blir mer i samsvar med de anbefalte retningslinjene fra UHR. UHR har ikke myndighet til å vedta bindende bestemmelser overfor institusjonene, men de anbefalingene som UHR gir er et viktig grunnlag for hvilke bestemmelser institusjonen bør ha. Samtidig gir det et visst rom for lokale tilpasninger. Behovet for tilpasninger ved NTNU gjelder særlig omfanget i bruk av ekstern sensur og krav om minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, på bacheloroppgaver på 15 studiepoeng eller mer.

Vurderingsordningene skal evalueres i henhold til de rutiner som er fastsatt i NTNUs kvalitetssystem. NTNU deltar også i nasjonal samordning av karakterbruk gjennom karakterundersøkelser, deltakelse i fakultetsmøter og nasjonale karaktersamlinger.

UHRs retningslinjer er tilgjengelig på følgende nettside:

<http://www.uhr.no/index.php?objectId=19005&method=contents>

De er også vedlagt i saken.

2. Høring ved NTNU

Avdeling for utdanningskvalitet sendte på høring den 30.01.17 forslag til innarbeiding av UHRs veiledende retningslinjer i NTNUs studieforskrift. Forslaget ble sendt på høring til fakultetene, Studenttinget, forvaltningsutvalgene og studieavdelingene med høringsfrist 31.03.17. Etter høringen har saken vært behandlet i Utdanningsutvalget (12. juni) og Dekanmøte 13. juni og 11. august).

I høringsnotatet ba vi også om tilbakemelding på utkast til retningslinjer for bruk av tilsynssensor. Disse skal vedtas av rektor. Vi ønsket også tilbakemelding på spørsmålet om veileders rolle i sensureringen av masteroppgaver.

Både UHR og regjeringen, gjennom *Stortingsmelding 16 (2016-2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning*, har oppfordret institusjonene til å sette spørsmålet om veileders rolle i sensureringen av masteroppgaver på dagsorden. Undersøkelser tyder på at karaktergivningen blir «snillere» dersom veileder brukes som intern sensor. NTNU har ingen felles regel om veileders rolle i sensureringen av masteroppgaver. Praksis er ulik og det er delte meninger blant fakultetene om veileder bør være intern sensor eller ikke, men utviklingen har gått i retning at veileder ikke oppnevnes som sensor. Rektor foreslår at det innføres en felles praksis ved NTNU om at veileder ikke skal være sensor på masteroppgaven, men at bestemmelsen ikke trer i kraft før fra og med studieåret 2019/20. Det redegjøres nærmere for dette i punkt 5.

3. Gjeldende bestemmelser om sensur i UH-loven og NTNUs studieforskrift

Grunnlaget for sensurarbeidet er universitets- og høyskoleloven § 3-9. Loven stiller krav om to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høyere grad og ved ny sensurering etter klage på karakter og formelle feil ved eksamen.

For øvrig er det et krav i loven at institusjonene skal sørge for at kandidatenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

Ny studieforskrift ble, i forbindelse med fusjonen, vedtatt av NTNUs styre 08.12.15 med virkning fra 01.01.16. I § 5-11 er det regler for sensur og bruk av ekstern sensor. Det stilles krav om minst to sensorer ved muntlig og vurdering av praksisstudier eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve. Ved hvert studieprogram skal det benyttes ekstern sensor i tillegg til intern i minst ett emne pr. studieår. Alle emnene skal innen en fem-årsperiode ha hatt ekstern sensor. Det åpnes også for bruk av tilsynssensor ved at evaluering av vurderingsordningene kan gjennomføres med

tilsynssensor. Det er videre et krav at det skal utarbeides sensurveiledning eller løsningsforslag i forbindelse med sensur. Ekstern sensor kan ikke ha vært tilsatt ved NTNU det siste året.

Nedenfor kommenteres UHRs anbefalinger og vårt forslag til tilpasning basert på UHRs retningslinjer og innspill i høringsrunden.

4. Forslag til endringer i NTNUs studieforskrift om sensur

4.1 Ekstern sensor - habilitet

UHR anbefaler at ekstern sensor ikke kan være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved institusjonen og heller ikke ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Videre at tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner ikke bør benyttes som eksterne sensorer dersom de har nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet.

Ekstern sensor skal være hentet utenfor institusjonen, dvs. ikke tilsatt ved NTNU. Poenget med ekstern sensor er at arbeidet skal vurderes av en som er uavhengig av institusjonen. Bruk av ekstern sensor skal også være en ekstra rettssikkerhet for studentene. Vi foreslår at samme formulering som i UHRs retningslinjer tas inn i § 5-11 (3) hva gjelder hovedstilling, bistilling og timelærer. Dette er også i samsvar med praksis. For samarbeidsprogram foreslås en noe annerledes formulering ved at ekstern sensor ikke skal komme fra samarbeidsinstitusjon(er) der det er opprettet felles studieprogram eller fellesgradsprogram med vedkommende institusjon.

Felles studieprogram som ikke fører til fellesgrad, vil være der institusjonene samarbeider om studieprogrammet som helhet, men der kun en institusjon tildeler graden. I disse tilfellene blir også sensorer fra samarbeidsinstitusjonen mer å sammenligne med en intern sensor. Dette vil ikke omfatte samarbeid i form av enkeltemner fra en annen institusjon som inngår i studieplanen. Vanlige habilitetsregler etter forvaltningsloven vil også gjelde ved oppnevning av sensorer. Dette gjelder både eksterne og interne sensorer.

Forslag til ny formulering av § 5- 11 (3):

Ekstern sensor kan ikke være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved NTNU eller ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Ekstern sensor kan heller ikke ha vært tilsatt ved NTNU det siste året. Ved felles studieprogram eller fellesgradsprogram kan ikke tilsatte ved samarbeidsinstitusjon(er) være ekstern sensor på emner som inngår i det felles studieprogrammet eller fellesgradsprogrammet.

4.2 Kvalifikasjonskrav for sensor

UHR anbefaler at kvalifikasjonskravet for sensor bør være det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon. De fleste høringsuttalelsene mener det ikke er nødvendig å ta inn dette i studieforskriften da det er i samsvar med NTNUs praksis, men Studenttinget peker på at formuleringen er så rund at det er fare for misbruk. Vi ser også at det fra tid til annen oppstår spørsmål om studenter kan brukes som sensorer og foreslår at dette presiseres i studieforskriften.

Forslag til ny formulering i § 5-11 (4):

Tilsatte i vitenskapelig stilling behøver ikke oppnevnes som intern sensor. Kvalifikasjonskravet for sensor er det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon.

4.3 Bacheloroppgave

UHR foreslår at det bør være minst to sensorer på bachelorarbeid og at en av dem bør være ekstern. Det er ulik praksis med hensyn til om det inngår en bacheloroppgave i bachelorprogrammene. Enkelte rammeplaner stiller dette som krav. Nærmere bestemmelser om dette vil fremgå av studieplan og emnebeskrivelser. Bacheloroppgave inngår ikke i 5-årig integrerte masterprogram.

HF og SU er skeptisk til kravet om ekstern sensor på bacheloroppgave. Fakultetene viser både til at det er utfordrende å finne eksterne sensorer på samme tid som masteroppgaven skal sensureres og at det sannsynligvis vil føre til forsinket sensur.

En bacheloroppgave på 15 studiepoeng vil være en viktig og vesentlig del av bachelorgraden, og NTNUs ordning bør være på linje med UHR.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (6), 2. punktum.

Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelsen av master-/hovedoppgaven, jf. uhl § 3-9 nr. 2. Det samme gjelder ved bedømmelse av bacheloroppgave på 15 studiepoeng eller mer.

4.4 Omfang av ekstern sensur

Bruk av ekstern sensor skal både være en kvalitetssikring og en ekstra rettssikkerhet for studenten. NTNUs studieforskrift sier at det ved hvert studieprogram skal benyttes ekstern sensor i tillegg til intern i minimum ett emne pr. studieår. Alle emnene skal innen en femårsperiode ha hatt ekstern sensor. UHR anbefaler en tre-års syklus og ekstern sensor på en tredjedel av emnene hvert år. Vi foreslår at UHRs anbefaling om en tre-års syklus følges, men at det ikke tas inn noe om andel hvert år. Det vil da bli opp til fakultetet å finne en hensiktsmessig måte å organisere dette på slik at kravet om at alle emner har hatt ekstern sensor i løpet av en tre-års periode blir oppfylt. De fleste høringsinstansene støtter dette og viser til at det er viktig at NTNU følger UHRs anbefaling.

Når det gjelder behovet for unntak for «store kull», dvs at det kun kan benyttes ekstern sensor på en fastsatt del av besvarelsene, anbefales at dette kan benyttes der det er mer enn 150 oppmeldte til eksamen. Det er ulike oppfatninger blant høringsinstansene om når et emne bør anses som «stort» og om det bør være en tallfesting i selve forskriften. Flere viser til at det ikke kun er antall studenter som bør avgjøre om det bør være unntak og at andre relevante momenter kan være vurderingsordningene.

Vi anbefaler å tallfeste dette. I motsatt fall vil det oppstå usikkerhet når unntaket gjelder og praksis vil utvikle seg ulikt mellom fakultetene. Samtidig vil en tallfesting lett få preg av tilfeldighet uansett hvilket tall man legger seg på. Vi foreslår en tallfesting, men at den settes lavere enn 300 som opprinnelig var foreslått i høringen da flere har vist til at 300 er for høyt. Vi foreslår at der det er flere enn 150 som er oppmeldt til eksamen i emnet kan ekstern sensor, sammen med intern, sensurere en del av besvarelsene. Dette skal da være grunnlaget for vurdering av de øvrige besvarelsene.

Der det brukes tilsynssensor, kan fakultetet vedta at ordningen med tilsynssensor erstatter kravet om ekstern vurdering av selve besvarelsene.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (7):

Alle emner skal innen en tre-årsperiode ha hatt ekstern sensor i tillegg til intern. For emner med mange oppmeldte til eksamen (mer enn 150 studenter) kan fakultetet vedta at ekstern sensor, sammen med intern, bare skal brukes på en fastsatt del av besvarelsene. Denne vurderingen skal da være grunnlag for vurdering av de øvrige besvarelsene. Der det brukes tilsynssensor, jf. punkt 9, kan fakultetet vedta at tilsynssensorordningen erstatter kravet om ekstern sensor etter dette punkt.

4.5 Uenighet mellom sensorene

Det er naturlig at det kan være ulike synspunkter mellom sensorene om hva som er en riktig karakter, men deres oppgave er å komme frem til enighet om hvilken karakter som skal gis. Det kan imidlertid helt unntaksvis være tilfeller der det ikke er mulig for de to å bli enig om hvilken karakter som skal gis. UHR anbefaler at hovedregelen bør være at ekstern sensor avgjør i slike tilfeller. Høringsinstansene støtter forslaget.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (8):

Sensorene skal i fellesskap bli enig om hvilken karakter som skal gis. Hvis det unntaksvis ikke er mulig å bli enig, avgjør ekstern sensor hvilken karakter som skal gis. Fakultetet kan i særlige tilfeller bestemme at det skal oppnevnes en tredje sensor.

4.6 Tilsynssensor

Etter § 5-11 (9) skal det fastsettes retningslinjer for bruk av tilsynssensor, og i høringen ble det lagt ved et utkast til retningslinjer. Dette har det i all hovedsak vært tilslutning til fra høringsinstansene. Vi foreslår at det presiseres i studieforskriften at retningslinjene vedtas av rektor, i stedet for den formuleringen som står pr. i dag om at dette skal fastsettes i kvalitetssikringssystemet.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (9):

Ekstern evaluering av vurderingsordningene kan gjennomføres med tilsynssensor for deler av et studieprogram eller for ett eller flere studieprogram samlet. Retningslinjer for bruk av tilsynssensor vedtas av rektor.

For at fakultetene skal kunne innrette seg etter nye krav foreslår vi at endringene trer i kraft fra studieåret 2018/19, unntatt presiseringen i § 5-11 (9) som bør tre i kraft fra vedtaksdato. Dette vil innebære at tre-årsperioden etter § 5-11 (7) begynner å løpe fra studieåret 2018/19.

5. Veileder som sensor på masteroppgaven

5.1 Analyser i regi av UHR

UHR oppnevnte i 2005 en arbeidsgruppe («Analysegruppen») som fikk i oppgave å koordinere arbeidet med rapportering om hvordan karaktersystemet blir brukt ved institusjonene og gi en samlet analyse av rapportene. I rapporten *Karakterbruk i UH-sektoren 2015* har Analysegruppen blant annet sett på veileders rolle ved vurderingen av masteroppgaven. Det finnes ingen nasjonale regler om hvorvidt veileder kan brukes som intern sensor av masteroppgaven eller ikke, og praksis ved institusjonene er ulik. Analysegruppen anbefaler i rapporten at institusjonene vurderer veileders rolle med utgangspunkt i karakterundersøkelsene i juridiske fag, rapporten fra karakterpanelet for master i realfag og undersøkelsen som ble gjort ved NTNU innenfor sivilingeniørutdanningen. Undersøkelsene kan tyde på at det har betydning for karakteren om veileder er intern sensor eller ikke, ved at karaktergivningen blir «snillere» dersom veileder brukes som intern sensor.

Rapporten fra UHRs analysegruppe - *Karakterbruk i UH-sektoren 2015* er tilgjengelig fra følgende nettside:

http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/karakterrapport_for_2015_fokus_pa_mnt-fag_og_juridiske_fag

5.2 Undersøkelse innenfor sivilingeniørutdanningen

Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) har foretatt en undersøkelse hvor de har sammenlignet resultater fra dagens ordning ved NTNU i sivilingeniørstudiet med resultater fra en sensurprosess der veileder ikke er med i sensurkomiteen, men i stedet leverte en skriftlig vurdering av arbeidet som inngikk i grunnlaget til den nye komiteen. FUS konkluderer med at undersøkelsen tyder på at veileders deltakelse i sensurkomiteen har en betydelig effekt på bruken av karakteren A og mener det er grunn til å vurdere veileders rolle i vurdering av masteroppgaver. Rapporten, som ble utarbeidet av FUS: *Alternativ vurdering av masteroppgaver fra sivilingeniør-studieprogrammene i vårsemesteret 2015* er vedlagt.

5.3 Høring ved NTNU

Praksis ved NTNU er ulik. Innenfor samfunnsvitenskapelige og humanistiske fag har praksis i lang tid vært at veileder ikke er sensor på masteroppgaven. NV og IE har nylig lagt om sin praksis slik at veileder ikke er sensor. Innen økonomi er i all hovedsak veileder medsensor. I helseutdanningene varierer praksis.

Enkelte institusjoner, som ikke tillater at veileder er sensor, har en ordning hvor veileder leverer en skriftlig vurdering av arbeidet til sensorene eller at veileder har et innledende møte med sensorene.

I høringssaken ba vi om synspunkter på følgende spørsmål:

- a) bør NTNU ha en felles bestemmelse i studieforskriften som regulerer spørsmålet om veileder som sensor eller bør dette overlates til de ulike studieområdene gjennom utfyllende regler?
- b) bør veileders særlige kjennskap til masteroppgaven overføres til sensurkomiteen og på hvilken måte?
- c) hvilke konsekvenser vil en eventuell bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor ha for ressursbruken knyttet til sensureringen?

5.4 Synspunkter fra høringsinstansene

Høringsinstansene har ulike synspunkter på om veileder bør delta som sensor på masteroppgaven. ØK- og IV-fakultetet ønsker ikke et absolutt forbud. Argumentene for at veileder fortsatt bør kunne være sensor er den økte tidsbruken dette vil medføre for vitenskapelig ansatte, at veileder har en særlig kunnskap om arbeidet med masteroppgaven og en særlig faglig kvalifikasjon for å vurdere oppgaven. Dersom veileder ikke deltar som sensor, kan dette føre til mer fokus på sluttresultatet og man mister muligheten for å trekke inn prosessen som del av vurderingen. Veileder vil også miste verdifull tilbakemelding fra ekstern sensor i sensurprosessen. Hvis det er behov for harmonisering av karakternivået, kan dette løses ved f.eks. en utvidet sensurgruppe for alle masteroppgaver som vurderes for karakteren A eller at det gjøres periodiske vurderinger i ettertid.

SU og HF, som i lang tid har hatt praksis for at veileder ikke er sensor, støtter innføring av en felles regel for hele NTNU. Også MH mener veileder ikke bør være sensor. IE og NV har nettopp lagt om sin praksis og ønsker også en felles regel for hele NTNU. Argumentene for en felles bestemmelse om at veileder ikke bør være sensor er at dette vil sikre lik praksis i alle studier og ivareta en likebehandling av studentene ved hele NTNU. Det vises også til at det sannsynligvis er for mange som får A sett i forhold til prinsippet om at C skal være en alminnelig god karakter. At veileder ikke er sensor vil føre til en mer uhildet sensur og gi økt tillit til NTNUs sensurpraksis. Det vil også gi en praksis tilsvarende doktorgradsutdanningen der veileder heller ikke deltar i bedømmelseskomiteen. IE viser til at dette vil føre til en avprivatisering av masteremnet som sådan ved at andre fagpersoner ved samme institutt vil kunne få mer innsikt i masteroppgaver som kollegaer tilbyr. Dette kan gi en kvalitetsgevinst når det gjelder masteroppgavens utforming og tematikk og kan føre til mer samarbeid mellom kollegaer. Både NV og IE viser til at den økte tidsbruken vil være en ulempe. Arbeidsmengden for intern sensor vil bli tilsvarende som for ekstern sensor og veileder vil måtte bruke tid på å utforme en skriftlig vurdering til sensorene eller ha møte med dem i forkant.

Studenttinget viser til at det datagrunnlaget som foreligger ikke er tilstrekkelig for å innføre en felles ordning der veileder ikke er sensor og mener det er viktig å ivareta den variasjon som finnes i hvordan masteroppgaven best kan vurderes samt at kravet om ekstern sensor vil ivareta en sammenligning på nasjonalt nivå.

Tekna har også avgitt høringsuttalelse og mener det ikke bør være en felles bestemmelse om at veileder ikke skal være sensor. Dette begrunnes med at veileder har inngående kjennskap til masteroppgaven, at det vil føre til massiv ekstrabelastning for vitenskapelig ansatte uten noen positiv effekt for utdanningskvaliteten. Det vil også svekke veileders kontakt med eksterne ressurspersoner. Det bør i stedet settes definerte krav til ekstern sensors rolle og plikt mht. den skriftlige vurderingen av masteroppgaven i samarbeid med veileder.

Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) mener det bør være en felles ordning innenfor teknologi og at realfagsstudier og lektorstudiet i realfag også bør ha samme ordning.

Høringsinstansene mener veileders særlige kunnskap om masteroppgaven må kunne overføres til sensorene. Dette kan f.eks. gjøres i form av en skriftlig redegjørelse eller muntlig ved et møte i forkant.

5.5 Rektors vurdering

Både UHR og regjeringen har oppfordret institusjonene til å sette spørsmålet om veileders rolle i sensureringen av masteroppgaver på dagsorden. NTNU bør ha en felles regel ved hele institusjonen om at veileder ikke skal være sensor ved masteroppgaven. Dette vil sikre at det samme gjelder

uavhengig av hvilket studieprogram studenten er tatt opp til. At veileder ikke er sensor vil styrke tilliten til sensuren og gi samme praksis som i doktorgradsutdanningen der veileder heller ikke deltar i bedømmelseskomiteen. Det vil medføre økt bruk av ressurser til sensurering, men ved at ikrafttreddelsen foreslås fra studieåret 2019/20, vil de fakultetene som ikke har gått over til ordningen få rimelig tid til å innrette seg. Rektor foreslår at veileders særlige kunnskap kan overføres til sensorene (f.eks. skriftlig, møte i forkant). Det bør være opp til fakultetet å avgjøre hvilken ordning som er mest hensiktsmessig. Dette kan fastsettes, enten som en generell bestemmelse eller i det konkrete tilfellet.

Forslag til nytt 3. og 4. punktum i § 5-11 (6)

Veileder kan ikke være sensor på master-/hovedoppgaven. Fakultetet kan bestemme at veileders særlige kunnskap skal overføres til sensorene.

Tilråding i styresak om sensur – forslag til endringer i NTNUs studieforskrift:

Styret vedtar endringer i NTNUs studieforskrift § 5-11 om sensur

I forskrift 8. desember 2015 nr. 1449 om studier ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) gjøres følgende endringer:

§ 5-11 (3) skal lyde:

Ekstern sensor kan ikke være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved NTNU eller ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Ekstern sensor kan heller ikke ha vært tilsatt ved NTNU det siste året. Ved felles studieprogram eller fellesgradsprogram kan ikke tilsatte ved samarbeidsinstitusjon(er) være ekstern sensor på emner som inngår i det felles studieprogrammet eller fellesgradsprogrammet.

§ 5-11 (4) skal lyde:

Tilsatte i vitenskapelig stilling behøver ikke oppnevnes som intern sensor. Kvalifikasjonskravet for sensor er det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon.

§ 5-11 (6) skal lyde:

Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelsen av master-/hovedoppgaven, jf. uhl § 3-9 nr. 2. Det samme gjelder ved bedømmelse av bacheloroppgave på 15 studiepoeng eller mer. Veileder kan ikke være sensor på master-/hovedoppgaven. Fakultetet kan bestemme at veileders særlige kunnskap skal overføres til sensorene.

§ 5-11 (7) skal lyde:

Alle emner skal innen en tre-årsperiode ha hatt ekstern sensor i tillegg til intern. For emner med mange oppmeldte til eksamen (mer enn 150 studenter) kan fakultetet vedta at ekstern sensor, sammen med intern, bare skal brukes på en fastsatt del av besvarelsene. Denne vurderingen skal da være grunnlag for vurdering av de øvrige besvarelsene. Der det brukes tilsynssensor, jf. punkt 9, kan fakultetet vedta at tilsynssensorordningen erstatter kravet om ekstern sensor etter dette punkt.

§ 5-11 (8) skal lyde:

Sensorene skal i fellesskap bli enig om hvilken karakter som skal gis. Hvis det unntaksvis ikke er mulig å bli enig, avgjør ekstern sensor hvilken karakter som skal gis. Fakultetet kan i særlige tilfeller bestemme at det skal oppnevnes en tredje sensor.

§ 5-11 (9) skal lyde:

Ekstern evaluering av vurderingsordningene kan gjennomføres med tilsynssensor for deler av et studieprogram eller for ett eller flere studieprogram samlet. Retningslinjer for bruk av tilsynssensor vedtas av rektor.

Ikrafttredelse

Endringene trer i kraft fra og med studieåret 2018/19 (01.08.2018) med unntak av endringen i §5-11 (9) som trer i kraft straks og endringen i § 5-11 (6), 3. og 4. punktum som trer i kraft fra og med studieåret 2019/20 (01.08.2019).

Vedlegg

1. Dokument med «spor endringer» – forslag til endringer i studieforskriften § 5-11

Følgende vedlegg utdyper styrenotatet for lesere som ønsker mer bakgrunn og informasjon.

2. UHRs veiledende retningslinjer for sensur
3. Høringsnotat datert 31.01.17
4. Høringsuttalelser fra fakultetene, Studenttinget, forvaltningsutvalgene, seksjoner i Avdeling for studieadministrasjon og Tekna
5. Rapport fra FUS - *Alternativ vurdering av masteroppgaver fra sivilingeniør-studieprogrammene i vårsemesteret 2015*

NTNUs studieforskrift er tilgjengelig på følgende nettside:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-08-1449>

Utkast til endringer i NTNUs studieforskrift § 5-11
(det som er understreket og strøket over viser endringer som foreslås)

§ 5-11. Sensur

1.

Studentenes kunnskaper og ferdigheter skal bli prøvd og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte, jf. uhl. § 3-9 (1).

2.

Fakultetet selv oppnevner eksterne sensorer for tre år av gangen.

For tverrfakultære emner (for eksempel Ekspert i team) som ikke er administrert av et fakultet, oppnevner rektor ekstern(e) sensor(er). Ekstern sensor ved klage oppnevnes av fakultetet selv.

3.

Ekstern sensor kan ikke være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved NTNU eller ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Ekstern sensor kan heller ikke ha vært tilsatt ved NTNU det siste året. Ved felles studieprogram eller fellesgradsprogram kan ikke tilsatte ved samarbeidsinstitusjon(er) være ekstern sensor på emner som inngår i det felles studieprogrammet eller fellesgradsprogrammet.

4.

Tilsatte i vitenskapelig stilling behøver ikke oppnevnes som intern sensor. Kvalifikasjonskravet for sensor er det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon.

5.

Det skal være minst to sensorer ved muntlig prøve og vurdering av praksisstudier eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve.

6.

Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelsen av master-/hovedoppgaven, jf. uhl § 3-9 nr. 2. Det samme gjelder ved bedømmelse av bacheloroppgave på 15 studiepoeng eller mer. Veileder kan ikke være sensor på master-/hovedoppgaven. Fakultetet kan bestemme at veileders særlige kunnskap skal overføres til sensorene.

7.

Alle emner skal innen en tre-årsperiode ha hatt ekstern sensor i tillegg til intern. Ved hvert studieprogram skal det benyttes ekstern sensor i tillegg til intern i minimum ett emne pr. studieår. Studieprogrammets vertsfakultet velger emner, i samråd med fakultetet som eier emnet. For emner med mange oppmeldte til eksamen (mer enn 150 studenter) kan fakultetet vedta at ekstern sensor,

sammen med intern, bare skal brukes på en fastsatt del av besvarelsene. Denne vurderingen skal da være grunnlag for vurdering av de øvrige besvarelsene. Der det brukes tilsynssensor, jf. punkt 9, kan fakultetet vedta at tilsynssensorordningen erstatter kravet om ekstern sensor etter dette punkt. ~~unntak fra dette.~~

8.

~~Ile emner skal innen en femårsperiode ha hatt ekstern sensor. Sensorene skal i fellesskap bli enig om hvilken karakter som skal gis. Hvis det unntaksvis ikke er mulig å bli enig, avgjør ekstern sensor hvilken karakter som skal gis. Fakultetet kan i særlige tilfeller bestemme at det skal oppnevnes en tredje sensor.~~

9.

Ekstern evaluering av vurderingsordningene kan gjennomføres med tilsynssensor for deler av et studieprogram eller for ett eller flere studieprogram samlet. Retningslinjer for bruk av tilsynssensor ~~fastsettes- vedtas av rektor i NTNUs kvalitetssikringssystem.~~

10.

Det skal utarbeides sensurveiledning eller løsningsforslag i forbindelse med sensur. Dette skal være tilgjengelig for sensor før vurderingen starter og tilgjengelig for studentene når sensur foreligger.

11.

Når vurderingsordningen omfatter justerende muntlig, må hovedvurderingsform være bestått før justerende muntlig kan gjennomføres.

12.

Sensur skal foreligge innen tre uker jf. uhl § 3-9 (4). Sensur skal være tilgjengelig senest første virkedag etter sensurfristen. Sensuren for master-/hovedoppgave skal foreligge innen tre måneder.

13.

Studentene er selv ansvarlig for å gjøre seg kjent med sensuren.

UHRs Veiledende retningslinjer for sensur

Hentet fra UHRs nettside:

<http://www.uhr.no/index.php?objectId=19005&method=contents>

Veiledende retningslinjer for sensur (fastsatt av UHRs styre 11.12.2015)

- Det bør utarbeides sensorveiledning til hver eksamen.
- Kvalifikasjonskravet for sensor bør være det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon.
- Ekstern sensor kan ikke være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved institusjonen og heller ikke ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner bør ikke benyttes som eksterne sensorer dersom de har nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet.
- Eksterne sensorer blir oppnevnt av styret ved institusjonen eller av det organet som oppnevningen eventuelt er delegert til. Det blir orientert om bruken av eksterne sensorer i forbindelse med årsrapporter eller kvalitetsmeldinger e.l..
- Hovedregelen bør være at ekstern sensor avgjør når det er uenighet mellom intern og ekstern sensor. Dersom det blir benyttet bare en sensor på en del av besvarelsene, bør tvilstilfeller drøftes med ekstern sensor. I særlige tilfeller bør det oppnevnes en tredje sensor.
- Omfanget av sensur:
 - Det bør være to sensorer på muntlig eksamen og på andre eksamenar som ikke lar seg etterprøve.
 - Det bør være to sensorer på bachelorarbeid. En av disse bør være ekstern.
 - På andre eksamener bør det i tillegg til intern sensor hvert år bli benyttet ekstern sensor på minst 1/3 av emnene, slik at alle emnene i løpet av en treårsperiode har hatt ekstern sensur.
 - For store kull har institusjonene anledning til å benytte ekstern sensor bare på en fastsatt del av besvarelsene. Denne vurderingen skal da være grunnlag for vurdering av de øvrige besvarelsene (jf. [brev fra KD datert 21.05.14](#)).
 - Institusjoner som har innført ordninger med tilsynssensor/programsensor, kan eventuelt legge deler av funksjonen som ekstern sensor inn i denne ordningen.
- For å få en god felles praksis bør følgende innarbeides i de sentrale styringsdokumentene ved institusjonene:
 - minstekrav om antall sensorer og omfanget av ekstern sensur
 - deltakelse i nasjonal samordning av karakterbruk og sensurarbeid
 - evaluering av vurderingsordningene

Notat

Til: Fakultetene, FUS, FUL, FUI, Studenttinget, Avdeling for studieadministrasjon (SA), Avdeling for studenttjenester (ST), Seksjon for utdanning Gjøvik, Seksjon for utdanning Ålesund, Seksjon for etter- og videreutdanning, Internasjonal seksjon

Kopi til:

Fra: Kst. Avd.leder Gro Iren Kvanli Dæhlin, Avdeling for utdanningskvalitet

Signatur:

Høring - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - sensur

1. Bakgrunn

Universitets- og høgskolerådets styre (UHR) har den 11.12.15 fastsatt veiledende retningslinjer for sensur som et av flere tiltak fra UHR som ledd i å harmonisere karakterbruken ved institusjonene. Dette innebærer at NTNU bør vurdere sine regler og hvilke endringer som bør gjøres for at våre bestemmelser skal bli mer i samsvar med de anbefalte retningslinjene fra UHR.

UHR har ikke myndighet til å vedta bindende bestemmelser overfor institusjonene, men de anbefalingene som UHR gir vil være et viktig grunnlag for hvilke bestemmelser institusjonen bør ha. Samtidig gir det et visst rom for lokale tilpasninger.

UHRs retningslinjer er tilgjengelig på UHRs nettside

<http://www.uhr.no/index.php?objectId=19005&method=contents>

2. Bestemmelsene i NTNUs studieforskrift

Ny studieforskrift ble vedtatt av NTNUs styre 08.12.15 med virkning fra 01.01.16. I § 5-11 er det regler for sensur og bruk av ekstern sensor. Det stilles krav om minst to sensorer ved muntlig og vurdering av praksisstudier eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve. Ved hvert studieprogram skal det benyttes ekstern sensor i tillegg til intern i minst ett emne pr. studieår. Alle emnene skal innen en femårsperiode ha hatt ekstern sensor. Det åpnes også for bruk av tilsynssensor ved at evaluering av vurderingsordningene kan gjennomføres med tilsynssensor. Det er videre et krav at det skal utarbeides sensurveiledning eller løsningsforslag. Ekstern sensor kan ikke ha vært ansatt ved NTNU det siste året.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Seniorrådgiver
7491 Trondheim	E-post: postmottak@adm.ntnu.no	Hovedbygget	+ 47 73 59 80 11	Anne Marie Snekvik
	http://www.ntnu.no/administrasjon	Høgskoleringen 1 Gløshaugen	Telefaks + 47 73 59 80 90	Tlf: + 47 73 59 52 94

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Nedenfor kommenteres UHRs anbefalinger og hvilke endringer vi foreslår i vårt regelverk som en tilpasning til UHRs retningslinjer. I vedlegget vises de endringer vi foreslår med spor endringer.

NTNUs studieforskrift

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-08-1449>

3. Forslag til endringer i studieforskriften om sensur

1. Kvalifikasjonskrav for sensor

UHR anbefaler at kvalifikasjonskravet for sensor bør være det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon.

Vi anser det ikke nødvendig å ta inn dette i studieforskriften. Formuleringen tar høyde for at relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon, og retningslinjene fra UHR er i tråd med NTNUs praksis.

2. Ekstern sensor – habilitet

UHR anbefaler at ekstern sensor ikke kan være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved institusjonen og heller ikke ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Videre at tilsatte ved samarbeidsinstitusjoner ikke bør benyttes som eksterne sensorer dersom de har nær tilknytning til det fagmiljøet som har ansvar for undervisningen i emnet.

Den som skal være ekstern sensor skal være hentet utenfor institusjonen. Poenget med ekstern sensor er at arbeidet skal vurderes av en som er uavhengig av institusjonen. Bruk av ekstern sensor skal også være en ekstra rettssikkerhet for studentene. I dette ligger at ekstern sensor ikke skal være ansatt ved NTNU. Vi foreslår at dette presiseres i forskriften. Videre foreslås at det tas inn at ansatte ved samarbeidsinstitusjoner, hvor det er inngått avtale om felles studieprogam eller fellesgradsprogram, ikke kan være eksterne sensorer på emner som inngår i det felles studieprogrammet/fellesgraden. Her samarbeider institusjonene om utarbeidelsen av selve studieprogrammet, undervisningen mm. Sensorer fra samarbeidsinstitusjonen blir mer å sammenligne med en intern sensor.

Vanlige habilitetsregler etter forvaltningsloven vil også gjelde ved oppnevning av sensorer. Dette gjelder både eksterne og interne sensorer.

Forslag til ny formulering av § 5- 11 (3)

Ekstern sensor kan ikke være tilsatt ved NTNU eller ha vært tilsatt ved NTNU det siste året. Ved felles studieprogram eller fellesgradsprogram kan ikke tilsatte ved samarbeidsinstitusjon(er) være ekstern sensor på emner som inngår i det felles studieprogrammet eller fellesgradsprogrammet.

3. Bachelorarbeid/bacheloroppgave

UHR foreslår at det bør være to sensorer på bachelorarbeid og at en av dem bør være ekstern. NTNU har ingen definisjon i studieforskriften på *bachelorarbeid* (eller *bacheloroppgave* som også brukes som begrep). Det er ulik praksis både med hensyn til om det inngår et bachelorarbeid i studieprogrammet og hva det i så fall består av. Nærmere bestemmelser om bachelorarbeid vil fremgå av studieplan og emnebeskrivelser. Hvis bachelorarbeid skal inngå i studieprogrammet, foreslår vi at det skal brukes ekstern sensor hvis det er på 15 studiepoeng eller mer. Bachelorarbeid inngår ikke i 5-årig integrerte masterprogram.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (6)

Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelsen av master-/hovedoppgaven, jf. uhl § 3-9 nr. 2. Det samme gjelder ved bedømmelse av bachelorarbeid/bacheloroppgave på 15 studiepoeng eller mer.

4. *Veileder som sensor på masteroppgaven*

UHR oppnevnte i 2005 en arbeidsgruppe («Analysegruppen») som fikk i oppgave å koordinere arbeidet med rapportering om hvordan karaktersystemet blir brukt ved institusjonene og gi en samlet analyse av rapportene. I rapporten *Karakterbruk i UH-sektoren 2015* har Analysegruppen blant annet sett på veilederes rolle ved vurderingen av masteroppgaven. Det finnes ingen nasjonale regler om veileder kan brukes som intern sensor av masteroppgaven, og praksis ved institusjonene er ulik. Analysegruppen anbefaler i rapporten at institusjonene vurderer veilederes rolle med utgangspunkt i karakterundersøkelsene i juridiske fag, rapporten fra karakterpanelet for master i realfag og undersøkelsen som ble gjort ved NTNU innenfor sivilingeniørutdanningen. Undersøkelsene kan tyde på at det har betydning for karakteren om veileder er intern sensor eller ikke, ved at karaktergivningen blir «snillere» dersom veileder brukes som intern sensor.

Rapporten fra UHRs analysegruppe - *Karakterbruk i UH-sektoren 2015* er tilgjengelig fra følgende nettside:

http://www.uhr.no/aktuelt_fra_uhr/karakterrappport_for_2015_fokus_pa_mnt-fag_og_juridiske_fag

Praksis ved NTNU er ulik. Innen teknologiutdanningene og økonomiutdanningene er i all hovedsak veileder medsensor. NV-fakultetet har lagt om sin praksis. Ved helseutdanningene, samfunnsvitenskap og humaniora er veileder i all hovedsak ikke medsensor med unntak for enkelte utdanninger.

Enkelte institusjoner, som ikke tillater at veileder er sensor, har en ordning hvor veileder leverer en skriftlig vurdering av arbeidet som skal inngå i vurderingsgrunnlaget eller at veileder har et innledende møte med sensorene.

Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen (FUS) har foretatt en undersøkelse hvor de har sammenlignet resultater fra dagens ordning ved NTNU i sivilingeniørstudiet med resultater fra en sensurprosess der veileder ikke er med i sensurkomiteen, men i stedet leverte en skriftlig vurdering av arbeidet som inngikk i grunnlaget til den nye komiteen. FUS konkluderer med at undersøkelsen

tyder på at veileders deltakelse eller ikke i sensurkomiteen har en betydelig effekt på bruken av karakteren A og mener det er grunn til å vurdere veileders rolle i vurdering av masteroppgaver.

Rapporten, som ble utarbeidet av FUS, er vedlagt (*Alternativ vurdering av masteroppgaver fra sivilingeniør-studieprogrammene i vårsemesteret 2015*).

Vi ber om synspunkter på spørsmålet om veileder som sensor på masteroppgaven og ønsker særlig tilbakemelding på følgende:

- a) bør NTNU ha en felles bestemmelse i studieforskriften som regulerer spørsmålet om veileder som sensor eller bør dette overlates til de ulike studieområdene gjennom utfyllende regler?
- b) bør veileders særlige kjennskap til masteroppgaven overføres til sensurkomiteen og på hvilken måte?
- c) hvilke konsekvenser vil en eventuell bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor ha for ressursbruken knyttet til sensureringen?

Eventuell formulering dersom veileder ikke skal delta i sensureringen, som et nytt 2. avsnitt i § 5-11 (6):

Veileder skal ikke være sensor ved bedømmelsen av master-/hovedoppgaven. Fakultetet kan bestemme at veileder skal levere en skriftlig vurdering av arbeidet som skal inngå i vurderingsgrunnlaget.

5. Omfang av ekstern sensur

Bruk av ekstern sensor skal både være en kvalitetssikring og en ekstra rettssikkerhet for studenten. Den nye studieforskriften sier at det ved hvert studieprogram skal benyttes ekstern sensor i tillegg til intern i minimum ett emne pr. studieår. Alle emnene skal innen en femårsperiode ha hatt ekstern sensor. UHR anbefaler en tre-års syklus og ekstern sensor på en tredjedel av emnene hvert år. Vi foreslår at UHRs anbefaling om en tre-års syklus følges, men at det ikke sies noe om andel hvert år. Det vil da bli opp til fakultetet å finne en hensiktsmessig måte å organisere dette på slik at kravet om at alle emner har hatt ekstern sensor i løpet av en tre-års periode blir oppfylt.

Sannsynligvis er det behov for et unntak for «store kull». UHR legger opp til at institusjonene kan benytte ekstern sensor bare på en «fastsatt del» i store kull. Hva som er «store kull» kan diskuteres. Vi foreslår at store kull tallfestes til mer enn 300 studenter, men at det ikke fastsettes nærmere hvor stor andel av kullet som bør ha ekstern sensor. Dette bør overlates til fakultetet.

Ekstern evaluering av vurderingsordningene kan gjennomføres med tilsynssensor for deler av et studieprogram eller for ett eller flere studieprogram samlet, jf. § 5-11 (9). Hvis tilsynssensor benyttes, kan dette komme i stedet for ekstern sensor på de enkelte besvarelsene. Vi foreslår at det presiseres klarere at der det brukes tilsynssensor kan fakultetet vedta at ordningen med tilsynssensor erstatter kravet om ekstern vurdering av selve besvarelsene.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (7)

Alle emner skal innen en tre-årsperiode ha hatt ekstern sensor. Studieprogrammets vertsfakultet velger hvilke emner som skal ha ekstern sensor når, i samråd med fakultetet som eier emnet. For store kull (mer

enn 300 studenter) kan fakultetet vedta at ekstern sensor bare skal brukes på en fastsatt del av besvarelsene. Denne vurderingen skal da være grunnlag for vurdering av de øvrige besvarelsene. Hvis det brukes tilsynssensor, jf. punkt 9, kan fakultetet vedta at tilsynssensorordningen erstatter kravet om ekstern sensor etter dette punkt.

Etter § 5-11 (9) skal det fastsettes retningslinjer for bruk av tilsynssensor. Vi har utarbeidet forslag til dette som vedlegges. Dette inngår også i høringen.

6. Uenighet mellom sensorene

Det er naturlig at det kan være ulike synspunkter mellom sensorene om hva som er en riktig karakter, men deres oppgave er å komme frem til enighet om hvilken karakter som skal gis. Det kan imidlertid helt unntaksvis være tilfeller der det ikke er mulig for de to å bli enig om hvilken karakter som skal gis. UHR anbefaler at hovedregelen bør være at ekstern sensor avgjør i slike tilfeller. Vi foreslår at UHRs anbefaling følges med en mulighet for fakultetet til i særlige tilfeller å vedta at en tredje sensor skal oppnevnes.

Forslag til ny formulering av § 5-11 (8)

Sensorene skal i fellesskap bli enig om hvilken karakter som skal gis. Hvis det unntaksvis ikke er mulig å bli enig, avgjør ekstern sensor hvilken karakter som skal gis. Fakultetet kan i særlige tilfeller bestemme at det skal oppnevnes en tredje sensor.

Vi ber om synspunkter, senest innen **31. mars 2017**.

Vedlegg

1. Forslag til endringer i studieforskriften § 5-11 om sensur, med spor endringer
2. Utkast til retningslinjer for bruk av tilsynssensor
3. Rapport fra FUS - *Alternativ vurdering av masteroppgaver fra sivilingeniør-studieprogrammene i vårsemesteret 2015*

Notat

Til:	Avdeling for utdanningskvalitet
Kopi til:	Institutt for språk og litteratur, Institutt for tverrfaglige kulturstudier, Institutt for kunst- og medievitenskap, Institutt for musikk, Institutt for historiske studier, Institutt for filosofi og religionsvitenskap
Fra:	Det humanistiske fakultet

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur

Høringsinnspill fra Det humanistiske fakultet – endringer i studieforskriftens sensurbestemmelser

HF viser til henvendelse fra Avdeling for utdanningskvalitet, og gir her innspill til foreslåtte endringer i studieforskriftens bestemmelser om sensur. Fakultetets notat bygger på innspill vi har fått i vår interne høringsrunde på instituttene.

1. Kvalifikasjonskrav for sensor

Her foreslås det ingen endring i studieforskriften – HF har heller ingen kommentarer til dette punktet.

2. Ekstern sensor – habilitet

Her foreslås det tatt inn at ansatte ved samarbeidsinstitusjoner, hvor det er inngått avtale om felles studieprogram eller fellesgradsprogram, ikke kan være eksterne sensorer på emner som inngår i det felles studieprogrammet/fellesgraden. Habilitetsbestemmelsene skal gi studentene rettssikkerhet i form av uavhengig sensur, noe HF naturligvis stiller seg bak. Ett av våre institutt melder likevel behov for tydelige avklaringer i tilfeller hvor vi har samarbeid med andre institusjoner. I flere program har vi studieplanfestet at emner fra samarbeidende læresteder inngår, og spørsmålet oppstår da om forskriften åpner for å oppnevne eksterne sensorer herfra. Vi understreker at vi da ikke snakker om klare tilfeller hvor læresteder tildeler fellesgrader, men ulike typer samarbeid av mindre omfang. Vi er naturligvis innforstått med at regelverkets intensjon om uavhengig sensur ligger til grunn for bestemmelsen, men – for å unngå usikkerhet – ser vi likevel behov for ei klargjøring av hva som ligger i begrepet «felles studieprogram».

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@hf.ntnu.no http://www.ntnu.no	Dragvoll, Bygg 2, nivå 5	+47 73 59 50 00 Telefaks +47	Einar Walstad Tlf: +47 73 59 76 07

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

3. Bachelorarbeid/bacheloroppgave

Som det også sies i høringsnotatet, finnes det ingen entydig definisjon av hva bacheloroppgave/bachelorarbeid skal være, og universitets- og høyskoleloven behandler heller ikke dette spesielt. Dette reflekteres også ved HF, hvor bacheloroppgaven er ulik fra program til program, både med hensyn til omfang og innretning. Blant annet som følge av dette gir instituttene uttrykk for ulike syn på den foreslåtte endringa. Mens enkelte støtter forslaget med bakgrunn i at det vil gi ekstra sikkerhet både for studenter og sensorer, gir andre uttrykk for at det kan være utfordrende å finne eksterne sensorer i perioder hvor også mange masteroppgaver skal sensureres.

Med bakgrunn i dette vil HF be om bestemmelsen vurderes utelatt fra forskriften; loven krever ingen særskilt behandling av bacheloroppgaven, og uensartet forståelse og begrepsbruk ved NTNU gjør at det kan virke unødvendig å ta inn et spesifikt krav på dette punktet. I denne sammenhengen vil vi for øvrig påpeke at det selv uten et eksplisitt krav i forskriften vil være fullt mulig å bruke to sensorer – med ekstern representasjon – og at fakultetene eventuelt kan gi nærmere føringer i utfyllende regler eller gjennom andre kanaler. Vi mener også på generelt grunnlag at sensurarbeidet kan styrkes på andre måter enn ved økt bruk av ekstern sensor – for eksempel gjennom arbeid med rammene rundt sensuren: sensurveiledninger og tilsynssystemer.

4. Veileder som sensor på masteroppgaven

HF har alt tatt inn i våre utfyllende regler at veileder ikke skal være sensor på masteroppgaven. Dette er uansett innarbeidet praksis ved fakultetet, og med bakgrunn i den omtalte rapporten utarbeidet av FUS, har vi ingen motforestillinger mot at dette også tas inn i forskriften.

Instituttene stiller seg også positive til at relevant informasjon overføres fra veileder til sensurkommisjonen, og det er derfor hensiktsmessig at det fastslås at fakultetet kan ta inn bestemmelser i egne utfyllende regler. Det imidlertid ulike oppfatninger av hvordan dette best gjøres – skriftlig, eller ved samtale forut for sensurarbeidet. Vi mener derfor at den foreslåtte formuleringa, «skriftlig vurdering», virker litt unødvendig snever. Her bør det åpnes for at fakultetene kan bestemme at denne overleveringa av informasjon kan gjøres på ulike måter.

I og med at ordninga med at veileder ikke kan være sensor, alt er innarbeidet ved HF, har vi ingen kommentarer til punkt 4c i høringsnotatet – ressursbruk ved en slik bestemmelse.

5. Omfang av ekstern sensur

I tråd med UHRs anbefalinger foreslås det nå tatt inn i forskriften at alle emner skal underlegges ekstern sensur i løpet av en treårsperiode. De fleste instituttene ved HF støtter dette forslaget, og enkelte har alt begynt å innrette seg etter en treårssyklus.

Institutt for musikk uttrykker likevel sterk bekymring for hvilke konsekvenser en slik ordning kan få for emner innenfor utøvende musikk. I mange emner her gjøres vurderinger underveis i semesteret, og utvidet bruk av ekstern sensor vil derfor være både ressurskrevende og kunne medføre administrative utfordringer. Vi understreker at utøvende musikk er et særegent fagområde hvor emnene har vurderingsordninger som er godt tilpasset læringsmålene, og det vil derfor være uhensiktsmessig å endre vurderingsordninger for å gjøre ekstern sensur av enkeltemner lettere gjennomførbar. Et tilleggsmoment her er at det stort sett er karakterskalaen bestått/ikke bestått som

brukes i disse emnene, og at behovet for å «kalibrere» vurderingspraksisen gjennom ekstern sensur nok kan sies å være mindre enn ved bokstavkarakterer.

En tilsynssensorordning, slik den er skissert i de vedlagte retningslinjene, kan nok svare på en del av utfordringene Institutt for musikk skisserer. Med tanke på at også en slik ordning er krevende sett i forhold til gevinsten ved emner med bestått/ikke bestått som karakterskala, *ber vi likevel om at det åpnes for at det kan gjøres unntak fra kravet til regelmessig ekstern sensur for slike emner.*

Vi har også en kommentar til at begrepet «store kull» brukes i § 5-11 (7). Dette er en term som ikke er innarbeidet ved HF, og vi foreslår derfor å bruke «emner med mange studenter/kandidater».

6. Uenighet mellom sensorene

HF har ingen kommentarer til forslaget.

Notat

Til: Anne Marie Snekvik

Kopi til:

Fra: Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk

Svar på høring fra IE-fakultetet - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - sensur

Fakultetet har behandlet høringssaken om endringer i NTNUs studieforskrift, den har vært sendt til alle institutter og studieprogram ved fakultetet. Saken har skapt stort engasjement i fagmiljøene og mange ulike synspunkter har kommet fram. Alle innkomne svar fra institutt og studieprogram vedlegges. Det er spesielt spørsmålet om veileders deltakelse i sensurkomiteén for masteroppgaver som er omstridt. Denne separate saken har vært behandlet i fakultets ledergruppe og studietvalg ved flere anledninger i perioden 15.06.2016 og fram til 17.02.2017. Etter dette fattet dekanen et vedtak gjeldende fra 01.10.2017 om at veileder ikke skal delta i sensurkomité, det utsendte notatet om dette er vedlagt. I det følgende svarer vi på høringens spørsmål og anbefalinger i fra notatets delkapitler 3.1-3.6. I hovedsak støtter fakultetet de forslag til endringer som gjøres, med unntak av enkelte forslag til justeringer som beskrives nedenfor.

En generell kommentar til den nye foreslåtte versjonen av §5-11 er at den både i språkbruk, form og innhold gir en betydelig slagside mot bruken av avsluttende skriftlig eksamen som vurderingsform. I andre sammenhenger oppfordres det til å ta i bruk andre vurderingsformer, ikke minst i Studietilsynsforskriften §2-2(5) står det at «*Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet.*» Dersom man leser det nye forslaget i studieforskriftens §5-11(7) gir teksten implisitt uttrykk for at alle emner har avsluttende eksamen. Det burde framgå tydelig hva kravet er til ekstern sensur dersom vurderingsformene ikke er endelig eksamen, som for eksempel formative vurderingsformer. Etter hva vi kan bedømme er ikke dette klart fra §5-11.

Kvalifikasjonskrav for sensor

Det er et rimelig at kvalifikasjonskravet for sensor bør være det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon. Dette behøver ikke formuleres eksplisitt i studieforskriften

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@ie.ntnu.no	O.S. Bragstads plass 2 E	+47 73 59 42 02	Vegard Rønning
	http://www.ntnu.no		Telefaks +47	Tlf: +47 73 59 42 05

Adresser korrespondanse til saksbehandlende enhet. Husk å oppgi referanse.

Ekstern sensor – habilitet

UHR anbefaler at ekstern sensor ikke kan ha vært tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved institusjonen og heller ikke hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Det foreslås at dette presiseres i forskriften. Denne endringen støttes.

Bachelorarbeid/bacheloroppgave

Det foreslås at det *skal* være en ekstern sensor på bachelorarbeid/bacheloroppgaver som er på 15 studiepoeng eller mer.

I utgangspunktet er det rimelig at samme krav til ekstern sensur skal gjelde ved sensur av bacheloroppgaver som masteroppgaver. Med referanse til det generelle kravet om at alle emner skal ha ekstern sensur minst hvert tredje år blir det urimelig dersom bacheloroppgaver skal unntas fra ekstern sensur.

Noen fagmiljøer finner det utfordrende å innføre krav om ekstern sensur av bacheloroppgaver. Det pekes på at den korte sensurfristen på 3 uker er urealistisk, økte kostnader til godtgjørelse av sensor, og at eksterne sensorer sjelden ønsker å ta sensur av mer enn to oppgaver hvert semester, noe som kan medføre for lite sammenligningsgrunnlag når karakter skal settes.

Fakultetet støtter innføringen av ekstern sensur på bachelorarbeid som er på 15 studiepoeng eller mer, men ber om at det vurderes å innføre en forlenget sensurfrist, for eksempel på 6 uker eller mer.

Veileder som sensor på masteroppgaven

Følgende formulering vurderes tatt inn i studieforskriften

Veileder skal ikke være sensor ved bedømmelse av master- hovedoppgaven. Fakultetet kan bestemme av veileder skal levere en skriftlig vurdering av arbeidet som skal inngå i vurderingsgrunnlaget.

Redegjørelse for IE-fakultetets vedtak om sensurkomité uten veileder

Et bakteppe for denne saken har vært innføringen av nasjonale retningslinjer for karaktersetting på masteroppgaver gjort i regi av tidligere Nasjonalt råd for teknologiutdanning. Tekstlige beskrivelser av hver enkelt bokstavkarakter ble foreslått, og det ble utarbeidet et karaktersettingsskjema som et veiledende hjelpemiddel. Fakultetet har hatt karakterpraksis på masteroppgaver på sin agenda med ujevne mellomrom siden 2012, og fulgt nøye med på utviklingen i karaktersnitt, andel A osv i våre masterprogrammer. Det skjedde en liten endring det første året etter at nye retningslinjer ble lansert, men endringene har dessverre vært mindre enn tilfredsstillende etter vårt skjønn.

- Fakultetet mener at kvalitet i vurdering generelt er viktig og bør gis høy prioritet. Karakterer angir et mål for oppnådd læringsutbytte i kvalifikasjonsrammeverket, og vi mener at praksis for karaktersetting bør på en god måte reflektere dette.
- Fordi veileder som regel er og bør være tett involvert i studentens arbeid med jevnlig oppfølging, rådgivning og faglige diskusjoner, mener vi at vurderingen blir mer uhildet dersom veileder ikke er direkte involvert i fastsettelse av karakter. Dette er også konsistent med hvordan man vurderer doktoravhandlinger. I noen tilfeller kan det være vanskelig å finne en intern sensor med dybdekunnskap innenfor temaet for oppgaven. Men den faglige spisskompetansen som trengs i vurderingen ivaretas da uansett av at det velges en kompetent ekstern sensor samt at veileder spiller inn sine vurderinger gjennom et utfylt

skjema, og kan utover dette konsulteres etter behov. Endelig fins nok en sikkerhetsventil i at man kan skifte ut den interne sensoren med en ekstern sensor.

- De tekstlige beskrivelsene man forholder seg til i sensuren gir et betydelig rom for skjønn, men det er likevel i mange tilfeller en urimelig stor andel A i resultatene om man tolker hva slags type prestasjon karakteren A faktisk skal representere. Karaktersnittet ligger ofte høyt sammenlignet med prinsippet om at C skal svare til en alminnelig god prestasjon.
- To større undersøkelser er gjennomført av FUS og UHR når det gjelder karaktersetting på masteroppgaven. Begge viser at når veileder ikke er med i komitéen så blir karakterene noe svakere, og ligger nærmere opp til hvordan studentene presterer i avanserte masteremner.
- Fakultetet er opptatt av at man både nasjonalt og ved NTNU har et konsistent og forutsigbart regelverk og praksis for hvordan man setter karakterer på masteroppgaver. Det er fremdeles ulik praksis både innenfor NTNU og nasjonalt når det gjelder sensurkomité for masteroppgaver, men trenden går i retning av at veileder i stadig mindre grad er inkludert i sensurkomité.
- Fakultetet har notert seg flere innspill som påpeker økt arbeidsbyrde både når det gjelder administrasjon av ny ordning og for de faglig ansatte. Dette innebærer en økt ressursinnsats på sensurering av masteroppgaver. Fakultetet mener likevel at erfaringer som andre institusjoner og fakultet ved NTNU kan vise til tyder på at dette er et håndterbart problem som ikke er betydelig annerledes for IE-fakultetet enn for andre. Ny ordning gir også noen positive bieffekter. For eksempel innebærer den en avprivatisering av masteremnet som sådan, ved at andre fagpersoner ved samme institutt nå vil kunne få mer innsikt i masterprosjekter som kollegene tilbyr. Dette vil kunne gi en kvalitetsgevinst når det gjelder masteroppgavenes utforming og tematikk. Det kan også føre til økt samarbeid om forskning mellom kolleger.

Argumenter for å bevare veileder som medlem av sensurkomitéen

Vi oppsummerer her kort en del meninger og synspunkter som er framkommet i diskusjon med fagmiljøene. For mer utfyllende argumentasjon og diskusjon henviser vi til vedleggene

1. Det blir stilt spørsmål ved om kvalitet i sensur forbedres ved å skifte ut veileder med en intern sensor. Veileder er utvilsomt den interne fagpersonen som har best kjennskap til oppgaven som sensureres. Man bekymrer seg for at veileders dybdekunnskap om oppgaven ikke vil bli tilstrekkelig hensyntatt i sensurarbeidet.
2. Det reises tvil om hvorvidt ny ordning vil føre til en bedre vurdering av studentens oppnådde læringsutbytte.
3. Det må nødvendigvis bli slik at den interne sensoren er mindre kvalifisert enn den eksterne og det vanskeliggjør gode diskusjoner om evalueringen mellom disse
4. Økte kostnader blir også ofte trukket fram som et argument mot å ta veileder ut av komitéen. Forskjellen i kostnader for selve sensurarbeidet skyldes at den interne sensoren må forventes å bruke mer tid på sensuren enn det veileder ville gjort. Veileder må også bruke noe tid på å fylle ut et skjema på ca en side med sine vurderinger. I tillegg krever ny ordning noe mer administrasjon, for eksempel i oppnevningsprosessen. Flere av høringssvarene er opptatt av at økt ressursbruk til sensurering nødvendigvis vil måtte gå utover ressursbruk til annet undervisningsarbeid

5. Det advares mot å gjennomføre en endring av forskriften som medfører en administrativ ekstrabelastning for fast vitenskapelig tilsatte uten noen positiv effekt for utdanningskvalitet
6. For veileder vil ny ordning medføre økt fokus på den skriftlige rapporten, og tilsvarende mindre fokus å hjelpe masterstudentene å orientere seg i og beherske fagstoffet. Totaleffekten av dette vil bli lavere kvalitetsnivå på masteroppgavene.
7. Noen uttrykker en mistro til de undersøkelsene og analysene som gjennomført i regi av FUS og UHR.
8. Å fjerne faglærer/veileder fra sensur av master er en institusjonell mistillit til NTNU-ansatte og et håp om at eksterne skal kunne gjøre en riktigere sensur
9. Å fjerne faglærer/veileder vil ta bort vedkommendes mulighet til å lære av diskusjonen med ekstern sensor om oppgaven og prosessen. Dette vil gi mindre læring for faglærer/veileder som i neste omgang vil påvirke læringen til neste kull med studenter som skal veiledes.

Svar på spesifikke spørsmål fra høringsnotatet

- a) *bør NTNU ha en felles bestemmelse i studieforskriften som regulerer spørsmålet om veileder som sensor eller bør dette overlates til de ulike studieområdene gjennom utfyllende regler?*

For IE-fakultetets studieportefølje synes det riktig å ha samme regler og rutiner for alle masteroppgaver, så det vil være mer naturlig å ha en slik bestemmelse i den generelle forskriften enn i utfyllende forskrifter.

- b) *bør veileders særlige kjennskap til masteroppgaven overføres til sensurkomiteen og på hvilken måte?*

Ja, vi mener at dette er helt nødvendig for å oppnå en vurdering av god kvalitet. Det må forventes at den interne sensor (ikke veileder) ikke vil kjenne fagområdet for oppgaven like godt som veileder. Ved IE tenker man seg at dette kan skje både ved bruk av et standardisert skjema av lignende type som benyttes ved Universitetet i Oslo, men at det også må være mulig for sensurkomiteen å konsultere veileder under sensurarbeidet etter behov. De fleste av høringsssvarene fra våre fagmiljøer støtter at veileder skal kunne gi innspill til sensurkomiteen.

- c) *hvilke konsekvenser vil en eventuell bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor ha for ressursbruken knyttet til sensureringen?*

Det er vanskelig å kvantifisere hva det vil koste i ekstra ressursbruk dersom man bruker en intern sensor i stedet for veileder. Men arbeidsoppgaver som utgjør en økning i forhold til gammel ordning vil være

- i. Veileder må bruke tid på å fylle ut et skjema med sin egen vurdering av oppgaven
- ii. Den interne sensoren må forventes å bruke noe mer tid på å sette seg inn i masteroppgaven enn veileder

- iii. Ny ordning vil kunne kreve mer administrasjon, og særlig ved innføring av ny ordning må det etableres nye rutiner for oppnevning av intern og ekstern sensor

Omfang av ekstern sensur

Å følge UHR sitt forslag om krav til ekstern sensur i alle emner hvert tredje år er rimelig, og NTNU sin justering om at andelen pr år ikke fastsettes er fornuftig og gir bedre fleksibilitet. Når det gjelder store kull så oppfattes grensen på 300 studenter å være i største laget. I dag praktiseres delvis bruk av tilsynssensor i slike emner, en ordning som rapporteres å fungere bra. Emneporteføljen til IE-fakultetet kjennetegnes ved at det er mange grunnemner med stort antall studenter i, og allerede i dag er det til dels svært utfordrende å overholde sensurfristen på 3 uker. Ved bruk av ekstern sensor på en andel av besvarelsene er det slik både i grunnemner innen IT og matematikk at sensor først utfører retting av et mindre utvalg og deretter brukes resultatene som grunnlag for den øvrige sensuren.

Fakultetet ville foretrukket at grensen i antall studenter for hva som anses å være et "stort kull" fastsettes av fakultetet og at tallet 300 enten fjernes helt eller blir å oppfatte som veiledende.

Uenighet mellom sensorene

Det virker rimelig at ekstern sensor har siste ord ved uenighet. Men det kan være en god idé at en tredje sensor benyttes dersom uenigheten er stor, for eksempel at det skiller mer enn én karakter mellom faglærer og sensors innstilling. Vi oppfatter at en slik praksis er konsistent med den nye foreslåtte formuleringen i forskriften.

Notat

Til:	Anne Marie Snekvik
Kopi til:	
Fra:	Fakultet for ingeniørvitenskap

Svar fra IV-fakultetet - sensur - endringer i NTNUs studieforskrift

IV-fakultetet har hatt saken på høring hos alle institutt og studieprogram ved fakultetet. Forslaget til endringer i studieforskriften har også vært drøftet i fakultetets Utdanningskomité. Alle innkomne høringssvar er vedlagt.

Spørsmålet om hvorvidt veileder skal delta i sensurering av masteroppgaven eller ikke, har fått særlig oppmerksomhet. Det er en generell oppfatning blant våre institutter at veileder fortsatt bør kunne være sensor på masteroppgaven. Begrunnelsene for dette er i hovedsak knyttet til ressursbruk, men også til faglig kvalitet. I de fleste tilfeller vil veileder være den som er best faglig kvalifisert til å sensurere oppgaven. En annen intern sensor vil trenge lengre tid til både å sette seg inn i tematikk og på å vurdere selve oppgaven, enn veileder. I tillegg krever det mer administrasjon dersom veileder ikke skal være sensor. Det har også kommet innspill angående bruk av ekstern sensor i ordinære emner.

Svar på direkte spørsmål angående mastersensur:

- NTNU bør overlate til de ulike studieområdene å regulere spørsmålet om veileder er med som sensor eller ikke. Hvis det er behov for harmonisering av karaktergivning så kan dette enklere gjennomføres ved å ha en utvidet sensorgruppe ved f.eks alle besvarelser som vurderes for karakteren A, eller gjøre periodiske vurderinger i ettertid for kalibrering. Det vil være svært kostbart, svært byråkratiserende og svært vanskelig å finne relevante sensorer som har tilstrekkelig innsikt i det relative nivået på en enkelt oppgave.
- Veileders særlige kjennskap til oppgaven må kunne overføres til sensorer på en mest mulig effektiv måte og en fullstendig redegjørelse i skriftlig form vil være meget omfattende avhengig av sensorenes bakgrunn og erfaring. Særlig krav til innhold i en slik redegjøring vil også måtte etableres, og det kan fremdeles være en fare at ulike veiledere påvirker resultat. En løsning med hvor veileder er med i komiteen, men ikke med i fastsettelsen av karakteren kan være en løsning for effektivisering.

Postadresse 7491	Org.nr. 974 767 880 E-post: postmottak@iv.ntnu.no http://www.ntnu.no	Besøksadresse Høgskoleringen 6, Geologibygget, 2. etg.	Telefon +47 73 59 45 01 Telefaks +47	Saksbehandler Gunnhild Sekkenes Hatlen Tlf: +47 73 59 55 03
----------------------------	---	---	---	---

- c) Veileders innsikt i prosjektet må kunne overføres til sensorkomiteen og dette krever økt innsats fra veileder for tilrettelegging for endelig sensur. Å bruke to sensorer hvor enten den ene eller begge to skal være eksterne, vil gjøre at kostnadene vil øke vesentlig og tidsrammen normalt for sensur vil øke på grunn av at ekstern sensor må gjøre en mer omfattende vurdering av innhold.

Ekstern sensor i ordinære emner

«Alle emner skal innen en treårsperiode ha hatt ekstern sensor. Studieprogrammets vertsfakultet velger hvilke emner som skal ha ekstern sensor når, i samråd med fakultetet som eier emnet. For store kull (mer enn 300 studenter) kan fakultetet vedta at ekstern sensor skal brukes på en fastsatt del av besvarelsene.»

På grunn av stor gjenbruk av emner på tvers av program og fakultet, medfører ordningen om at studieprogrammets vertsfakultet skal avgjøre hvilke emner som skal ha ekstern sensor et svært innviklet koordineringsarbeid. Vi foreslår at denne setningen strykes. Så lenge det gjennomføres ekstern sensur i løpet av en treårsperiode, er ordningen ivaretatt og det er ikke behov for koordinering ut over dette. Fakultetene som eier emnene må påse at ekstern sensur gjennomføres i sine emner.

Begrepet «store kull» er misvisende, da «kull» ikke er synonymt med antall studenter i emnet. Vi foreslår at dette endres til «store emner» e.l. Ressursbruken pr. besvarelse avhenger også av vurderingsordning og emneinnhold, og vi mener derfor at det ikke bør settes et bestemt antall studenter for at man skal kunne bruke ekstern sensor på bare deler av besvarelsene. Skal dette likevel tallfestes, mener vi 300 er for høyt, da det kan bli vanskelig å finne eksterne sensorer som er villig til å sensurere flere hundre besvarelser i løpet av tre uker. Fra enkelte av våre fagmiljø meldes det om at det utfordrende å finne sensorer som er villig til å ta mer enn 50 besvarelser.

NTNU, Avdeling for studieadministrasjon
Kst. avd.leder Gro Iren Kvanli Dæhlin

Høring fra Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH)– til endringer i NTNUs studieforskrift - sensur

Det er positivt at NTNUs studieforskrift endres etter UHRs fastsatte veiledende retningslinjer for sensur, og at fakultetene høres i dette arbeidet. Ved MH er forslaget til endringer sendt ut til instituttene for innspill. Innspill er tatt inn i fakultetets tilbakemelding:

Innspill til høringen fra MH:

- 1) Kvalifikasjonskrav for sensor: Vi støtter forslaget om å ikke ta inn kvalifikasjonskrav for sensor i studieforskrift, og argumentasjonen for dette.
- 2) Presisering av ekstern sensor. MH støtter forslag til presisering av hva det betyr å være «ekstern sensor». Ekstern sensor som rettsikkerhet for studenter er et viktig poeng.
- 3) MH støtter forslaget om ny formulering som ivaretar kravet om to sensorer, og forslår at begrepet «bacheloroppgave» benyttes og at «bachelorarbeid» tas ut. Begrepet er upresist.
- 4) **a)** *bør NTNU ha en felles bestemmelse i studieforskriften som regulerer spørsmålet om veileder som sensor eller bør dette overlates til de ulike studieområdene gjennom utfyllende regler?*

Veileder bør ikke være sensor på masteroppgaven ved NTNU. I universitet- og høyskoleloven står det i § 3-9, første ledd at «kandidatens kunnskaper og ferdigheter skal bli prøvet og vurdert på en upartisk og betryggende måte». Det er vanskelig for veileder å være upartisk i sensur av egen student.

b) *bør veileders særlige kjennskap til masteroppgaven overføres til sensurkomiteen og på hvilken måte?*

Veileders kjennskap bør overføres til sensurkomiteen, og i form av en veiledererklæring. På denne måten blir sensurkomiteen informert som spesielle forhold ved arbeidet med masteroppgaven, og kan vurdere om dette skal ha betydning for vurderingen.

c) *hvilke konsekvenser vil en eventuell bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor ha for ressursbruken knyttet til sensureringen?*

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
NTNU		Olav Kyrres g. 9	72 82 07 00	
DMF	dmf-post@medisin.ntnu.no			
fakultetsadministrasjon	http://www.ntnu.no/dmf/kontakt			
7491 Trondheim				

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

Det vil da bli brukt interne sensorer i et omfang som tilsvarer veiledere når det gjelder sensur. En intern sensor må kanskje ha noen flere timer til å sette seg inn i masteroppgaven, enn veileder som kjenner oppgaven fra før. Dette vil bidra til behov for noe økte ressurser til dette arbeidet. Men arbeidet med god evaluering er såpass viktig og av stor betydning for studenten og studentens videre karriere (PhD eller ikke).

- 5) Vi støtter forslaget om at alle emner innen en tre-årsperiode skal ha hatt ekstern sensor. Helst skulle alle emner til enhver tid hatt ekstern sensor, men vi ser at dette kan være vanskelig å gjennomføre både praktisk og økonomisk. For store kull mer enn 300 studenter) kan fakultetet vedta at ekstern sensor bare skal brukes på en fastsatt del av besvarelsene. Omfang av oppgaver er ikke bare relatert til antall studenter i kullet, men like gjerne til kompleksiteten i studiet og vurderingsordningene. Vi mener derfor at denne konkretiseringen bør tas ut, og erstattes av formulering som tar høyde for kompleksitet i stedet.
- 6) MH støtter forslaget om at ekstern sensor har det avgjørende ordet når karakter skal gis og at fakultetet i særlige tilfeller kan bestemme at det oppnevnes en tredje sensor.

Med hilsen

Notat

Til:	Anne Marie Snekvik
Kopi til:	Institutt for bioteknologi og matvitenskap, Institutt for fysikk, Institutt for kjemi, Institutt for kjemisk prosess teknologi, Institutt for bioingeniørfag, Institutt for biologiske fag Ålesund, Institutt for biologi, Institutt for materialteknologi
Fra:	Fakultet for naturvitenskap

Høring - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - sensur

Innledning

Forslaget til endringer i studieforskriften angående sensur ble sendt fakultetets institutter til høring med høringsfrist 17.03.17 (ePhorte 2017/5499). Tre institutt har gitt skriftlig tilbakemelding. Saken har også vært diskutert i fakultetets utdanningsutvalget. Høringssvaret er basert på innspillene fra instituttene og fakultetets utdanningsutvalg, samt fra fakultetsledelsen.

Høringssvar

Kvalifikasjonskrav for sensor

UHR anbefaler at kvalifikasjonskravet for sensor bør være det samme som kravet for å undervise i emnet. Særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon. Denne formulering bør tas inn i NTNUs studieforskrift for å tydeliggjøre at retningslinjene fra UHR er i tråd med NTNUs praksis.

For vurdering av praksis i profesjonsutdanningene må det være åpning for unntak ift kompetansekrav da kravet i slike tilfeller ikke nødvendigvis er gjennomførbart.

Ekstern sensor - habilitet

Endringsforslaget er for strengt formulert ift intensjonen, og kan tolkes for strengt slik det står nå. UHR anbefaler at ekstern sensor ikke skal være tilsatt i hovedstilling eller bistilling ved institusjonen og heller ikke ha hatt engasjement som timelærer i det aktuelle emnet for eksamenskullet. Presiseringen i forbindelse med timelærere bør komme tydelig frem i studieforskriftens nye formulering av § 5-11 (3), slik at det ikke skal være i tvil om at engasjerte timelærere kan være ekstern sensor i andre emner enn der de har vært engasjert for å bidra inn i undervisningen.

Habilitetskravet kan bli problematisk for studier som det ikke finnes mange av nasjonalt sett.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@nv.ntnu.no http://www.ntnu.no	Høgskoleringen 5, Realfagbygget, Blokk D, 1. etg.	+47 73 59 41 97 Telefaks +47	Lillian Hanssen Tlf: +47 73 55 13 40

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

Sensur av bacheloroppgaver

Fakultetet har ingen kommentarer til dette endringsforslaget. Ett av instituttene ønsker at kravet om to sensorer, hvorav en ekstern, også bør gjelde for fordypningsprosjekter på 15 studiepoeng i 9. semester i sivilingeniørprogrammene (§ 5-11 pkt 6.)

Veileder som sensor på masteroppgaven

a) Om evt felles bestemmelse ved NTNU i studieforskriften angående veileders rolle i sensuren av masteroppgaver

NV-fakultetet anbefaler en felles bestemmelse i NTNUs studieforskrift angående veilederes rolle i sensurer av masteroppgaver for å sikre lik praksis for alle studier og likebehandling av studentene.

b) Om overføring av veileders særlige kjennskap til masteroppgaven til sensurkomiteen

Veileders særlige kjennskap til masteroppgaven anbefales formidlet til sensurkomiteen. Dette kan gjøres skriftlig (eks. på standardisert skjema), og evt. også muntlig til sensurkomiteen om komiteen ønsker dette.

Erfaringer ved NV etter at veileder ikke ble tillatt å delta i karaktersettingen av masteroppgaver fra og med våren 2016

- Rollefordelingen innad i sensurkomiteen og mellom komite og veileder har vært noe uklar og har i enkelte tilfeller ført forsinkelser i sensuren. Det sees derfor behov for en ytterligere klargjøring av rollene i en felles veileder. Eks. beskrivelse hva er det som forventes av rollene til intern og ekstern sensor angående ekspertbedømmelse og bedømmelse av formidling av arbeidet.
- NV har brukt et skjema som veileder kan gi sin uttalelse på. Ikke alle instituttene har god erfaring med dette skjemaet, da de mener at ikke alt som er relevant for sensuren lar seg formidle via skjemaet. Mulighetene for hvordan og hva en veileder kan formidle bør inngå i en felles veileder for de ulike rollene i sensurprosessen som evt supplement til et standardisert skjema. Et av instituttene uttaler følgende under dette punktet:

Dette er helt sentralt. Masteroppgaver ved IKP bygger på avanserte eksperimentelle undersøkelser eller programmering/simulering – og ytre forhold som for eksempel apparatursvikt kan være med å bestemme utfallet mht resultater og en dreining av fokus i arbeidet. Dette kan det være vanskelig for kandidaten å formidle på en hensiktsmessig måte i en masteroppgavetekst, og bør formidles til sensurkomiteen av noen med inngående kjennskap til arbeidet (veileder). Det samme gjelder spørsmålet om kandidatenes selvstendighet.

I tillegg til en skriftlig (skjema) rapportering kan det arrangeres et innledende møte hvor veileder kan utdype denne informasjonen muntlig.

c) Om konsekvenser av en evt bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor for masteroppgaver

Det er ulike erfaringer ved NV etter at veileder ikke ble tillatt å delta i karaktersettingen av masteroppgaver fra og med våren 2016:

- Det sees som positivt
 - Å få innblikk i kollegaers forskning og arbeidsområde gjennom å delta som internt medlem i sensurkomiteen (økt faglig utveksling innenfor instituttet).
 - At det blir lik praksis for alle studenter uavhengig av studieområde (likebehandling).
 - At vi gjennom denne ordningen skaper tillit til vår sensurpraksis (mer objektiv sensur).
- Den eneste direkte større ulempen er økt tidsbruk på sensuren. Arbeidsmengden for intern sensor vil være tilsvarende som for ekstern sensor når veileder ikke er intern sensor. Det er betydelig mindre arbeidskrevende å være intern sensor for egne kandidater.

Omfang av ekstern sensur

Det er delte meninger ved instituttene om det bør være ekstern sensurering hvert 5. eller hvert 3. år for alle emner. Målet må være å ha tilstrekkelig kvalitetssikring av sensuren, og da mener noen at hvert 5. år blir for langt intervall. Noen ser problemer med å skaffe eksterne sensorer, og mener hvert 5. år bør være tilstrekkelig. I emner med mange faglærer som er involvert i undervisningen og vurderingen av kandidatene, er det allerede mekanismer for å kvalitetssikre sensuren, og her er ikke behovet like stort for ekstern sensur.

Samlet sett, mener fakultetet at det er viktig å opprettholde tilliten hos studenter og næringsliv mht at karaktersettingen er av god kvalitet. Av den grunn bør ikke NTNU legge opp til lavere krav ift sensorordning enn andre utdanningsinstitusjoner, og NTNU bør av den grunn følge UHRs anbefaling om full ekstern sensur hvert 3. år. Organiseringen denne sensuren bør skje i regi av instituttene.

Mht sensurkvalitet er det også en utfordring at det er for kort tid (3 uker) satt av til sensur for emner med mange studenter, men også for emner med ressurskrevende vurderingsordninger. Ulike vurderingsordninger skaper forskjell i ressursbehov i sensureringen. Dette er en vel så viktig faktor å ta hensyn til når en skal vurdere tiltak for å redusere ressursbehovet for å kunne få utført sensuren innen gitte frister.

Der hvor det er praktisk gjennomførbart bør ekstern sensur omfatte alle besvarelser. NV mener imidlertid at det ikke er hensiktsmessig å tallfeste en grense på 300 besvarelser for å kunne tillate at ekstern sensur bare omfatter en andel av oppgavene. Hvor denne grensen går vil også avhenge av hvor tidkrevende sensuren av en oppgave er. NV mener derfor at NTNU bør overlate denne vurderingen til ansvarlig institutt og bruke samme ordlyd som UHR på dette punktet.

Å bruke ekstern sensor i emner hvor vurderingen foregår over flere dager er en utfordring.

Ett institutt uttaler at de ønsker at sensurfrist for bacheloroppgaver skal følge ordinær eksamenspraksis, dvs. tre ukers frist.

Uenighet mellom sensorene

Forslaget til ny formulering under § 5-11 (8) bekrefter en uskreven regel/praksis ved NTNU, og det sees som positivt at dette tydeliggjøres i forskriften.

Notat

Til:	Avdeling for utdanningskvalitet
Kopi til:	Institutt for sosialt arbeid, Institutt for psykologi, Institutt for sosiologi og statsvitenskap, Institutt for pedagogikk og livslang læring, Institutt for geografi, Institutt for lærerutdanning, Institutt for sosialantropologi
Fra:	Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur

Svar fra SU-fakultetet på høring - endring i studieforskriftens sensurbestemmelser

Su-fakultetet viser til henvendelse fra Avdeling for utdanningskvalitet om ovennevnte. Fakultetet bygger sine innspill etter høringsrunde på våre institutt.

1. Kvalifikasjonskrav for sensorer

Ingen innvendinger mot at det ikke gjøres endring i forskriften her.

2. Ekstern sensor - habilitet

Ingen kommentarer på dette punktet fra instituttene.

3. Bachelorarbeid/bacheloroppgave

Ved SU er de fleste bacheloroppgaver på 15 studiepoeng eller mer. Det er ulike syn blant våre institutt på hvorvidt man ønsker å foreslå ekstern sensor som krav på bachelorarbeid/bacheloroppgave.

Noen av våre institutt bruker ekstern sensor ved bedømming av bachelorarbeid/bacheloroppgave i dag, og ser ingen utfordringer med å innføre dette. De har derimot en del kommentarer på om dette er riktig ressursbruk? Eller om det kan være slik at ressursene kan brukes på andre måter for å fremme kvalitet i studiene.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@su.ntnu.no http://www.ntnu.no	Dragvoll, Loholt Allé 87, Paviljong C	+47 73 59 19 00 Telefaks +47	Geir Tvedt Tlf: +47 73 59 66 08

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Andre Institutt er meget skeptisk til å innføre krav om ekstern sensor på bachelorarbeid/bacheloroppgave. De mener som de andre at dette fører til unødig ressursbruk i forhold til de kvaliteter innføring av ekstern sensor vil tilføre. Det er kanskje først og fremst de som gjennomfører både skriftlig oppgave og muntlig prøve som opplever at dette er utfordrende. Det er også krevende å finne eksterne sensorer innenfor enkelte fagområder, da det er sensur av masteroppgaver innen fagfeltet på samme tid. I verste fall vil dette kunne føre til forsinket sensur på bachelorarbeid/bacheloroppgaver på grunn av mangel på ekstern sensor.

En innskjerping av bruken av ekstern sensor og tilsynssensor kan kanskje erstatte kravet om ekstern sensor på bacheloroppgavene?

Det er ikke så lenge siden bachelorarbeid/bacheloroppgave ble vurdert i forbindelse med innføring av ny studieforskrift, så kanskje man skal se om det man tidligere har vedtatt gir tilstrekkelig kvalitet før man endrer dette.

4. Veileder som sensor på masteroppgaven

Ved gamle SVT hadde vi nedfelt i utfyllende regler at veileder ikke kan være sensor på oppgaven. Dette er en ordning vi ønsker å fortsette med. Vi støtter derfor en ny formulering i studieforskriften der man nedfeller at veileder ikke kan være sensor.

Vi støtter også at forskriften åpner for at veileder kan kommunisere faglig kunnskap om oppgaven til sensurkomiteen. Vår erfaring er at en muntlig utveksling mellom veileder og sensurkomite er verdifull, flere av våre institutt har denne ordningen i dag. Vi vil derfor anbefale at forskriften åpner for at en slik overføring kan foregå enten muntlig eller skriftlig.

5. Omfang av ekstern sensur

Alle innspill fra våre institutt inneholder synspunkter på at innføring av en tre års syklus på ekstern sensur for alle emner vil være ressursmessig krevende. Noen er litt mer positivt innstilt og mener at det vil kunne gå, mens andre mener dette vil være veldig ressurskrevende. De fleste er fornøyd med dagens fem års syklus. En fem års syklus vil også sammenfalle godt med de fem-årige evalueringene av programmene som blir pålagt i forhold til kvalitetssikringen av studieprogrammene. Hvis man på sikt klarer å samkjøre dette, vil man kanskje redusere noe av følelsen av å rapportere oppover hele tiden.

På punktet som gjelder store kull er kanskje dette en betegnelse som er upresis i sensureringen av emne. Her bør det stå emner med mange studenter/kandidater.

Etter vår vurdering er denne grensen for hva som utgjør «store kull» satt for høyt. Det vil i de fleste tilfeller ikke være mulig for en og samme sensor å bedømme 300 oppgaver innenfor sensurfristen på tre uker.

6. Uenighet mellom sensorene

Her er det greit at det er ekstern sensor som har siste ordet når det gjelder eksamen/skriftlig bedømmelse.

Men Institutt for lærerutdanning vil påpeke at dette punktet ikke bare gjelder ordinære emner, men også praksisundervisning. Praksis bedømmes alltid av to sensorer, jf. § 5-1 (5), hvorav den ene (veileder/praksislærer) er ekstern. Forskriften må åpne for at intern sensor kan ha det avgjørende ordet i bedømmelsen av praksisopplæring. I dag er dette praktisert ulikt i de forskjellige lærerutdanningene – i grunnskolelærerutdanningen er det praksislærer som avgjør, mens gjeldende praksis i lektorutdanningen, PPU og yrkesfaglærerutdanningen er at fagmiljøet selv endelig avgjør om praksis er bestått eller ikke bestått. Det er vesentlig at NTNU har kontroll med studentenes egnethet som lærere ettersom det er institusjonen som utsteder vitnemål.

Generell betraktning

Hver for seg vil UHRs retningslinjer og endring av studieforskrift være fornuftige tiltak for å kvalitetssikre vurdering på en god måte. Men når man samtidig fra både NTNUs og NOKUTs side oppfordrer til variasjon i vurderingsformer og undervisning må man vurdere om ikke noen av tiltakene slår i hjel andre tiltak innenfor undervisning og vurdering. Man må se helhetlig på hvordan man skal styre ressursene på en god måte slik at det blir kvalitet i alle ledd av utdanningen.

Med hilsen

Tine Arntzen Hestbekk
Prodekan

Åse Berg
seksjonssjef

Notat

Til:	Anne Marie Snekvik
Kopi til:	Institutt for samfunnsøkonomi, NTNU Handelshøyskolen, Institutt for Internasjonal forretningsdrift, Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse
Fra:	Fakultet for økonomi

Svar fra økonomifakultetet - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift – sensur

Fakultet for økonomi viser til henvendelse fra Avdeling for studiekvalitet om ovennevnte. Tre av fakultetets institutter har sendt inn sine høringsuttalelser, og i tillegg har dekanatet hatt dette opp til diskusjon i ett av sine møter. Høringsuttalelsen bygger på alle disse tilbakemeldingene.

Til pkt. 1: Kvalifikasjonskrav for sensorer

Ingen innvendinger mot at det ikke gjøres endringer i forskriften.

Til pkt. 2: Ekstern sensor - habilitet

Vi støtter den foreslåtte formuleringen av §5-11 (3)

Til pkt. 3: Bachelorarbeid/bacheloroppgave

Vi støtter forslaget om to sensorer, hvorav minst en ekstern, på bacheloroppgave på 15 studiepoeng eller mer. Vi anser det naturlig at det er intern veileder som er intern sensor.

Til pkt. 4: Veileder som sensor på masteroppgaven

Punktet om at veileder ikke skal være intern sensor har medført mye diskusjon, da det er ulike tradisjoner på de ulike institutter. Gjennom høringsuttalelsene gjenspeiles dette ved at ett institutt sier dette er uproblematisk, et annet at dette er høyst problematisk av flere årsaker, mens fagmiljøet på et annet institutt er delt i synet på saken. Dekanatet på fakultetet er også motstander av en absolutt formulering om at veileder ikke kan være intern sensor.

Argumentene for at intern sensor skal kunne være medsensor er både knyttet til ressurser og til læringsmuligheter både for studenter og veileder. Dersom man fjerner veileder fra vurderingskomiteen, vil man kun fokusere på sluttresultatet og ikke prosessen med oppgave-

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@ok.ntnu.no http://www.ntnu.no	Klæbuveien 72, Elgeseter, 5. etg.	+47 73 59 50 00 Telefaks +47	Mona Vanvikmyr Tlf: +47

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

skrivningen. Den tause kunnskapen om alle forhold rundt prosessen lar seg ikke lett overføre i et notat eller samtale med ekstern sensor i forkant. Veileder kan også miste litt av læringsmulighetene rundt sin egen veiledningsprosess fra spørsmål og kommentarer ekstern sensor har til oppgaven og prosessen.

Ressursargumentet knytter seg først og fremst til at en ny intern fagansatt må sette seg inn i en ny oppgave, og med store kull betyr det en betydelig økning i totalt tidsforbruk på vurdering. Denne forskyvningen fra undervisning/veiledning til vurdering er ikke ønskelig. Det kan også være vanskelig å finne de riktige interne sensorer til de ulike oppgaver, da flere av instituttene på fakultetet har ganske heterogene fagmiljø med få fagpersoner på en del områder.

Eventuelle skjevheter i karaktersetting kan man bøte på med andre tiltak uten å bruke for mye ekstra ressurser. F.eks. kan man nedsette et «A-utvalg» som går gjennom vurderingene på nytt dersom man opplever en unaturlig høy andel toppkarakterer. Tiltak bør settes inn på studieprogramnivå.

Hvis veileder ikke skal være sensor, er det absolutt nødvendig at veileder får levere en skriftlig vurdering av arbeidet. Hvis den generelle regelen skal være at veileder ikke skal være sensor, må det finnes en unntaksbestemmelse som gir fakultet/institutt mulighet til å fravike dette.

Til pkt. 5: Omfang av ekstern sensur

Her er det også svært ulike meninger, da de tidligere høyskolemiljøene har hatt ekstern sensur på de fleste fag ved hver eksamen, mens andre synes at den eksisterende bestemmelsen er tilstrekkelig. For noen oppleves altså det nye forslaget som enn innstramming (og dermed økt ressursbruk), mens for andre blir det helt motsatt. Dekanatets holdning er at vi ikke kan bruke mer ressurser på sensur, og at en 5-års syklus kanskje er tilstrekkelig.

Til pkt. 6: Uenighet mellom sensorer

Den generelle holdningen er at man støtter presiseringen om at ekstern sensor har siste ord, noe som er vanlig praksis allerede. Det kan synes uheldig å bringe inn en tredje sensor, da man kanskje reduserer viljen til de opprinnelige sensorer om å bli enige.

Instituttenes høringsuttalelser finne i følgende dokumenter: 2017/1393 (10, 11 og 21)

Med hilsen

Gunnar Bendheim
seksjonssjef

Mona Vanvikmyr
seniorrådgiver

HØRINGSUTTALELSE FRA TEKNA – ENDRINGER I STUDIEFORSKRIFT FOR SENSUR VED NTNU

NTNU ved avdeling for utdanningskvalitet har i brev av 30. januar 2017 sendt ut høring og endring av NTNU studieforskrift. Utgangspunktet for endring er at myndighetene er av den oppfatning at det i for stor grad brukes A og B som karakterer på mastergrader [Meld.St. 16. (2016-2017)]

[\(https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20162017/id2536007/\).](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20162017/id2536007/)

Fagforeningene, herunder Tekna, var opprinnelig ikke med som høringsinstanser men etter henvendelse fra Tekna ble en akseptert som høringspartner. Etatsforeningen til Tekna ved NTNU organiserer et stort antall tilsatte i vitenskapelige stillinger innen de teknologiske fagområder.

Det bes om synspunkter på spørsmålet om veileder som sensor på masteroppgaven og ønsker særlig tilbakemelding på følgende:

- a) Bør NTNU ha en felles bestemmelse i studieforskriften som regulerer spørsmålet om veileder som sensor eller bør dette overlates til de ulike studieområdene gjennom utfyllende regler?
- b) Bør veileders særlige kjennskap til masteroppgaven overføres til sensurkomiteen og på hvilken måte?
- c) Hvilke konsekvenser vil en eventuell bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor ha for ressursbruken knyttet til sensureringen?

Når det gjelder Punkt a) svarer Tekna et klart Nei. NTNU bør ikke ha en felles bestemmelse om at veileder ikke kan være intern sensor. På side 3 fastsettes at «innen teknologiutdanningene og økonomiutdanningene er i all hovedsak i dag veileder medsensor». Det må være opp til det enkelte studieprogram å beslutte om dette skal endres.

Eksternsensor og veileders rolle i sensureringen praktiseres ulikt. Flere steder praktiseres en ordning hvor ekstern sensor pålegges plikt om en skriftlig evaluering av oppgaven, men da i samarbeid med veileder. I et tidligere instruks om ny sensorordning av 2013 [Berit Kjelstad 28.06.2013] er rollene til eksternsensor og veileder klart definert. Denne instruks av 2013 ble imidlertid ikke fulgt opp. Ved klart å definere eksternsensors rolle og også tildele plikt med hensyn til en skriftlig evaluering av oppgaven vil en langt på vei unngå de problemer med for snill vurdering. I det foreliggende forslag sies det intet om dette, men en pålegger veileder å gi en rapport hvis innhold ikke er definert.

TEKNA mener at veileder bør delta i evalueringen av oppgaven sammen med sensor. Veileder har i de fleste tilfeller gjennom prosessen inngående kjennskap til oppgaven.

Når det gjelder Punkt c) konsekvenser, er det opplagt at dette vil medføre økt administrativt ressursbruk. Dette er ikke i overensstemmelse med statens pålegg om effektivisering av ressursbruken. Ressursbruk kan ikke bare måles ut ifra antall administrativt ansatte, en må også inkludere administrasjon utført av fagpersoner. Dersom noen andre interne skal gjøre vurderingen forsvarlig, tilsier det samme tidsbruk som ekstern sensor, dvs rundt 10 timer pr oppgave. Et kort regne-eksempel illustrerer: Tar en utgangspunkt i

1200 masterkandidater innen teknologi/økonomi, 800 innleverte oppgaver siden noen skriver sammen og 8 timer ekstra brukt pr oppgave ved annen intern sensor tilsvarende dette 6400 timeverk. Tallene blir enda større dersom veileder i tillegg skal levere en skriftlig uttalelse. Disse timeverkene skal også være tilgjengelige i en periode det normalt er en rekke konferanser, sommerferie samt undervisningsstart i høstsemesteret. I tillegg kommer ekstra administrasjon knyttet til utvelgelse og administrasjon av intern og ekstern sensor.

Tekna vil sterkt advare mot at det gjennomføres en endring av forskriften som medfører en massiv ekstrabelastning for fast vitenskapelig tilsatte uten noen positiv effekt for utdanningskvalitet. Det er også tvilsomt om dette vil føre til en riktigere vurdering av oppnådd læringsutbytte.

Et annet aspekt som ikke nevnes i høringen er konsekvenser for det faglige nettverk. Hvis veileder utelukkes i evalueringsprosessen vil den langsiktige veiledningskvalitet ved at faglig ansatte ikke får innspill fra eksterne sensorer knyttet til svakheter ved oppgaver de veileder. Dersom problemet er for mange gode karakterer på masteroppgaver kan dette løses på andre måter.

Hvis veileder fjernes som internsensor, vil det svekke veileders kontakt med eksterne ressurspersoner med faglig spisskompetanse som gjennom sensureringsprosessen vil kunne gi feed-back og synergier med hensyn til videre utvikling av problemområdet. Veileder bør være internsensor, men det må settes definerte krav til eksternsensors rolle og plikt med hensyn til skriftlig evaluering, men da i samarbeid med veileder.

Dersom en endring blir vedtatt, vil vi peke på en mulig konsekvens: Endringen vil møte liten forståelse og aksept hos vitenskapelig tilsatte, mest sannsynlig komme uten tilføring av ressurser, en vil heller ikke ønske å redusere veiledningsomfang i selve prosessen rundt masteroppgaver. Det er også vanskelig å se hvordan de aktuelle timeverk skal være tilgjengelige. Et opplagt alternativ er å la det gå på bekostning av undervisningskvalitet. Tekna mener derfor at det er risiko for at det i en slik situasjon ikke gjennomføres faktisk intern sensurering. Det betyr at forskriftsendring kan medføre at karaktersetting på masteroppgaver dermed i all hovedsak overlates til ekstern sensor. Eller at intern sensurering skjer som før ved at veileder instruerer utpekt ny internsensor.

Avslutningsvis vil Tekna peke på at det er betydelig irritasjon i mange fagmiljøer over endringer og regler som reduserer faktisk tid tilgjengelig til basisoppgavene innen forskning og undervisning. Vi tror ikke det er et godt signal ovenfor ansatte med forskriftendringer av den type som er indikert som en mulighet i det utsendte høringsskriv.

28de mars 2017, Tekna ved NTNU

Postmottak NTNU

Vår dato 31.03.2017

Ref.nr. 09/2017

Saksbehandler Magnus Johannesen

Høring om endringer i studieforskriften angående sensur

Studenttinget takker for muligheten til å svare på høringen om endringene studieforskriften, og har følgende kommentarer til utkastet. Høringen er besvart av seks studentråd i tillegg til å basere seg på Studenttingets etablerte politikk.

Kvalifikasjon for sensor

Vi støtter UHR sin anbefaling, men vil påpeke at en så rund formulering har stort potensiale til å bli misbrukt.

Vi ønsker derfor at det presiseres at man skal minimum ha samme kvalifikasjoner som er nødvendig for å undervise i emnet. Særdeles relevant yrkeserfaring burde være mulig for å kvalifisere.

Ekstern sensor

Vi støtter endringen i regulering av habilitet for ekstern sensor.

Bachelorarbeid/bacheloroppgave

Ved oppgave på 15 studiepoeng eller mer er det viktig for kvaliteten til emnet at det gjøres sensur med minst en ekstern sensor. Det er viktig at dette ikke blir et ressurs spørsmål der fakultetet velger å. Ha mindre bachelor oppgave for å slippe å oppnevne to sensorer hvor minst én er ekstern. Det er mange fagområder det 15 poengs bachelor oppgave er viktig for å nå et nivå av refleksjon som er tilstrekkelig i dybden.

Veileder som sensor på masteroppgave

A) Felles ordning

Med det datagrunnlaget som er tilstede idag mener det er for tidlig å si at dette kan være en god ordning for hele NTNU. Prøveordningen på NV-fakultetet har vist både gode og tvetydige resultater, noe som ikke gir tilstrekkelig informasjon på dette tidspunkt. For å kunne støtte en slik omlegging for hele NTNU er det viktig at datagrunnlaget er større enn det vi har per nå. Det er også viktig at vi ivaretar variasjonen av hvordan en masteroppgave best produseres, vurderes og forsvares. Her er det ganske mye ulik praksis, og ordningen med ekstern sensur sørger for at dette veies opp mot tilsvarende miljø i Norge, som bør være tilstrekkelig for å opprettholde relevans og komparabilitet.

B) Veileder tilbakemelding

Hvis en ordning der veileder ikke har muligheten til å delta i sensuren er det kritisk at den faglige vurderingen som veileder har gjort underveis i prosessen blir formidlet på en forsvarlig og utfyllende måte.

Vi foreslår en rapport der man beskriver hvilke veivalg man har ledet studentene videre, hvor det har direkte effekt på hvilke muligheter man har til å presentere et endelig resultat. I tillegg til vurderinger om hvordan arbeidet er gjennomført, og hvordan studenten har videreutviklet sine akademiske evner.

Det bør også være mulig at veileder er tilstede ved muntlig forsvarelse av oppgaven, og tilgjengelig for oppklarende spørsmål ved endelig sensur. Hvis det er noe som er misoppfattet av sensurkomitéen bør veileders påvirkning være tilstrekkelig til at man revurderer.

C) Ressursbruk

Ved å nekte veileder mulighet til å delta i sensur vil det tilkomme en viss grad av økt ressursbruk. Intern veileder må da sette seg inn i oppgaven, og bruke tid på å få en spisset nok kunnskap til å ta en faglig forsvarlig vurdering av oppgaven. Dette koster verdifull tid fra annen virksomhet, uten at vi kan per nå se at det er hensiktsmessig for hele bredden av universitetet.

Hvis krav om annen sensor enn veileder blir innført, er det viktig å sørge for at dette ikke medfører andre ulemper i form av utsatte frister, og forlenget prosess med tanke på vurdering. I noen tilfeller kan det ta så mye som 6 måneder fra avlevert oppgave til man har et vitnemål man kan bruke videre med dagens ordning, og det skal ikke føre til ytterligere ulempe at man lar denne prosessen ta enda lenger tid.

Omfang av ekstern sensur

Ved å sette kravet til hvert tredje år kan det være en fare for å flytte ansvaret fra utvikling til kontroll. Det gjør som nevnt i høringen at man får større grad av ekstern evaluering av arbeidet som blir gjort, men det vil også gjøre at de interne forbedringsprosessene og satsningene intern ikke blir like verdsatt.

Tilsynssensor er ikke et nytt begrep, men er her omdefinert til å være regulert av rektor. Det ligger allerede flere instruksjoner tilgjengelig på hvordan det skal gjennomføres, men vi stiller oss spørrende til hvilken grad utbyttet av denne typen sensur blir utnyttet. Hvis det gjennomføres sensur med en tilsynssensor, hvor stor grad av tilbakemelding, utvikling og nytenking gjør man rundt emnets oppbygning av undervisning og vurdering. I instruksjonen som er lagt ved høringen er det nevnt at "Rapportene fra tilsynssensor skal gjøres tilgjengelig og benyttes i arbeidet med evaluering av emner og studieprogram, og i kvalitetsrapportering. Det bør derfor avtales at tilsynssensor legger fram og diskuterer sin rapport med aktuelt fagmiljø."

Dette bøter på noe av problemet, men for å sørge for tilstrekkelig oppfølging er det ønskelig at det taes inn som personalutvikling for den enkelte ansatte som gjennomfører tilsynssensur i sitt emne. Det vil være hensiktsmessig at alle ansatte som er faglærer og emneansvarlig har tilsynsrapporten som en del av medarbeidersamtalene med instituttleder.

Uenighet ved sensur

Enig med formuleringen, da evnen til å være fullstendig upartisk er ubestridelig når det er ekstern sensor. Det burde da være denne som har overstyringsretten ved uenighet.

Behandling i NTNU - FUS - Forvaltningsutvalget for sivilingeniørutdanningen - 16.02.2017

FUS har følgende innspill til høringsbrevet:

- Ad «4 – Veileder som sensor på masteroppgaven»:
 - Pkt a: NTNU bør ha en felles ordning innenfor studieområdet teknologi. Det vil være en fordel om realfagstudier og lektorstudiet i realfag også har samme ordning.
 - Pkt b: Veileders kjennskap bør overføres til sensurskomiteen. Dette bør skje på en strukturert og skriftlig form.
 - Pkt c: Konsekvensene ved at veileder ikke er sensor vil være betydelig økt ressursbruk. Den som erstatter veileder i sensurkomiteen vil måtte bruke betydelig tid på å sette seg inn i oppgaven som skal vurderes. Den ekstra ressursbruken vil sannsynligvis måtte tas fra undervisningsområdet og vil kunne føre til et svekket undervisningstilbud.
- Ad «5 – Omfang av ekstern sensur»:
 - I forslaget til ny formulering i studieforskriften snakker man om «store kull (mer enn 300 studenter)». Begrepet «kull» er ikke innarbeidet ved hele NTNU. Det er uklart hvorfor skrankeverdien er satt til 300 studenter, og en slik skranke vil være betinget av vurderingsformen i det aktuelle emnet. Formuleringen foreslås erstattet med «emner med stort antall studenter».
- Ad «6 – Uenighet mellom sensorene»:
 - I forslaget til ny formulering står det: «Fakultetet kan i særlige tilfeller bestemme at det skal oppnevnes en tredje sensor.» Det er uklart hva som her menes med «særlige tilfeller».

Notat

Til:	Gro Dæhlin
Kopi til:	Anne Marie Snekvik
Fra:	Forvaltningsutvalget for Ingeniørutdanningen

Svar fra FUI - høring om forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - sensur

FUI takker for anledningen til å uttale seg i høringsrunden om endringer i NTNUs studieforskrift. FUI behandlet høringssaken i sitt møte 1.mars 2017. UHRs anbefalinger om retningslinjer vedrørende sensur skal selvsagt ilegges stor vekt, FUI er godt fornøyd med at NTNUs studieforskrift justeres slik at UHRs anbefalinger blir ivaretatt gjennom NTNUs regelverk.

Kort oppsummert til hvert enkelt punkt i høringsbrevet:

- 1) kvalifikasjonskrav for sensor. FUI støtter forslaget om å ikke ta inn kvalifikasjonskrav for sensor i studieforskriften.
- 2) presisering av ekstern sensor. FUI støtter forslag til presisering av hva det betyr å være «ekstern sensor».
- 3) krav om to sensorer på bacheloroppgave. Forslag til ny formulering av § 5-11 (6) støttes. Det er formålstjenlig med to sensorer på bacheloroppgaven. NTNU bes derimot om å korrigere tekst, til kun «bacheloroppgave», ikke bachelorarbeid. Etter en sjekk av studieplaner som er lagt ut på NTNUs hjemmesider ser FUI at benevnelsen bachelorarbeid er ikke i bruk på NTNU. Bacheloroppgave er derimot godt innarbeidet på hele NTNU.
- 4) spørsmål om veileder som sensor på masteroppgaven. FUI tar ikke stilling til dette siden masterprogram ikke inngår i FUIs myndighetsområde
- 5) omfang av ekstern sensur. FUI ønsker å fjerne antall på 300 som brukes i forslaget for å skille store fra små kull. Skala er relativt til vurderingsformen, antall studenter i seg selv er ikke en determinant. FUI finner deretter ikke at begrepet «kull» bidrar til saken; om antall skal være en determinant må antall oppmeldte til den særskilte vurderingsformen være enheten NTNU må bruke. Kullstørrelse og antall oppmeldte til eksamen vil kunne variere stort.
- 6) avklaring rundt uenighet mellom sensorer. FUI støtter forslaget til ny tekst for §5-11 (8), men ser at det kan være uheldig at ekstern sensor skal være den som bestemmer karakter ved uenighet.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@ntnu.no http://www.ntnu.no	Høgskoleringen 1, Hovedbygningen	+47 73 59 50 00 Telefaks +47	Olive Hølaas Tlf: +47 415 24 548

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

Notat

Til: Anne Marie Snekvik

Kopi til:

Fra: Seksjon for utdanning Gjøvik

Høringssvar - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift – sensur

Vi viser til ref. 2017/1393/AMS, datert 30.01.2017

1. Kvalifikasjonskrav for sensor

Vi støtter formuleringen om at kvalifikasjonskravet for sensor må være det samme som kravet for å undervise i emnet.

2. Ekstern sensor – habilitet

Vi støtter forslag til ny formulering av § 5-11 (3) og ser at det her er viktig å følge opp studieprogram som gjennomføres i samarbeid med andre institusjoner, både nasjonale og internasjonale.

3. Bachelorarbeid/bacheloroppgave

Vi støtter forslag til ny formulering av § 5-11 (6)

4. Veileder som sensor på masteroppgaven

Synspunkter på:

- a) Vi mener dette bør være en felles bestemmelse i studieforskriften, for å sikre likebehandling av studentene.
- b) Vi mener veileder særlige kjennskap til masteroppgaven bør overføres sensurkomiteen dersom masteroppgaven har krav om prosessrapport eller et refleksjonsnotat som beskriver prosessen.
- c) Vi mener en bestemmelse som ikke tillater veileder som sensor ikke vil ha store konsekvenser for ressursbruk til sensurering. I praksis vil veileder ha ansvar for et visst antall masteroppgaver og interne veiledere kan således være interne sensorer på samme antall oppgaver for en annen veileder. Arbeidsbelastningen vil dermed ikke bli nevneverdig større. Kravet om gode retningslinjer og sensorguide ligger til grunn.

På bakgrunn av dette støtter vi forslag til formulering, med et tillegg om at «dette må framgå av emnebeskrivelsen».

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
2815 GJØVIK	E-post: postmottak@ntnu.no	Teknologivegen 22, G-bygget	+47 73 59 50 00	Gunn Marie Rognstad
	http://www.ntnu.no		Telefaks +47	Tlf: +47

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

5. Omfang av sensur

Vi støtter forslag til ny formulering av § 5-11 (7) om at alle emner skal innen en tre-årsperiode ha hatt ekstern sensor.

Ved bruk av tilsynssensor på en fastsatt del av besvarelsene, er det viktig at dette gjelder emner for store kull. Vi støtter derfor også at omfanget, dvs. «mer enn 300 studenter», skal være med i formuleringen.

6. Uenighet mellom sensorene

Vi mener terskelen for å trekke inn en tredje sensor bør være lavere enn foreslått i forslag om ny formulering av § 5-11 (8), og foreslår derfor alternativ formulering av § 5-11 (8):

«Sensorene skal i fellesskap bli enig og sensurvedtaket. Normalt skal ekstern sensor ha avgjørende myndighet til å bestemme hvilken karakter som skal gis. Ved stor uenighet om sensurvedtaket kan fakultetet bestemme at det skal oppnevnes en tredje sensor, og denne skal være ekstern.»

Høringsuttalelse på Retningslinjer for bruk av tilsynssensor.

Kommentarer er gitt i kap. 5 over.

Notat

Til: Avdeling for utdanningskvalitet

Kopi til:

Fra: Seksjon for utdanning Ålesund

Signatur: Bente Alm

Svar på høring – forslag til endringer i NTNUs studieforskrift – sensur

Kvalifikasjonskrav for sensor:

I UHR sine retningslinjer er det presisert at «særlig relevant yrkeserfaring kan godkjennes som kvalifikasjon».

Vi anser det som nødvendig at dette er en del av NTNU sin studieforskrift. NTNU tilbyr nå flere profesjonsutdanninger på bachelornivå der det ikke alltid er tilgjengelig sensorer med tilsvarende kvalifikasjoner som en trenger for å undervise. I disse tilfellene mener vi det er viktig at det er presisert i studieforskriften at særlig relevant yrkeserfaring også gjelder.

§ 5-11 punkt 3:

For å være sikker på at en tolker ordlyden i endringen riktig, må begrepet tilsatt defineres. Alternativt at det henvises til stedet hvor dette står skrevet eller er definert.

Anses timelærere/gjesteforelesere som tilsatte ved NTNU? Ordlyd bør være slik at en kan være timelærer/gjesteforeleser, og samtidig kunne sensurere i andre emner enn de en underviser i.

§ 5-11 punkt 6:

Vi er av den formening at veileder bør være med å sensurere. Veileder sørger for en dimensjon i sensur, som en ikke klarer å lese av det endelige produktet. I Master/hovedoppgaver/bachelorarbeid/bacheloroppgaver skal studentene i tillegg til å levere et ferdig produkt som tilfredsstiller læringsmålene, bl.a. arbeide selvstendig med faglige spørsmål og delta i faglig faglige diskusjoner om eget faglig arbeid. Av disse og flere

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim Norway	postmottak@ntnu.no www.ntnu.no	Høgskoleringen 1 Hovedbygningen	+47 73595000	

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

grunner bør veileder være en del av sensureringen. Dette kvalitetssikrer det som eventuelt ikke kan etterprøves gjennom log eller annen dokumentasjon.

Spørsmål knytta til veileder som sensor

- a) Vi har forståelse for at det kan være vanskelig for alle program ved NTNU å ha en felles bestemmelse som regulerer at veileder kan være sensor. Dette bør derfor ikke være en del av studieforskriften. Hvert studieområde bør kunne ha egne utfyllende regler.
- b) Veileders særlige kjennskap til masteroppgaven, og også bacheloroppgaver, bør overføres til sensurkomiteen. Hvilken måte dette gjøres på bør være opp til hvert studieområde jfr. Punkt a, og være en del av utfyllende regler.
- c) Ressursbruk knyttet til sensurering uten veileder som en del av sensuren antar vi vil medføre økte kostnader. En trenger sannsynligvis flere sensorer/sensurkomiteer, og det kan mulig også medføre et høyere antall klager.

§ 5-11 punkt 7, 8 og 9:

Vi har ingen kommentarer til disse endringene.

Alternativ vurdering av masteroppgaver fra sivilingeniør-studieprogrammene i vårsemesteret 2015

Roger Midtstraum, 20. mai 2016

Bakgrunn

Ved teknologistudiene ved NTNU er det vanlig at veileder for en masteroppgave også er med som sensor av oppgaven. Den nasjonale trenden går imidlertid i retning av at veileder ikke skal være med på å sette karakter. Tanken er at dette gir en mer objektiv og dermed riktigere vurdering av studentens prestasjon.

Forvaltningsutvalget for sivilingeniørstudiene ved NTNU (FUS) ønsket derfor å gjennomføre et prosjekt for å kunne sammenligne resultater fra dagens NTNU-ordning med resultater fra en sensurprosess der veileder ikke er med i vurderingskomiteen.

Prosjekt

Høsten 2015 ble det trukket ut 90 masteroppgaver levert i vårsemesteret 2015, fordelt på 9 studieprogrammer innen sivilingeniørstudiene og med omtrent like mange A-er, B-er og C-er fra ordinær sensur innen hvert studieprogram. Den nye vurderingen av oppgavene vil ikke ha noen konsekvenser for de aktuelle studentene.

For hver oppgave ble det oppnevnt en ny vurderingskomité, med ett internt medlem fra NTNU og en ekstern sensor. Til forskjell fra den ordinære sensuren var ikke veileder medlem i vurderingskomiteen, men leverte derimot en skriftlig vurdering av arbeidet som inngikk i vurderingsgrunnlaget til den nye komitéen. Dette ble gjort etter mal fra det matematisk-naturvitenskapelige fakultetet ved Universitetet i Oslo og er representativt for vurderingsprosessen ved institusjoner der veileder ikke er med i vurderingskomiteen for masteroppgaver.

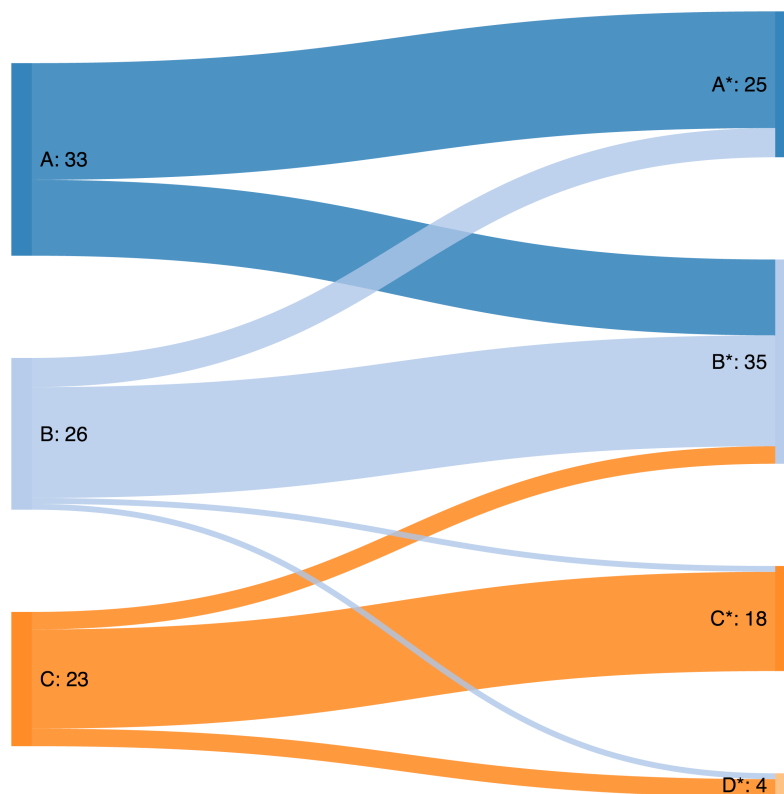
Resultater

Ved utgangen av april 2016 har komiteene fullført ny vurdering av 82 masteroppgaver, 4 oppgaver er fortsatt ikke ferdig vurdert og for de siste 4 oppgavene vil vi av ulike grunner ikke få gjennomført ny sensur.

Av de 82 masteroppgavene som har fått ny vurdering, har 56 oppgaver (68 %) fått samme karakter som i opprinnelig sensur, 8 oppgaver (10 %) har fått bedre karakter og 18 oppgaver (22 %) har fått dårligere karakter. Figuren på neste side viser sammenhengene mellom opprinnelig (til venstre) og ny vurdering (til høyre).

Sett under ett fikk altså omtrent hver tredje oppgave endret karakter. Det er kun ett eksempel på en endring over to karaktertrinn (fra B til D). Dersom vi ser bort fra de som fikk A i opprinnelig sensur, er det omtrent en av fire oppgaver (27 %) som får endret karakter i ny sensur.

Det mest påfallende resultatet gjelder de oppgavene som fikk A i opprinnelig sensur. Så mange som 13 (39 %) av de 33 oppgavene med A, fikk karakteren B i ny vurdering.



Det er foretatt en statistisk vurdering av resultatene og det er lite sannsynlig at forskjellene i vurdering mellom de to vurderingsprosessene skyldes bare tilfeldigheter.

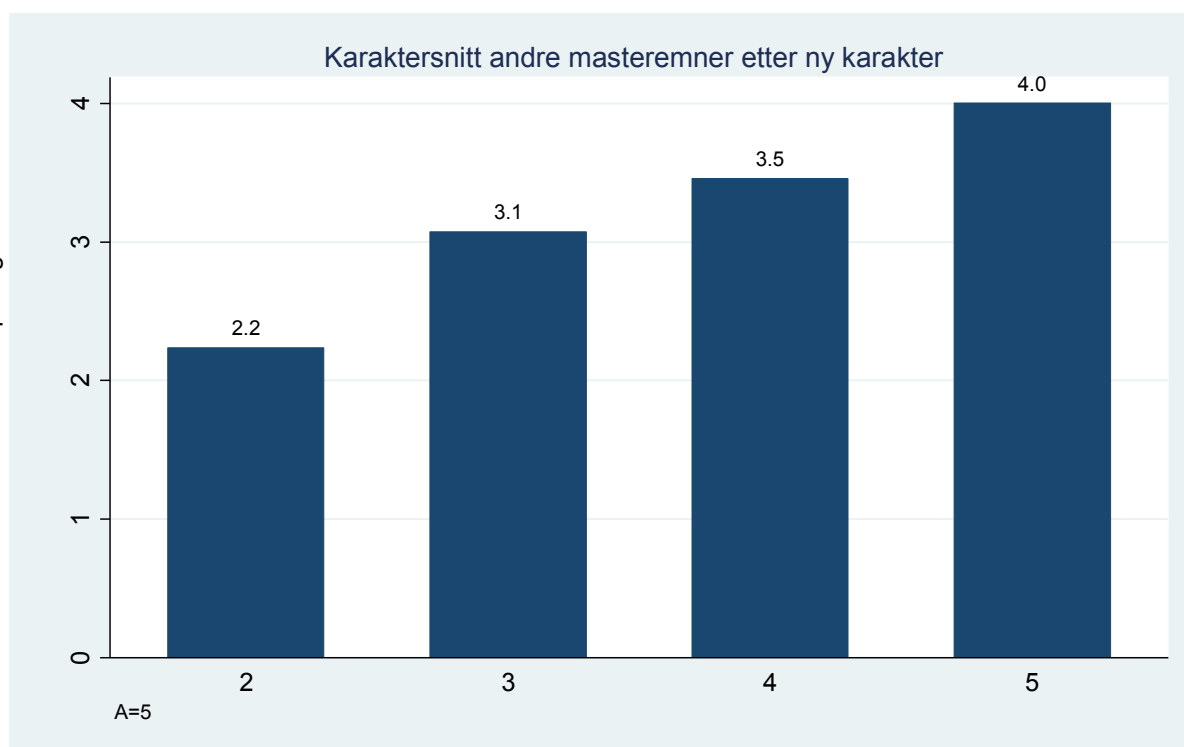
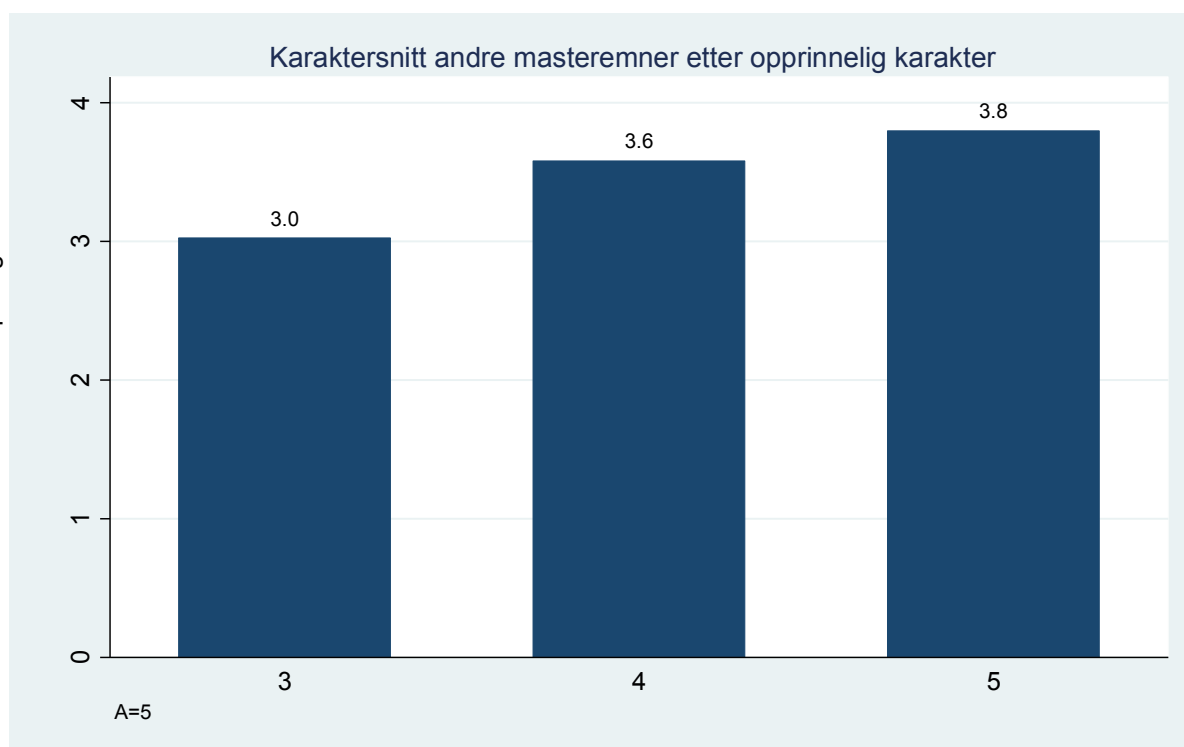
Fakultetsvise resultater

I tabellen under viser vi resultatene for alle studenter og fordelt på fakultet. Det er størst usikkerhet knyttet til tallene for SVT-fakultetet siden disse baserer seg på kun 9 studenter.

	Alle	IME	IVT	NT	SVT
Sensurert	82	26	18	29	9
Samme karakter	56	16	11	21	8
Bedre karakter	8	3	2	2	1
Dårligere karakter	18	7	5	6	0
Endringsandel [%]	32 %	38 %	39 %	28 %	11 %

Kjennetegn ved studenter som fikk endret karakter

Vi har undersøkt mulige sammenhenger mellom opptaksgrunnlag og karakterer tidligere i studiet. Det viser seg at den nye sensuren er sterkere korrelert med karaktersnittet i andre emner på masternivå, enn den opprinnelige sensuren. Dette er vist i de to følgende figurene som har karaktersnitt i andre masteremner på vertikalaksen.



Tilsvarende finner vi at de som gikk fra A til B har signifikant lavere opptaksgrunnlag enn de som fikk A i begge sensurene.

Vurdering

Forvaltningsutvalget for sivilingeniørstudiene (FUS) er klar over at det er en del svakheter ved denne undersøkelsen. Det er ikke ideelt at den ble gjennomført etter at ordinær sensur var avsluttet. Det var også klart for alle involverte at dette var en "kontrollsensur" som ikke ville ha noen konsekvenser for studentene.

FUS vil likevel trekke frem følgende forhold:

1. **Overordnet kvalitet:** Valg mellom to nabokarakterer må forstås som utøvelse av faglig skjønn, der det alltid vil være en viss variasjon mellom ulike sensorer. Uenighet over flere karaktertrinn viser derimot en variasjon i krav og vurdering som er klart uakseptabel. Det er en *kvalitet* ved både opprinnelig og ny vurdering at alle vurderinger, med ett enkelt unntak, var innenfor en-trinns endring.
2. **Usikkerhet i vurdering:** Det er litt urovekkende at så mange som hver tredje masteroppgave ville fått en annen karakter dersom den nye sensuren hadde fått konsekvenser for studentene. Usikkerheten i vurdering synes å være størst i skillet mellom "fremragende" og "meget gode" oppgaver, altså mellom karakterene A og B.
3. **Veileders påvirkning:** Undersøkelsen tyder på at veileders deltakelse eller ikke i vurderingskomiteen har en betydelig effekt på bruken av karakteren A. Når det gjelder enkeltoppgaver har vi ikke noe ikke grunnlag for å mene at den ene sensuren er riktigere enn den andre. Vi noterer imidlertid med interesse at den nye sensuren som helhet samsvarer bedre med andre kvalitetsparametere som karakterer i andre masteremner og opptaksgrunnlaget.

Med utgangspunkt i denne undersøkelsen og annen kjennskap til vurderingssystemet trekker FUS følgende konklusjoner:

1. **Krav og vurdering må kalibreres.** Med utgangspunkt i variasjonen i vurdering som undersøkelsen har avdekket, forutsetter FUS at de involverte fakultetene går gjennom sine rutiner for kvalitetssikring av masteroppgavesensur og forbedrer disse hvis det er nødvendig.
2. **Veileders plass i vurderingskomiteen må vurderes.** Undersøkelsen viser at det er grunn til å vurdere veileders rolle i vurdering av masteroppgaver. Ved NT-fakultetet innfører man i år et nytt sensurregime der veileder ikke deltar i vurderingskomiteen og der det også innføres andre kalibreringstiltak. De øvrige fakultetene kan avvente erfaringene med NTs nye sensurordning før de vurderer om en slik ordning skal gjøres gjeldende for alle teknologistudenter fra og med vårsemesteret 2017.

NOTAT

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: Midlertidig forskrift om utvidet sensurfrist ved nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi

Tilråding:

Midlertidig forskrift om utvidet sensurfrist ved nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi

Styret ved NTNU vedtar å gi utvidet sensurfrist til 22. januar 2018 for følgende eksamener:

1. HSYK1007 Anatomi, fysiologi og biokjemi, SM100616 Anatomi, fysiologi og biokjemi, SPL1004 Anatomi, fysiologi og biokjemi
2. Reglene gjelder til og med 22.01.2018

Bakgrunn

Etter uhl § 3-9 (4) er den alminnelige sensurfristen tre uker, men styret selv kan på visse vilkår tillate at fristen overskrides i form av en midlertidig forskrift. NOKUT oppfordrer institusjonene om å gi utvidet sensurfrist ved nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi til 22. januar 2018. Eksamen i emnene avholdes 18. desember 2017.

Nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi forventes å omfatte rundt 5000 kandidater. For å få sammenlignbare resultater fra nasjonal deleksamen gjennomføres det felles sensur fra et nasjonalt sensorkorps. NOKUT har i den forbindelse rettet en henvendelse til institusjonene under loven og bedt om at sensurfristen forlenges til 22. januar 2018. Eksamen ved NTNU holdes i Trondheim, Gjøvik og Ålesund.

Rektor stiller seg bak henvendelsen fra NOKUT og finner det riktig å gjøre unntak for sensurfristen i dette tilfellet. Rektor anbefaler styret å vedta en utvidet sensurfrist for de ovennevnte deleksamenene.

Vedlegg:

Brev fra NOKUT av 01.09.2017

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
NTNU
7491 TRONDHEIM

Saksbehandler: Karl Johan Skeidsvoll

Vår ref: 16/00263-47
Vår dato: 01.09.2017
Deres ref:
Deres dato:

Brev til institusjonene om utvidet sensurfrist ved nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi 18. desember 2017

NOKUT forventer at rundt 5000 kandidater avlegger eksamen. Dette gjør administrering av sensur til en utfordring. Etter UH-lovens § 3-9 (4) gis det anledning til at styret selv kan gjøre unntak for enkelteksamener. Vi oppfordrer derfor den enkelte institusjon om å **forlenge sensurfristen til 22. januar kl 12.00** for nasjonal deleksamen i anatomi fysiologi og biokjemi, og gi NOKUT tilbakemelding om dette vedtaket.

Øvrig informasjon om nasjonal deleksamen

Liksom de to foregående år gjennomføres nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi som en 4-timers skriftlig prøve. Informasjon om prosjektet, faginnhold samt tidligere eksamensoppgaver og sensorveiledninger kan leses ved å følge lenken <http://www.nokut.no/no/Universitet-og-hoyskoler/Kvalitetssikring-og-utvikling/Nasjonale-deleksamen/> under fanen «Sykepleierutdanning».

Eksamensoppgaver

Eksamensoppgaver vil bli sendt fra NOKUT omtrent to uker før eksamen, og besvarelsene skal gis på felles nasjonalt eksamenspapir. Trykkeriet distribuerer til institusjonene i henhold til oppmeldingstall.

Oppnevning av sensorer

I henhold til universitets- og høyskoleloven §3-9 (2) skal institusjonene selv oppnevne sensorer. På anmodning fra NOKUT oppnevnte institusjonene høsten 2016 et sensorkorps for to år. Det er derfor ikke behov for en ny oppnevning.

Gjennomføring av sensur

Sensorene kjenner ikke besvarelsens institusjonstilknytning. Sensuren vil meldes inn til NOKUT, som deretter sender institusjonene en liste over aktuelle kandidatnumre med resultat. Begrunnelses- og klagerett følger UH-loven, og eventuelle krav formidles NOKUT via det lokale eksamenskontor.

Utgifter til sensur

Som kunngjort i brev fra Kunnskapsdepartementet av 10. februar 2016 skal institusjonene selv dekke utgifter til sensur, der hvor den nasjonale deleksamenen er studiepoenggivende og utgjør studentenes ordinære eksamen i et fag eller emne. Følgende oppstilling er identisk med fjorårets.

NOKUT vil utbetale sensorhonorar etter hver enkelt sensors lønnstrinn. Det legges 1,25 timers arbeid per besvarelse til grunn for utbetalingen. Klagesensur regnes med.

Institusjonene vil faktureres for sensorhonorar basert på gjennomsnittlig lønnstrinn fra gjennomføringen høst 2017. Institusjonene faktureres 1 time per besvarelse. Klagesensur regnes med. Når sensuren er slutført, vil NOKUT fakturere institusjonene for faktisk antall sensurerte besvarelser fra institusjonen.

Gjennomsnittlig lønnstrinn i sensorkorpset høsten 2016 var 65,5. Etter C-tabellen for LO Stat, Unio og YS Stat tilsvarer det en timelønn på kr. 294,25. Tallet vil bli justert for gjennomsnittlig lønnstrinn 2017.

Regnestykket for honorarfaktura til institusjonene ville dermed se slik ut:

a (grunnlag):	kr. 294,25 x 1 time x antall kandidater
+b (feriepenger):	a x 0,12
+c (arbeidsgiveravgift):	(a+b) x 0,141
<u>sum:</u>	<u>a+b+c</u>

Instruks til henholdsvis eksamenskontorene og sensorene om praktiske forhold vil bli sendt separat.

Ved spørsmål kontakt seniorrådgiver Karl Johan Skeidsvoll, KarlJohan.Skeidsvoll@nokut.no, tlf. 40463049, eller prosjektleder Kjersti Tokstad, Kjersti.Tokstad@nokut.no, tlf. 21021818

Med hilsen

Kjersti Tokstad
prosjektleder

Karl Johan Skeidsvoll
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert.

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor

Om: Endring i forskrift om studier ved Norges-teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Tilråding:

Styret vedtar følgende endringer i forskrift av 8. desember 2015 nr. 1449 om studier ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU):

Ny § 3-10 skal lyde:

Bærbar datamaskin

Studentene skal ha egen standard bærbar datamaskin for bruk i undervisning og vurdering, jf. forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler § 3-3 (3). Rektor kan fastsette nærmere bestemmelser om krav til utstyr for bærbar datamaskin.

Trer i kraft 01.01.2018

§ 6-2 (1) skal lyde:

Begrunnelse for og klage på karakter behandles etter uhl § 3-9 (5) og § 5-3. Ved ny sensur skal det være minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern. Sensorene skal ikke få opplyst opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. Ved ikke bestått forprøve er klagefristen én uke dersom sensurtidspunktet er kunngjort senest når forprøven avholdes.

Trer i kraft 01.01.2018

§ 6-3 (1) skal lyde:

Klage over formelle feil ved vurdering eller sensur behandles etter § 5-2 i uhl. Fakultetet avgjør klagen. Hvis studenten ikke gis medhold, sendes klagen til NTNUs klagenemnd for endelig avgjørelse. Ved ikke bestått forprøve er klagefristen én uke.

Trer i kraft 01.01.2018

Bakgrunn

Foreslåtte endringer i forskrift om studier ved NTNU er en tilpasning til bestemmelser i forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler og universitets- og høyskoleloven. Forslag til endring har vært på høring, og i mottatte høringssvar gis det tilslutning til endringsforslagene.

Bærbar datamaskin

Universitet og høyskoler kan med hjemmel i egenbetalingsforskriften § 3-3 (3) kreve at studenten har egen bærbar datamaskin, og at denne benyttes av studenten i undervisning og under eksamen.

Plikt til å stille med «egen bærbar maskin» medfører at NTNU kun kan kreve at studenten har en standard datamaskin med et nyere operativsystem, eller nettbrett med tilsvarende løsning, samt godkjent nettleser. Kunnskapsdepartementet mener at en dynamisk tolkning av hva som er standard datamaskin må legges til grunn, da endring og utvikling på området skjer raskt. Hvilke krav som kan settes til datamaskinen er ikke omtalt i selve egenbetalingsforskriften, men i merknadene til bestemmelsen fremgår følgende: «Institusjonen kan kun kreve at studenten har en standard datamaskin med nyere operativsystem, eller nettbrett med tilsvarende løsning, og godkjent nettleser.» I tillegg forutsettes det at «studentenes datamaskin har et nyere operativsystem, slik at den kan håndtere moderne programvare og digitale læringsmidler», jf. brev av 28.06.2016 fra Kunnskapsdepartementet. NTNU kan ikke pålegge studentene å benytte bestemte operativsystemer, men det kan settes minstekrav til de operativsystemene studentene benytter (for eksempel at de kan håndtere et tekstbehandlingsprogram, regneark og internettleser som finnes tilgjengelig i gratis versjoner). I tilfeller hvor undervisningssituasjonen krever særlig spesialisert og kraftige datamaskiner må NTNU selv skaffe disse, og stille dem til rådighet for studentene ved behov.

I NTNUs studieforskrift legges det opp til at rektor kan fastsette nærmere bestemmelser for krav til utstyr for bærbar datamaskin. Dette vil sikre likebehandling av studentene.

Selv om NTNU formelt sett har hjemmel til å kreve at studentene skal ha egen bærbar datamaskin gjennom egenbetalingsforskriften ønsker rektor at denne plikten også fremgår av NTNUs egen studieforskrift. Kunnskapsdepartementets forskrift har en «kan»-bestemmelse og for at departementets og NTNUs egen studieforskrift skal få virkning etter ordlyden, foreslår rektor at det fastsettes en «skal»-regel, med virkning fra våren 2018. Bestemmelsen er å anse som en tilpasning etter regjeringens egen endring i egenbetalingsforskriften.

Det understrekes at det store flertallet av studenter allerede har egne bærbare datamaskiner, og innen vårsemesteret 2018 starter, vil det være god nok tid til at de som ikke allerede har det, kan skaffe seg tilgang til datamaskin som de kan benytte i undervisningen og ved vurdering.

NTNU skal å ha et antall maskiner som studenter kan låne dersom de i kortere perioder er uten datamaskin pga uforutsette omstendigheter, for eksempel hvis deres egen maskin må repareres eller byttes ut. Anbefalt grad av lånemaskiner ligger på 5-10 % av antallet kandidater som for eksempel skal gå opp til eksamen. Dette ifølge Kunnskapsdepartementet.

Klagefrister – forprøver

Hovedregel er at eksamenskandidater med hjemmel i uhl § 5-3 (4) har rett til å klage på karakterfastsetting innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Når det gjelder klage på formelle feil (typisk ved oppgavegiving, eksamensavvikling, eller gjennomføring av vurdering) må klage fremsettes innen tre uker etter at vedkommende er eller burde være kjent med forholdet som begrunner klagen, jf. uhl § 5-2 (1).

For å sikre at klagebehandlingen kan gjennomføres uten unødvendig forsinkelse har Kunnskapsdepartementet gitt institusjonene myndighet til å fastsette kortere frist for å påklage karactersetting og formell feil når forprøven ikke er bestått. Klagefristen kan settes til én uke, jf §§ uhl 5-3 (5) og 5-2 (1).

Forprøve gis typisk med sikte på opptak til et studium. Ved opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanningen ble det for eksempel fra studieåret 2016/17 krav om at søkere skal ha et gjennomsnitt på minimum karakteren 4.0 i matematikk, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning. Søkere som kan dokumentere et

gjennomsnitt på minimum karakteren 3.0 i matematikk, kan tas opp dersom de består et forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanningen. Dette forkurset organiseres som et sommerkurs som avsluttes med nasjonal prøve i begynnelsen av august. Disse kandidatene bør få mulighet til opptak og oppstart ved semesterstart, eller så tidlig som mulig i semesteret.

Nevnte endringer i universitets- og høyskoleloven var et resultat av en bred høringsprosess, hvor NTNU blant annet ga støtte til forslaget om å gi adgang til å fastsette kortere klagefrist ved ikke-bestått forprøve begrunnet i å hindre forsinket opptak og semesterstart.

For å sikre god informasjon om endringene trår bestemmelsene først i kraft fra 1. januar 2018.

Vedlegg (Vedleggene utdyper styrenotatet for lesere som ønsker mer bakgrunn og informasjon):

- Høringsbrev av 06.09.17
- Innkomne høringssvar

Notat

Til:	Fakultet for ingeniørvitenskap, Fakultet for medisin og helsevitenskap, Fakultet for arkitektur og design, Fakultet for naturvitenskap, Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap, Avdeling for studieadministrasjon, Fakultet for økonomi, Det humanistiske fakultet, Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk, Avdeling for studenttjenester, FUS, FUL, FUI, STi
Kopi til:	Anne Marie Snekvik
Fra:	Avdeling for utdanningskvalitet

Høring - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist forprøver

Bærbar datamaskin

Bakgrunn

Universitet og høyskoler kan med hjemmel i egenbetalingsforskriften § 3-3 (3) kreve at studenten har egen bærbar datamaskin, og at denne benyttes av studenten i undervisning og under eksamen:

(3) Institusjonen kan kreve at studenten har egen bærbar datamaskin

Plikt til å stille med «egen bærbar maskin» medfører at NTNU kun kan kreve at studenten har en standard datamaskin med et nyere operativsystem, eller nettbrett med tilsvarende løsning, samt godkjent nettleser. Kunnskapsdepartementet mener at det må legges til grunn en dynamisk tolkning av hva som er standard datamaskin, da endring og utvikling på området skjer raskt.

Hvilke krav som kan settes til datamaskinen er ikke omtalt i selve egenbetalingsforskriften, men i merknadene til bestemmelsen fremgår følgende: «Institusjonen kan kun kreve at studenten har en standard datamaskin med nyere operativsystem, eller nettbrett med tilsvarende løsning, og godkjent nettleser.» I tillegg forutsettes det at «studentenes datamaskin har et nyere operativsystem, slik at den kan håndtere moderne programvare og digitale læringsmidler». NTNU kan ikke pålegge studentene å benytte bestemte operativsystemer, men det kan settes minstekrav til de operativsystemene studentene benytter (for eksempel at de kan håndtere et tekstbehandlingsprogram, regneark og internettleser som finnes tilgjengelig i gratis versjoner). I tilfeller hvor undervisningssituasjonen krever særlig spesialisert og kraftige datamaskiner må NTNU selv skaffe disse, og stille dem til rådighet for studentene ved behov.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@ntnu.no http://www.ntnu.no	Høgskoleringen 1, Hovedbygningen	+47 73 59 50 00 Telefaks +47	Kjersti Møller Tlf: +47

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

Selv om NTNU formelt sett har hjemmel til å kreve at studentene skal ha egen bærbar datamaskin gjennom egenbetalingsforskriften er det ønskelig at denne plikten også fremgår av NTNUs egen studieforskrift. Kunnskapsdepartementets forskrift har en «kan»-bestemmelse og for at departementets og NTNUs egen studieforskrift skal få virkning etter ordlyden, foreslås det at det fastsettes en «skal»-regel, med virkning fra våren 2018. Bestemmelsen er å anse som en tilpasning etter regjeringens egen endring i egenbetalingsforskriften.

Det understrekes at det store flertallet av studenter allerede har egne bærbare datamaskiner, og innen vårsemesteret 2018 starter, vil det være god nok tid til at de som ikke allerede har det, kan skaffe seg tilgang til datamaskin som de kan benytte i undervisningen og ved vurdering.

NTNU vil fortsette å ha et antall maskiner som studenter kan låne dersom de i kortere perioder er uten datamaskin pga uforutsette omstendigheter, for eksempel hvis deres egen maskin må repareres eller byttes ut. Anbefalt grad av lånemaskiner ligger på 5-10 % av antallet kandidater som for eksempel skal gå opp til eksamen ifølge Kunnskapsdepartementet.

Forslag til vedtak

I forskrift av 8. desember 2015 nr. 1449 om studier ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) gjøres følgende endringer:

Ny § 3-10 Bærbar datamaskin skal lyde:

Studentene skal ha egen bærbar datamaskin for bruk i undervisning og vurdering, jf. forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler § 3-3 (3). Rektor kan fastsette nærmere bestemmelser for krav til utstyr for bærbar datamaskin.

Endringen foreslås trå i kraft fra 01.01.18.

Klagefrist forprøver – karakterfastsetting og formelle feil

Bakgrunn

Hovedregelen er at eksamenskandidater har etter § 5-3 (4) rett til å klage på karakterfastsetting innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort, og det skal da foretas ny sensurering. Forprøver kan bare påklages når prøven ikke er bestått, jf. uhl § 5-3 (5). Institusjonen kan, dersom sensurtidspunktet kunngjøres senest når forprøven avholdes, fastsette kortere klagefrist enn tre uker ved ikke bestått forprøve. Klagefristen kan ikke settes kortere enn én uke, jf. uhl § 5-3 (5).

Hovedregelen er at eksamenskandidater kan klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen av eksamensprestasjon innen tre uker etter at vedkommende er eller burde vært kjent med det forholdet som begrunner klagen, jf. uhl 5-2 (1). Institusjonen kan fastsette kortere klagefrist enn tre uker ved ikke bestått forprøve. Klagefristen kan ikke settes kortere enn én uke, jf. uhl § 5-2 (1).

De nevnte endringene i universitets- og høyskoleloven var et resultat av en bred høringsprosess, hvor NTNU blant annet ga støtte til forslaget om å gi adgang til å fastsette kortere klagefrist ved ikke bestått forprøve begrunnet i å hindre forsinket opptak og semesterstart.

Forprøve gis typisk med sikte på opptak til et studium. Ved opptak til grunnskolelærer- og lektorutdanningen er det for eksempel fra studieåret 2016/17 krav om at søkere har et gjennomsnitt på minimum karakteren 4.0 i matematikk, jf. forskrift om opptak til høyere utdanning. Søkere som kan dokumentere et gjennomsnitt på minimum karakteren 3.0 i matematikk, kan tas opp dersom de består et forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanningen. Dette forkurset organiseres som et sommerkurs som avsluttes med nasjonal prøve i begynnelsen av august. Disse kandidatene bør få mulighet til opptak og oppstart ved semesterstart, eller så tidlig som mulig i semesteret. For å sikre at klagebehandlingen kan gjennomføres uten unødvendig forsinkelse har Kunnskapsdepartementet gitt institusjonene myndighet til å fastsette kortere frist for å påklage karaktersetning og formell feil når forprøven ikke er bestått. Det er viktig at tidspunktet for sensur kommuniseres tydelig til de studentene det gjelder.

Forslag til vedtak

I forskrift av 8. desember 2015 nr. 1449 om studier ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) gjøres følgende endringer:

§ 6-2 Begrunnelse for og klage på karakter (1) skal lyde:

Begrunnelse for og klage på karakter behandles etter uhl § 3-9 (5) og § 5-3. Ved ny sensur skal det være minst to nye sensorer, hvorav minst en ekstern. Sensorene skal ikke få opplyst opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. *Ved ikke bestått forprøve er klagefristen én uke dersom sensurtidspunktet er kunngjort senest når forprøven avholdes.*

§ 6-3 Klage over formelle feil (1) skal lyde:

Klage over formelle feil ved vurdering eller sensur behandles etter § 5-2 i uhl. Fakultetet avgjør klagen. Hvis studenten ikke gis medhold, sendes klagen til NTNUs klagenemnd for endelig avgjørelse. *Ved ikke bestått forprøve er klagefristen én uke.*

Endringen foreslås å tre i kraft fra 01.01.18

Vi ber om høringsinstansenes eventuelle innspill innen **01.10.17**.

Med hilsen

Berit J. Kjeldstad
avdelingsleder

Notat

Til: Kjersti Møller

Kopi til:

Fra: Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk

Høring - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist forprøver

Etter en høringsrunde på IE-fakultetet, har det ikke kommet fram noen kommentarer eller synspunkter som går i mot forslaget til endringer i NTNUs studieforskrift.

IE-fakultetet støtter derfor de forslagene som har er lagt fram.

Postadresse

7491 TRONDHEIM

Org.nr. 974 767 880

E-post:
postmottak@ie.ntnu.no
<http://www.ntnu.no>

Besøksadresse

O.S. Bragstads plass 2 E

Telefon

+47 73 59 42 02

Telefaks

+47

Saksbehandler

Vegard Rønning

Tlf: +47 73 59 42 05

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

Notat

Til: Kjersti Møller

Kopi til:

Fra: Fakultet for ingeniørvitenskap

Høring - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist forprøver

IV-fakultetet har ingen kommentarer til endringene som er foreslått i NTNUs studieforskrift og støtter derfor de forslagene som er lagt fram.

Postadresse
7491

Org.nr. 974 767 880
E-post:
postmottak@iv.ntnu.no
<http://www.ntnu.no>

Besøksadresse
Høgskoleringen 6,
Geologibygget, 2. etg.

Telefon
+47 73 59 45 01
Telefaks
+47

Saksbehandler
Ruth Morch
Tlf: +47 73 59 37 03

Notat

Til:	Kjersti Møller
Kopi til:	
Fra:	FUL

Svar på høring fra FUL - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist forprøver

OM PLIKT TIL Å HA BÆRBAR DATAMASKIN

FUL har hatt vurderingsordninger i lektorutdanningen oppe som sak tidligere (07/2015). Utvalget påpekte at lektorstudentene bør erfare god og variert vurderingspraksis gjennom studiet. Skolen trenger lærere som har et verktøyskrin med varierte vurderingsformer til sin yrkesutøvelse. Samtidig vet vi, bl.a. gjennom forskning utført ved NTNU, at lektorstudenter kopierer den undervisningen de selv har mottatt ved universitetet, som i for stor grad er forelesninger.

På bakgrunn av dette er det FULs syn at studentene må kunne delta i mer variert undervisning der teknologi brukes, og der variasjonen i vurderingsformer er større. Krav om at studenter har egen PC/Mac er nødvendig for en slik utvikling. Dette muliggjør økt bruk av prosjektbaserte undervisningsformer, digital sluttvurdering, bruk av egne programmer til fagspesifikk læring og samskriving, for å nevne noen eksempler.

Et slikt krav ovenfor studentene om egen PC/Mac er derfor nødvendig for å nå de målsettingene om variert undervisning og variasjon i vurderingsordninger som FUL tidligere har satt.

Jan Frode Hatlen
FUL-leder

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@ntnu.no http://www.ntnu.no	Høgskoleringen 1, Hovedbygningen	+47 73 59 50 00 Telefaks +47	Christina Jenkins Slutås Tlf: +47 73 59 79 46

Adresser korrespondanse til saksbehandlerne. Husk å oppgi referanse.

Notat

Til: Kjersti Møller

Kopi til:

Fra: Fakultet for naturvitenskap

Forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist for prøver. Høringssvar fra NV-fakultetet

Det vises til Avdeling for utdanningskvalitets oversendelse i sak 2017/29065 datert 06.09.2017.

Saken har vært til høring hos fakultetets institutter.

NV-fakultetet støtter forslaget om studenters plikt til å ha bærbar datamaskin. Fakultetet ønsker å påpeke at NTNU bør ha back-up PCer til bruk ved digital eksamen dersom en student-eid PC skulle krasje.

Ut over dette har ikke fakultetet ytterligere kommentarer i saken.

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@nv.ntnu.no	Høgskoleringen 5, Realfagbygget, Blokk D, 1. etg.	+47 73 59 41 97	Sigurd Håkon Madsen
	http://www.ntnu.no		Telefaks +47	Tlf: +47 73 59 60 26

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenhet. Husk å oppgi referanse.

Rektor

Dato
03.10.2017Referanse
2017/29065/VFA

Notat

Til: Kjersti Møller

Kopi til:

Fra: Det humanistiske fakultet

Svar på høring fra HF - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift

HF viser til notat fra Avdeling for utdanningskvalitet i denne saken.

Saken har vært på høring hos fakultetets institutter.

HF støtter forslagene til endringer i studieforskriften. Vi vil påpeke at NTNU bør ha mulighet til å låne ut datamaskiner til studenter som ikke har, eller i tilfeller der studenteide datamaskiner slutter å fungere under eksamen eller i eksamensperioden.

Ut over dette har ikke fakultetet noen kommentarer.

Postadresse

7491 TRONDHEIM

Org.nr. 974 767 880E-post:
postmottak@hf.ntnu.no
<http://www.ntnu.no>**Besøksadresse**

Dragvoll, Bygg 2, nivå 5

Telefon

+47 73 59 50 00

Telefaks

+47

SaksbehandlerVegard Fuglaas
Andersen

Tlf: +47

Adresser korrespondanse til saksbehandlerenheten. Husk å oppgi referanse.

Notat

Til: Kjersti Møller

Kopi til:

Fra: Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur

Svar på høring fra SU-fakultetet - endring i NTNUs studieforskrift

Vi viser til invitasjon til høring om endringer i NTNUs studieforskrift.

Det har ikke kommet inn noen svar fra våre institutt.

Vi støtter dermed endringene i forskriften.

Når det gjelder krav om egen bærbar pc, så bør det arbeides med at utstyrsstipendet til studentene økes.

Med hilsen

Geir Tvedt
Fung. Seksjonssleder

Postadresse

7491 TRONDHEIM

Org.nr. 974 767 880E-post:
postmottak@su.ntnu.no<http://www.ntnu.no>**Besøksadresse**Dragvoll, Loholt Allé 87,
Paviljong C**Telefon**

+47 73 59 19 00

Telefaks

+47

Saksbehandler

Geir Tvedt

Tlf: +47 73 59 66 08

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandleren ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Fra: Kjersti Møller[kjersti.moller@ntnu.no]
Sendt: 04.10.2017 11:51:04
Til: hjelp@doku.ntnu.no[hjelp@doku.ntnu.no]
Tittel: Sak 2017/29065

Hei

Ber om at dette føres på 2017/29065

Mvh
Kjersti

From: Gunnar Bendheim
Sent: Wednesday, October 4, 2017 9:50 AM
To: Kjersti Møller <kjersti.moller@ntnu.no>
Subject: RE: Stresak

Hei.

Fra fakultetsadministrasjonen har vi ingen innvendinger til forslagene, og deler vurderingen av at dette burde være ukontroversielt.

Det er nok viktig at informasjonen i etterkant viser mer spesifikt til; Nyere operativsystem etc.

Jeg kan ikke se at det er nødvendig å holde saken tilbake.

Mvh
Gunnar

Notat

Til:	Avdeling for utdanningskvalitet
Kopi til:	Anne Marie Snekvik
Fra:	Fakultet for medisin og helsevitenskap

Svar på høring - forslag til endringer i NTNUs studiefroskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist forprøver

- 1) Krav til at studentene har en egen bærbar datamaskin for bruk i undervisning og vurdering: Vi bifaller endringen.
- 2) Endret klagefrist for ikke bestått forkursprøve: Vi har ingen innvendinger til endringen, men det bør presiseres at dette gjelder forprøve for opptak til studium.

Postadresse Postboks 8905 7491 Trondheim Norway	Org.nr. 974 767 880 postmottak@mh.ntnu.no www.ntnu.no/mh	Besøksadresse Harald Hardrådes gate 13 1930-bygget, 2. etg.	Telefon +47 72820700	Saksbehandler
---	---	---	--------------------------------	----------------------

Adresser korrespondanse til saksbehandlerne. Husk å oppgi referanse.

Kjersti Møller

Fra: Nils Rune Bodsberg
Sendt: tirsdag 3. oktober 2017 11.17
Til: Kjersti Møller
Kopi: Mads Nygård
Emne: Ang høring - forslag til endringer i NTNUs studieforskrift - plikt til å ha bærbar datamaskin og klagefrist forprøver (ephorte 2017/29065)

Hei Kjersti,
ref prat i stad.

FUS behandlet saken i sitt møte 28. september og har ingen innvendinger mot endringsforslagene.

Vennlig hilsen
Nils Rune

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor

Om: Innlemming av Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning i NTNU

Tilråding:

Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning knyttes organisatorisk til Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap fra 01.01.2018

1. Bakgrunn

I henhold til Kunnskapsdepartementets beslutning overdras ansvaret for den faglige styringen av Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning fra Utdanningsdirektoratet til NTNU. Endringen skjer med virkning fra 01.01.2018.

I dag inngår de to sentrene i en gruppe som kalles §1-4-4 – enheter. Lovparagrafen viser til en bestemmelse i Universitets – og høyskoleloven, som omtaler enheter som utfører et fellesoppdrag på vegne av universitets – og høyskolesektoren. KD har over tid opprettet 17 slike enheter. De er fysisk plassert ved en rekke institusjoner, som har rollen som vertsinstitusjon. Vertsinstitusjonene har ansvar for administrative funksjoner (økonomi, arbeidsgiveransvar) mens KD har ansvaret for enhetenes faglige virksomhet. Dette betyr at alle enhetsmedarbeiderne er tilsatt ved vertsinstitusjonene.

NTNU er vertsinstitusjon for fem §1-4-4-enheter, og situasjonen for disse er:

Enheter	Ledes nå fra	Eget styre?	Etter 2018
Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen	Utdanningsdirektoratet	Nei	NTNU overtar ansvaret for faglig styring
Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning	Utdanningsdirektoratet	Nei	NTNU overtar ansvaret for faglig styring
Nasjonalt senter for realfags- rekruttering	KD	Nei	NTNU overtar ansvaret for faglig styring
Artsdatabanken	KD	Ja	Eierskapet fra ADB overføres fra KD til Klima- og miljødepartementet. ADB blir et selvstendig forvaltningsorgan.
Bibsys	KD	Ja	Bibsys blir slått sammen med Ceres og noen oppgaver fra Uninett til et nytt tjenesteorgan for studieadministrative systemer, samordning/opptak, forskningstjenester, nasjonale IKT-oppgaver og tilgjengeliggjøring av kunnskap. Trondheim blir hovedkontor.

Som tabellen viser, overtar NTNU fra 1. januar 2018 den faglige styringen av tre §1-4-4 - enheter:

- Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen (Matematikksenteret)
- Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning (Skrivesenteret)
- Nasjonalt senter for realfagsrekruttering

Bakgrunnen for ansvarsoverføringen er en anbefaling fra Gjedremutvalgets [Kunnskapssektoren sett utenfra](#) om å forenkle strukturen under KD, slik at departementet kan rendyrke rollen som et politisk sekretariat for statsråden. KD fulgte opp noen av tilrådingene, blant annet ved å overføre det faglige ansvaret for 10 nasjonale sentre for grunnopplæringen fra Utdanningsdirektoratet til deres respektive vertsinstitusjoner. Matematikk – og Skrivesentrene tilhører denne kategorien.

Nasjonalt senter for realfagsrekruttering tilhører en annen enhetskategori. KDs beslutning om sistnevnte senter ble tatt 4-5 måneder etter vedtaket om Matematikk – og Skrivesentrene. Derfor er saksbehandlingen blitt tilsvarende forskjøvet ved NTNU. Styret får saken om Nasjonalt senter for realfagsrekruttering til behandling i møtet 05.12.2017.

2. De nasjonale sentrene for grunnopplæringen

De 10 nasjonale sentrene for grunnopplæringen (1-13) og barnehagen skal styrke kvaliteten på opplæring i ulike fag og ferdigheter. De skal være ressursentre og bistå myndighetene med råd og tjenester. Sentrenes oppgaver kan deles i fire hovedområder: 1) rammeplan og læreplanrelatert virksomhet, 2) kompetanseutvikling i barnehager og grunnopplæringen, 3) dokumentasjon og analyse og 4) kommunikasjon og samarbeid. Den faglige profilen til sentrene er fagdidaktikk, kompetanseutvikling i barnehage, skole og lærerutdanning og formidling. Virksomheten er praksisnær og knyttet tett opp mot lærerutdanningene. Sentrene har noen forskningsaktiviteter.

Så langt har styringen av sentrene skjedd gjennom årlige oppdragsbrev. Sentrene har faste oppgaver som er finansiert av en grunnfinansiering. I tillegg er flere av sentrene blitt tildelt prosjektmidler for å gjennomføre nasjonale satsinger.

3. Innlemming av Matematikk- og Skrivesentrene. Rektors vurderinger

KD understreker at sentrene fortsatt skal ha et nasjonalt mandat, men gir ellers få føringer for innlemmingen av sentrene i vertsinstitusjonene. Ved NTNU har rektor lagt opp til nært samarbeid med senterlederne om tilrettelegging og integrasjon. Fra 2018 blir det NTNU som skal treffe beslutninger om hvordan Matematikk – og Skrivesentrenes oppgaver skal løses, hvordan sentrene skal profileres og hvordan de skal utvikles videre i et langsiktig perspektiv.

På sikt blir det opp til NTNU å vurdere om det blir behov for å revidere enhetenes mandater i lys av den faglige utviklingen ved sentrene. Utgangspunktet er at Matematikk – og Skrivesentrene drar med seg et nasjonalt mandat og et 'nasjonalt senter'-navn. På kort sikt vil det neppe være hensiktsmessig å gjøre større endringer i sentermandatene.

3.1 Framtidig organisatorisk tilknytning for de nasjonale senterne

I forhold til universitetets kjerneoppgaver kan sentrenes gjøremål kategoriseres som formidling og i noen grad utdanning. Matematikk- og Skrivesentrene bør derfor knyttes organisatorisk til et fakultet. Tre fakulteter på NTNU kan ha faglige interesser i Matematikk – og Skrivesentrenes tilknytning, IE-, HF – og SU-fakultetene. Mens HF og IE har sin hovedtyngde innen disiplinlagene, er sentrenes faglige profil knyttet til praksisnær fagdidaktisk virksomhet og kompetanseutvikling i barnehager, grunnopplæring og lærerutdanning. Forskjellene i faglige profiler mellom HF- og IE-fakultetene og

sentrene er svært stor. Det gir ikke noe godt utgangspunkt for en eventuell tilknytning til disse fakultetene.

Med sin omfattende lærerutdanningsvirksomhet vil derimot SU-fakultetet representere et nærliggende og hensiktsmessig organisatorisk hjem for Matematikk – og Skrivesentrene. Sentrene vil kunne bidra i lærerutdanningene med sin praksisnære orientering, og lærerutdanningene vil kunne tilføre sentervirksomheten forskningsbasert kunnskap. Sentrene og lærerutdanningene på NTNU, så vel som i landet for øvrig, vil dra nytte av en SU-tilknytning. Rektor tilrår derfor at Matematikk – og Skrivesentrene knyttes organisatorisk til Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap. Fakultetet bør selv avgjøre hvordan virksomheten organiseres internt i fakultetet.

Rektors tilråding støttes av de involverte fakultetene og sentrene. Rektor har initiert en avklaringsprosess med sentrene og de tre fakultetene om tilknytningsspørsmålet. Fakultetene er enige om at sentrene bør legges organisatorisk til SU-fakultetet. Denne plasseringen er også den som Matematikk – og Skrivesentrene ønsker.

3.2 Økonomi og framtidig finansiering

KD legger til grunn at senternes nasjonale ansvar og oppgaver videreføres under den nye ordningen fra 2018. Enkelte avklaringer vil KD legge inn i tildelingsbrevet for 2018. Sentertildelingene legges inn som en økning av NTNUs ramme. Departementet vil ha dialog med NTNU om formuleringene i tildelingsbrevet i god tid før brevet ferdigstilles. Øremerkede midler til prosjekter blir sannsynligvis videreført ut prosjektperiodene. Matematikk – og Skrivesentrene forventer at NTNU viderefører grunnfinansieringen fra 2018 og eventuelle prosjektbevilgninger til sentrenes drift.

Matematikk- og Skrivesentrene har over tid fått betydelige ekstrainntekter for å gjennomføre prosjekter utover det grunnfinansieringen var ment å dekke. I hovedsak har inntektene kommet fra statlige utdanningsmyndigheter. Den nye kompetansemodellen for grunnopplæringen medfører at det framover blir færre nye satsinger som finansieres fra statlige utdanningsmyndigheter. Regjeringen vil redusere nasjonale satsinger og mener at skoleeierne selv skal sette i gang satsinger ut fra de lokale behovene. De sentrale prosjektmidlene vil derfor gradvis bli overført til landets skoleeiere. Denne politikken er forankret i *Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen*. Endringen betyr at nasjonale sentre blir mer konkurranseutsatt enn de er i dag med hensyn til prosjekttakkvisisjon. Sentrene må derfor ta en aktiv rolle overfor skoleeierne for å finansiere særskilte oppdrag og satsinger.

Matematikk- og Skrivesentrene forvalter fagområder som er etterspurt og som trolig vil bli etterspurt i uoverskuelig framtid. Rektor antar derfor at omleggingen av prosjektfinansieringen ikke vil innebære en nevneverdig risiko.

Vedlegg

1. Budsjett 2015 – 2017 og årsverk pr. september 2017
2. Brev fra KD 30.04.2017 og 10.08.2017

Vedlegg 1: Budsjett 2015 – 2017 og årsverk pr. september 2017

BUDSJETT (1000 kr)*	2015	2016	2017
Matematikksenteret	53 269	41 691	38 038
Skrivesenteret	17 666	18 257	15 867
Totalt	70 935	59 948	53 965

*Inkluderer overføringer fra året før.

TILSATTE pr. september 2017	Årsverk
Matematikksenteret	24
Skrivesenteret	12
Totalt	36

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/7807

30.04.2017

Prosess for overføring av ansvaret for de nasjonale sentrene

KD viser til brevet *Beslutning om organisering av de nasjonale sentrene for grunnopplæringen og barnehagen* datert 23.03.2017 (vår ref. 16/7807).

Meld. St. 21 (2016-17) *Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen* viser til at departementet har vurdert om de nasjonale sentrene bør organiseres på en annen måte enn i dag. De nasjonale sentrene har en viktig rolle for å styrke kvaliteten i barnehage og skole. Meld. St. 21 beskriver en modell hvor skoleeier samarbeider med universiteter og høyskoler for å utvikle kompetanseutviklingstiltak som er tilpasset lokale utfordringer og behov. For at denne modellen skal fungere best mulig, må det finnes fagmiljø ved UH-institusjonene som kan bidra med oppdatert kunnskap og praksisrettet og relevant innhold i kompetanseutviklings-tiltak, herunder fagmiljø som kan ivareta det samiske perspektivet.

Ved å legge det faglige ansvaret for sentrene til dagens vertsinstitusjoner mener KD at rammene vil ligge godt til rette for at sentrene kan ha en viktig rolle i den nye kompetansemodellen. At vertsinstitusjonene får ansvaret for den faglige virksomheten vil gi sterkere insentiver til å ta ansvar for å oppnå gode resultater. Det gir også bedre forutsetninger for god planlegging dersom samme virksomhet har ansvar for både den faglige virksomheten og bemanning. Det åpner for å utvikle de nasjonale senterfunksjonene i bedre samarbeid med institusjonenes øvrige faglige virksomhet. KD vil derfor legge det faglige ansvaret for sentrene til vertsinstitusjonene. Departementet vil ha dialog med vertsinstitusjonene og sentrene om dette slik at arbeidet med å styrke kvaliteten i barnehager og skoler innenfor nye rammer kan fungere best mulig.

Departementet tar sikte på at endringen kan iverksettes fra 1. januar 2018 og at vertsinstitusjonene får overført grunnfinansieringen fra og med statsbudsjettet for 2018. Departementet vil også ha nærmere dialog med Sametinget og Samisk høyskole om hvordan oppgavene til det samiske senteret kan harmoniseres med oppgavene til de nasjonale sentrene.

Aktiviteten ved sentrene i 2017

Utdanningsdirektoratet styrer den faglige virksomheten ved sentrene frem til vertsinstitusjonene overtar ansvaret fra 1.1.2018. I 2017 følger sentrene opp oppgavene i oppdragsbrevet fra direktoratet og rapportering gjennom styringsdialog, økonomirapporter og årsrapport, i henhold til oppdragsbrevet.

Grunnfinansieringen

Utgangspunktet er at grunnfinansieringen som de nasjonale sentrene har fått tildelt over kap. 226 post 50 overføres til rammen til den enkelte vertsinstitusjon. Det er ikke planlagt noen vesentlige endringer i nivået på grunnfinansieringen.

Øvrig finansiering

Flere av sentrene får finansiering ut over grunnfinansieringen for å utføre særskilte oppgaver. Departementet vil gjøre en vurdering av hvert enkelt tilleggsoppdrag. De senterespesifikke oppdragene sentrene har fra direktoratet i 2017, blir ikke nødvendigvis videreført. Avtalte oppgaver som har en varighet ut over 2017, vil i utgangspunktet fortsette ut den perioden disse løper, men med forbehold om behov og de årlige budsjettprosessene. Departementet vil jobbe videre med å avklare hvordan eventuelle tilleggsoppdrag skal finansieres.

Den nye kompetansemodellen medfører at det fremover blir færre nye satsinger av den typen som har generert tilleggsoppdrag og midler fra statlige utdanningsmyndigheter til enkelte av sentrene. Det er forutsatt i Meld. St. 21 og statsbudsjettet for 2017 at etterspørselen etter, og finansieringen av tiltak for kompetanseutvikling i årene fremover, primært vil komme fra kommunesektoren og ikke fra statlige utdanningsmyndigheter.

Rammer for aktiviteten

Departementet legger til grunn at det også fremover vil være et sterkt behov for fagmiljøer som bidrar til å heve kvaliteten i barnehager og skoler i hele landet gjennom å være praksisnære pådrivere for å utvikle fagdidaktikk på sine områder, og gjennom å støtte lærerutdanningene i deres arbeid med kompetanseutvikling i sektoren.

Departementet vil omtale rammene for aktiviteten knyttet til grunnbevilgningen i tildelingsbrevene til universitetene og høyskolene for 2018, og legger opp til å ha dialog med institusjonene om denne omtalen.

Departementets styring av universitetene og høyskolene skjer på overordnet og strategisk nivå, i tråd med prinsippene for mål- og resultatstyring. Dette vil også bli lagt til grunn for oppfølgingen av aktiviteten universitetene og høyskolene nå får ansvar for. Dette vil blant annet si at det enkelte universitet eller høyskole i samarbeid med senter/senterleder sammen må planlegge hvordan de best innfrir forventningene som stilles i tildelingsbrevet.

Nye styringslinjer og Utdanningsdirektoratets rolle fremover

Endringene vil medføre endrede styringslinjer. KD vil fremover forholde seg til universitetene og høyskolene som mottar grunnbevilgningen og har ansvaret for målene som følger disse

midlene. Utdanningsdirektoratet vil ikke lenger ha en styringsrelasjon til de nasjonale sentrene. Dersom direktoratet har behov for bistand fra relevante fagmiljø til å utføre oppgaver, vil de nasjonale sentrene kunne være aktuelle tilbydere.

Møter våren 2017

KD vil invitere til møter med den enkelte vertsinstitusjon sammen med det/de sentrene de vil få ansvar for om prosessen og de nye rammene. Møtene vil bli holdt i perioden fra midten av mai til midten av juni. Det er satt opp en møteplan som er vedlagt dette brevet. Vi vil gjerne ha en tilbakemelding på om tidspunktet passer eller om vi må finne et alternativt tidspunkt. Hvis det ikke passer er det fint om dere også melder tilbake om det er noen av de "alternative tidspunktene" i listen eller tidspunkt andre virksomheter har fått som kan passe. Tilbakemelding sendes til bjorn.breivik@kd.dep.no innen utgangen av 5. mai.

Med hilsen

Johan Raaum (e.f.)
ekspedisjonssjef

Bjørn Breivik
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Klima- og miljødepartementet
Miljødirektoratet
Utdanningsdirektoratet

Adresseliste

Høgskolen i Oslo og Akershus	Postboks 4, St. Olavs plass	0130	OSLO
Høgskolen i Volda	Postboks 500	6101	VOLDA
Høgskolen i Østfold		1757	HALDEN
Ingrid Hernes			
UiS			laringsmiljosenteret@uis.no
Læringsmiljosenteret			
Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring	Høgskolen i Oslo og Akershus, Postboks 4 St. Olavs plass	0130	OSLO
Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen	Høgskolen i Østfold	1757	HALDEN
Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen			
Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning			
Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen	Matematikkssenteret, NTNU	7491	TRONDHEIM
Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa			
Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa			
Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning			
Nord universitet	Postboks 1490	8049	BODØ
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet		7491	TRONDHEIM
Universitetet i Oslo	Postboks 1072 Blindern	0316	OSLO
Universitetet i Stavanger		4036	STAVANGER



DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/7807

10.8.2017

Oppfølging av møtene med de nasjonale sentrene og deres vertsinstitusjoner våren 2017

Kunnskapsdepartementet viser til beslutningen om at de nasjonale sentrene for barnehagene og grunnopplæringen innlemmes i sine respektive vertsinstitusjoner og i den forbindelse til møtene med de nasjonale sentrene og deres vertsinstitusjoner våren 2017. Møtet med Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet og Høgskulen på Vestlandet blir gjennomført senere i august, og dette brevet sendes til deres orientering.

Departementet vil i dette brevet gi en overordnet oppsummering av møtene og utdype følgende tema som flere ønsket mer informasjon om:

- Prosessen med tildelingsbrevene for 2018
- Tilleggsoppdrag
- Hvilke tjenester skal fortsatt være gratis og hva kan institusjonene eventuelt ta betaling for?
- Samarbeid mellom sentrene

Departementet viser for øvrig til brev datert 2. juni 2017 for en mer helhetlig beskrivelse av prosessen for overføring av ansvaret for de nasjonale sentrene til vertsinstitusjonene.

Overordnet oppsummering av møtene våren 2017

Flere av de nasjonale sentrene og deres vertsinstitusjoner har startet å vurdere på hvilken måte senteret best kan innpasses organisatorisk i den enkelte vertsinstitusjon fra 2018. Både

sentrene og vertsinstitusjonene ser at den nye organiseringsmodellen kan gi nye muligheter, særlig en tettere kobling mot lærerutdanningene. Flere understreket at de var opptatt av å beholde sentrenes nasjonale rolle og at de ønsket fortsatt tett samarbeid mellom sentrene i fremtiden.

Kunnskapsdepartementet orienterte i møtene blant annet om prosessen med tildelingsbrevene for 2018, og at det tas sikte på dialog om teksten om innlemming av sentrene. Flere sentre/institusjoner uttrykte ønske om videreføring av ulike oppdrag. Flere ga uttrykk for at den desentraliserte kompetansemodellen i større grad enn i dag vil kreve at sentrene er på "tilbudssiden" og at det må vurderes grundig hvilke oppgaver som skal være gratis og hva sentrene/institusjonene kan kreve betaling for.

Proessen med tildelingsbrevene for 2018

Kunnskapsdepartementet vil omtale rammene for aktiviteten knyttet til grunnbevilgningen i tildelingsbrevene til universitetene og høyskolene for 2018, og vil ha dialog med institusjonene om denne omtalen. Kunnskapsdepartementets styring av universitetene og høyskolene skjer på overordnet og strategisk nivå, i tråd med prinsippene for mål- og resultatstyring. Dette innebærer blant annet at aktiviteter som legges inn i rammen til institusjonene som hovedregel kun gis en omtale i tildelingsbrevet det første året. Hvorvidt det også vil være omtale av sentrene i fremtidige tildelingsbrev vil bli vurdert.

Departementet mener det vil være et behov for fagmiljøer som bidrar til å heve kvaliteten i barnehager og skoler gjennom å være praksisnære pådrivere for å utvikle fagdidaktikk på sine områder, og gjennom å støtte lærerutdanningene i arbeidet med kompetanseutvikling i sektoren.

Omtalen i tildelingsbrevet vil være kort og overordnet sammenliknet med gjeldende mandater for sentrene. I et par avsnitt i tildelingsbrevet vil departementet beskrive forventninger til bruken av midlene som tildeles. Det enkelte universitet eller høyskole i samarbeid med senter/senterleder må planlegge hvordan de best kan innfri disse forventningene.

Overføringen til vertsinstitusjonene vil ikke legge føringer som gjør det nødvendig å endre navnene på sentrene. Det vil være opp til den enkelte institusjon hvordan oppgavene løses og organiseres.

Under følger en tentativ tidsplan for arbeidet med tildelingsbrevene. Departementet ønsker en tett dialog med institusjonene om teksten i brevene.

Tidsplan for arbeidet med tildelingsbrevene:

September/oktober 2017: Departementet sender utkast til tildelingsbrev til institusjonene

Primo oktober 2017: Frist for tilbakemelding til KD på utkast til tildelingsbrev

Ultimo oktober 2017: Foreløpig tilbakemelding fra KD

Desember 2017: Utsendelse av endelige tildelingsbrev

Tilleggsoppdrag

Nasjonale myndigheter har i årene siden Kunnskapsløftet gjennomført flere kompetansesatsinger. Disse satsingene har hatt ulike tema og ulik varighet. I perioder har det generert tilleggsoppdrag til enkelte av sentrene. Stortinget har besluttet at de statlige midlene til kompetanseutvikling i hovedsak skal desentraliseres, for bedre tilpasning til lokale behov. Den statlige videreutdanningssatsingen videreføres imidlertid som før. Den nye kompetansemodellen medfører færre nye nasjonale kompetansesatsinger. Det er forutsatt i Meld. St. 21 (2016-2017) og statsbudsjettet for 2017 at etterspørselen etter, og finansieringen av tiltak for kompetanseutvikling i årene fremover, primært vil komme fra kommunesektoren og ikke fra statlige utdanningsmyndigheter.

Flere av sentrene får per i dag finansiering ut over grunnfinansieringen for å utføre særskilte oppgaver. Enkelte sentre/institusjoner har i møtene pekt på ulike oppdrag som de ønsker videreført. Utdanningsdirektoratet har gitt tilleggsoppdrag til sentrene som i noen tilfeller varer ut over 2017. Direktoratet vil ha kontakt med de aktuelle sentrene for å avtale eventuell videreføring av disse oppgavene.

Hvilke tjenester skal fortsatt være gratis og hva kan institusjonene ta betaling for?

Ifølge oppdragsbrevene fra Utdanningsdirektoratet til sentrene, skal sentrene bidra til å formidle, utvikle, videreutvikle, oppdatere og kvalitetssikre gratis støtte- og veiledningsmateriell som viser hvordan barnehager og skoler kan forstå og arbeide med rammeplanen og læreplanverket. Støtte- og veiledningsmaterialet som sentrene har utviklet som en del av dette oppdraget, bør derfor være gratis tilgjengelig. Hver enkelt UH-institusjon/senter må imidlertid selv vurdere hvor lenge det er aktuelt å ha materialet tilgjengelig på sine nettsider.

Utdanningsdirektoratet vil invitere til møter med UH-institusjonene/de nasjonale sentrene som er involvert i pågående nasjonale satsninger, for å avtale videre samarbeid. Støtte- og veiledningsmateriell vil være et tema i disse møtene.

Samarbeid mellom sentrene

Utdanningsdirektoratet vil fra 1. januar 2018 ikke lenger ha en styringsrelasjon til sentrene og vil ikke legge særskilt til rette for samarbeid mellom sentrene. Sentrene har allerede noe samarbeid på tvers mellom fagfeltene, og flere sentre/institusjoner har i møtene denne våren sagt at de vil ta initiativ til flere møteplasser mellom sentrene. Det lover godt for det videre samarbeidet.

Departementet ønsker de nasjonale sentrene og deres vertsinstitusjoner lykke til i det videre arbeidet! Ta gjerne kontakt dersom dere har spørsmål.

Med hilsen

Johan Raaum (e.f.)
Ekspedisjonssjef

Kristin Voie
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Høgskulen på Vestlandet
Klima- og miljødepartementet
Miljødirektoratet

Høgskolen i Oslo og Akershus
Høgskolen i Østfold
Høgskulen i Volda
Læringsmiljøsentret
Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring
Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen
Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen
Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning
Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen
Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa
Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa
Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning
Nord universitet
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Høgskulen i Volda

NOTAT

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: Politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold 2018 - 2021

1. Bakgrunn for saken

Styret vedtar i desember ny strategi for NTNU. Det ligger innenfor rektors mandat å utforme og vedta politikker og handlingsplaner. Hensikten med foreliggende sak er å orientere styret om rektors arbeid med å ferdigstille politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold for perioden 2018-2021.

Rektor nedsatte i 2016 et Utvalg for likestilling og mangfold. Utvalget er ledet av prodekan for forskning ved Fakultet for naturvitenskap, Tor Grande.

Utvalget ble gitt følgende mandat:

«For å fremme bedre likestilling og mer mangfold har rektor ved NTNU oppnevnt et utvalg for likestilling og mangfold. Utvalget skal levere en politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold som er forankret, forpliktende og retningsgivende for hele organisasjonen. Første funksjonsperiode for politikken og ny handlingsplan forventes gjelde for perioden 2017 – 2020.

(...)

Formålet med utvalget er å være pådriver og inspirator i arbeidet med likestilling og mangfold for ansatte og studenter ved NTNU. Utvalget skal bidra til et inkluderende universitet for alle uavhengig av kjønn, etnisitet, nasjonal opprinnelse, språk, livssyn, politisk syn, seksuell orientering, funksjonsevne og andre forhold. Utvalgets skal bidra med råd til universitetets ledelse på alle nivå om tiltak som kan bidra til bedre kjønnsbalanse og mangfold. Ansvar for implementering og oppfølging av likestillings- og mangfolds arbeidet på NTNU følger linjen.»

Utvalget leverte i månedsskiftet september / oktober 2017 sitt forslag til politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold for perioden 2018 – 2021 til rektor.

NTNU har også tidligere hatt en handlingsplan for likestilling. Nytt for den foreliggende politikken og handlingsplanen er at den også skal omhandle mangfold. Komite for integreringstiltak – kvinner i forskning (KiF), oppnevnt av det daværende Utdannings- og forskningsdepartementet i 2004, har skiftet navn til Komité for kjønnsbalanse og mangfold i forskning (Kif) og har derav fått et utvidet mandat som også omfatter mangfold.

Begrepet «mangfold» kan omfatte mange aspekter, som kjønnsbalanse, etnisitet, funksjonsevne og seksuell legning. I den foreslåtte politikken og handlingsplanen rettes fokus mot likestilling mellom kjønnene samt at det foreslås at arbeidet for økt mangfold ved NTNU i den foreliggende perioden konsentreres om integrering av internasjonalt ansatte (personer rekruttert til NTNU som har flyttet til Norge i voksen alder).

2. Rektors vurderinger

NTNU har lang erfaring med, og relativt god oversikt over, situasjonen når det gjelder likestilling mellom kjønnene, inklusive erfaringer med en rekke ulike tiltak. Samtidig har vi, gjennom fusjonen, fått inn nye studietilbud og fagområder (spesielt innenfor helse og sosial) som krever at vi retter tiltak mot det underrepresenterte kjønn der vi tidligere primært lette etter gode tiltak for å få inn flere kvinner.

Når det gjelder situasjonen med hensyn til integrering av internasjonalt ansatte er bildet vårt fragmentert (selv om kunnskap og erfaringer finnes på institutt, i HR-seksjonene etc). Måltrettet arbeid for bedre integrering krever at vi utvikler kunnskap om status, muligheter og utfordringer slik at vi kan komme opp med gode tiltak. Vi anser dette arbeidet som relativt omfattende. En eventuell utvidelse av politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold til også å gjelde andre aspekter ved mangfold (som funksjonsevne og seksuell legning) vil bli vurdert i forbindelse med revidering før neste planperiode.

Det er viktig at NTNU har en tydelig politikk med klare politiske ambisjoner og en handlingsplan med tiltak som gir politikken innhold. I tillegg er det viktig at organisasjonen har en «verktøykasse» eller en meny av gode ideer og tiltak som ledelsen kan hente inspirasjon fra og ta i bruk for å bidra til at vi når våre ambisjoner på disse områdene.

Utvalget har levert en liste på syv forslag til overordnede mål, med forslag til tiltak knyttet til hver av disse (se vedlagte forslag til politikk og handlingsplan fra utvalget). Rektor har, primært gjennom å slå sammen enkelte av utvalgets foreslåtte mål, redusert politikkenes fokus til å dreie seg om følgende fire satsingsområder.

1. Forbedret kjønnsbalanse i studier
2. Økt fokus på kjønnsbalanse ved rekruttering til og i karriereutvikling i vitenskapelige og lederstillinger
3. Bedre integrering av internasjonalt ansatte
4. Økt fokus på likestilling og mangfold i ledelse og styring

Tilsvarende har rektor gått gjennom utvalgets forslag til tiltak, og vurdert substansen som ligger i forslagene, med særlig henblikk på hvorvidt de hører hjemme i selve handlingsplanen eller om forslagene kanskje heller hører hjemme i en «forslagsmeny» eller verktøykasse. Det anses som viktig å få frem noen få, men viktige, tiltak under hvert satsingsområde.

Arbeidet med handlingsplanen vil bli ferdigstilt før årsskiftet, slik at politikken og handlingsplanen kan tre i kraft fra januar 2018. Rektor anser det som hensiktsmessig å videreføre Utvalg for likestilling og mangfold. I og med at nåværende utvalgs mandat og sammensetning i stor grad knytter seg til utarbeidelse av politikk og handlingsplan, vil rektor se på mandatet og sammensetningen på nytt. Det nye utvalget er tenkt å virke i planperioden; 2018-2021.

3. Satsingsområder med foreløpige forslag til tiltak

1. Forbedret kjønnsbalanse i studier

- Alle studieprogram med skjev kjønnsbalanse (mindre enn 40% av det underrepresenterte kjønn) skal iverksette tiltak for å forbedre kjønnsbalansen.
- NTNU skal fortsette med bruk av kjønnspoeng for å rekruttere det underrepresenterte kjønn til studier med skjev kjønnsbalanse.¹
- NTNU skal samarbeide med studentorganisasjonene for et inkluderende og mangfoldig studentliv.
- NTNUs skal gjøre studentene kjent med rutiner for å melde inn avvik om diskriminering.

2. Økt fokus på kjønnsbalanse ved rekruttering til og karriereutvikling i vitenskapelige og lederstillinger

- Kandidater av det underrepresenterte kjønn blant studentene skal motiveres tidlig til å søke vitenskapelige stillinger.
- Institutter og enheter med lav kvinneandel, skal benytte letekomité for å sikre kvinnelige søkere i forkant av utlysning.
- NTNU skal benytte ansettelse uten forutgående kunngjøring (kallelse) eller moderat kjønnskvoltering der dette er mulig og anses hensiktsmessig.
- Rektor skal tilby et utvalg av tiltak som sikrer like muligheter for karriereutvikling, uavhengig av kjønn og livssituasjon².
- Det skal legges til rette for god balanse mellom karriere og familieliv, og hver enkelt leder skal innenfor arbeidstiden tilrettelegge for ansatte i ulike livssituasjoner, eksempelvis midlertidig redusert undervisningsandel, som sikrer like muligheter for eksempelvis opprykk³.
- Rektor skal vurdere om det skal innføres at alle stipendiater og postdoktorer som har hatt foreldrepermisjon sammenhengende i mer enn seks måneder, skal tilbys gjenoppstartsstipend i form av én måneds forlengelse av arbeidskontrakten.

3. Bedre integrering av internasjonalt ansatte

- NTNU skal i løpet av planperioden gjennomføre en kvalitativ og kvantitativ studie om inkludering og mangfold ved universitetet, med det formålet å øke kunnskap og kompetanse om tema. Studien skal bidra til god situasjonsforståelse, kartlegge utfordringer og foreslå ytterligere tiltak som effektivt kan styrke inkluderings- og integreringsarbeidet.
- NTNU skal samarbeide med andre aktører for inkludering av flyktninger med akademisk bakgrunn.

4. Økt fokus på likestilling og mangfold i ledelse og styring

- Det er et lederansvar å legge til rette for likestilling og mangfold i daglig drift

¹ Dette punktet må ses i lys av styrets vedtak i [S-sak 5/15](#) der «Styret anbefaler at kjønnspoeng vurderes når andelen av underrepresentert kjønn i arbeidslivet er under 30 prosent. Styret anbefaler også at kjønnspoeng ikke benyttes når andelen av underrepresentert kjønn blant frammøtte studenter har vært 40 prosent eller mer de siste tre årene.»

² Dette kan eksempelvis være kvalifiseringsstipend, deltakelse i mentorprogrammer og startpakker.

³ Dette skal være et naturlig element i medarbeidersamtalen med den enkelte.

- *Rektor skal årlig gi redegjørelse til NTNUs styre om status og tiltak for å fremme et mer likestilt og mangfoldig universitet.⁴*
- *Likestilling- og mangfoldkompetanse skal etterspørres i utlysningstekster og ansettelsesprosessen av nye ledere i hele organisasjonen.*
- *Likestilling- og mangfoldperspektivet skal integreres i NTNUs lederutviklings- og opplæringstiltak.*

Vedlegg:

- Utvalgets forslag til politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold
-

⁴ Dette medfører blant annet at NTNU skal utvikle bedre statistikk og analyser over kjønnsbalanse og mangfold. Fakulteter og institutter må derfor kunne redegjøre for status og planer for likestilling og mangfold på alle nivå.

Politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold 2018-2021 – anbefalinger fra utvalget*.

Politikk og handlingsplan for likestilling og mangfold ved NTNU er nært koblet til NTNU's samfunnsoppdrag og visjon om «Kunnskap for en bedre verden». Kunnskap for en bedre verden skapes best i en virksomhet som er likestilt, mangfoldig og kjønnsbalansert.

Dette er første gangen NTNU har en politikk og handlingsplan for likestilling som inkluderer et perspektiv på mangfold. NTNU ønsker medarbeidere som tilsammen representerer en stor bredde i faglig kompetanse for å sikre kvalitet og et demokratisk grunnlag for forskningen. Det er et sentralt poeng at likestilling og mangfold tenkes inn i arbeidet med å sikre denne bredden. NTNU ønsker større åpenhet og mer kunnskap om utfordringer knyttet til å fremme likestilling, kjønnsbalanse og mangfold, og å inkludere studenter og ansatte uavhengig av kjønn, kjønnsidentitet, seksuell identitet, etnisitet, hudfarge, nasjonal opprinnelse, kulturell og religiøs bakgrunn, funksjonsevne og alder.

Målet for NTNU er en inkluderende arbeids- og organisasjonskultur som kjennetegnes og skapes ved at både individer og grupper opplever at de passer inn, kjenner seg velkommen og får bekreftelse på egen innsats. Dette handler blant annet om bevisst språkbruk, fokus på tydelighet og bruk av språk og kommunikasjonskanaler som inkluderer alle ansatte. Dette for å unngå fremmedgjøring, manglende kompetanseutvikling, og mulighet til å påvirke egen arbeidssituasjon.

Ansvar for en inkluderende og mangfoldig arbeids- og organisasjonskultur ligger til syvende og sist hos NTNUs ledere og styrer på alle nivå. Disse må ta aktive og bevisste grep for å skape et mer likestilt universitet. Samtidig må alle ansatte og studenter bidra i dette betydningsfulle arbeidet. Å lede handler om å velge de riktige menneskene til de riktige jobbene, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, seksuell legning, og bakgrunn. Ensidig utvelgelse bidrar til homogene miljøer og sementering av eksisterende skjevheter ved universitetet.

Forskning om rekrutteringsprosesser utfordrer troen på at kvalifikasjonsvurderinger i rekrutteringsprosessen alltid er kjønnsnøytrale. Studier viser at både kvinner og menn ubevisst undervurderer kvinner og overvurderer menn.¹ Kunnskap og bevissthet om ubevisste forforståelser av kjønn er svært viktig i ansettelsesprosessen for å unngå tap av talenter.

NTNUs tilpasningsavtale til Hovedavtalen i staten har bestemmelser som regulerer hvordan de ansattes organisasjoner og arbeidsgiver skal samarbeide vedrørende likestilling og mangfold.

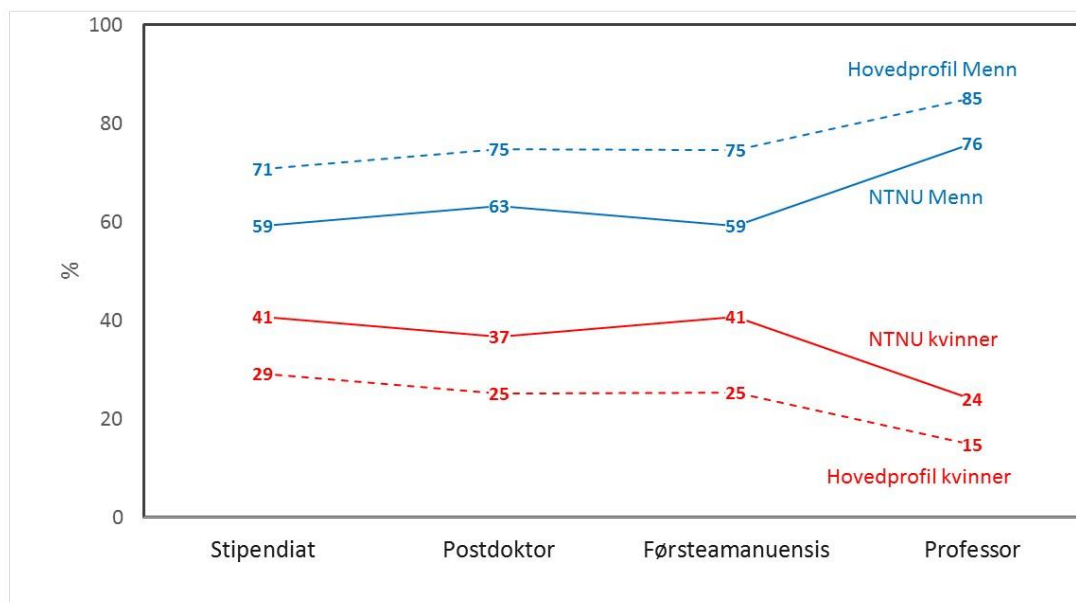
¹ Valian Virginia, (1998) *Why so slow. The advancement of women*. Cambridge: MIT press

Politikken for likestilling og mangfold skal integreres i alle deler av NTNUs virksomhet. Den gjelder for vitenskapelig ansatte, midlertidig vitenskapelige ansatte og teknisk/administrativt ansatte, og studenter.

Status, kvinner og menn i stillinger

Kvinneandelen i professorstillinger ved NTNU er 24 % og dermed under det nasjonale gjennomsnittet som er 27 %. Andelen kvinner i professorater har vært nærmest uendret de siste tre årene, og den ble ikke endret som følge av fusjonen.

Utviklingen i forbedring av kjønnsbalansen i faste vitenskapelige stillinger viser store variasjoner mellom instituttene. Det er ikke nok å se på aggregerte tall. Likestilling må kartlegges og synliggjøres lokalt på fakultet/institutt og i faggrupper, og ved våre campus. Følgforskning fra NTNUs BALANSE-prosjekt viser at de institutter som tar aktive grep for å bedre kjønnsbalansen, har større og raskere fremgang enn de som ikke gjør det. Her er det et stort potensiale til forbedring².



Prosentandel kvinner og menn i vitenskapelige stillinger, NTNU totalt og hovedprofilen (IV-IE-NV-AD) Kilde: DBH

Figuren over viser skjev kjønnsbalanse i samtlige stillingskategorier fra stipendiat til professor. NTNU har størst utfordring til forbedring av kjønnsbalansen i stillinger innen hovedprofilen (IV, IE, NV). 71% av stipendiatene er menn, mens kun 29% av stipendiatene er kvinner. Blant professorene er 85% menn. Karriereveien for kvinner og menn tar ulike retninger fra stipendiat til professorstilling. Prosentandelen menn i stillinger stiger stort sett,

² NTNUs BALANSE-prosjekt finansiert gjennom NFR og NTNU, bekrefter dette i sine foreløpige forskningsfunn.

mens andelen kvinner i tilsvarende stillinger faller. Dette kan vi endre ved å ta i bruk tiltakene i handlingsplanen.

Når det gjelder mangfold mangler vi et godt datagrunnlag til å gi en status. Økt kunnskap om mangfold i egen organisasjon og om eventuelle utfordringer knyttet til eksklusjon og diskriminering er av den grunn adressert i handlingsplanen.

NTNUs Handlingsplan for likestilling og mangfold 2018 – 2021

I handlingsplanen har NTNUs utvalg for likestilling og mangfold vektlagt kjønn, etnisitet, funksjonsevne og seksualitet. Videre er handlingsplanen delt inn i hovedsatsingsområder og overordnede målsettinger som fremmer likestilling og mangfold ved vårt universitet.

Kjønnsbalanse

Kjønn er en mangfoldig kategori, men i denne handlingsplanen brukes begrepet 'kjønn' om kategoriene menn og kvinner. Kjønnsbalanse er et mål i seg selv. Bedre kjønnsbalanse bidrar til bedre forskning og et bedre arbeidsmiljø for alle. Det er store forskjeller på kjønnsbalanse mellom institutt og mellom faggrupper ved NTNU. I dag er menn overrepresentert i vitenskapelige stillinger ved svært mange institutter, og særlig på professornivå. Ved noen institutt er menn overrepresentert hele veien, fra studieprogram til professornivå. Å øke andelen kvinnelige studenter eller kvinnelige stipendiater gir et bedre grunnlag for å rekruttere flere kvinner til faste vitenskapelige stillinger. Men det er ingen i automatikk i dette. Enkelte institutt har høy andel kvinnelige stipendiater, uten at andelen kvinner i faste vitenskapelige stillinger har økt nevneverdig. Derfor er det nødvendig å rette tiltak for bedre kjønnsbalanse mot alle nivåer. Bevissthet og tiltak har vist seg å gi bedre kjønnsbalanse. Vår største utfordring er å bruke rekrutteringsgrunnlaget fra stipendiat og postdoktorstillinger, inn i faste vitenskapelige stillinger til førstelektor/førsteamanuensis og professor/dosent.

Etnisitet

Etnisitet referer til noen spesifikke markører mellom grupper. Identitetsskapende kriterier i denne sammenheng kan være knyttet til historie, geografi, hudfarge, språk og kultur. Vi har identifisert tre grupper i dette dokumentet. Disse er ment som illustrasjoner og ikke som uttømmende definisjoner for hva som omfattes av begrepet etnisitet ved NTNU.

1. Internasjonalt ansatte. Her mener vi personer rekruttert til NTNU som har flyttet til Norge i voksen alder.
2. Personer med innvandrerbakgrunn. Her mener vi personer med innvandrerbakgrunn og inkluderer både de som er født i utlandet med to utenlandskfødte foreldre og norskfødte med innvandrerforeldre.
3. Urbefolkning og nasjonale minoriteter. I Norge har samene status som urfolk. Jøder, kvener/norskfinner, romanifolk/tatere, skogfinner og rom (sigøynere) er grupper som har status som nasjonale minoriteter (regjeringen.no).

Det er et mål for NTNU å inkludere og synliggjøre alle ansattes kompetanse og ambisjoner uavhengig av etnisitet.

Funksjonsevne

NTNU skal sørge for god tilrettelegging og kontinuerlig forbedring av fysiske rammer for arbeidet og inkludering i arbeidsfellesskapet for alle uavhengig av funksjonsevne.

Nedsatt funksjonsevne innebærer tap av, skade på eller avvik i en kroppsdel eller i en av kroppens psykologiske, fysiologiske eller biologiske funksjoner.

Det overordnede ansvaret for tilrettelegging for tilsatte med nedsatt funksjonsevne ivaretas i hovedsak av følgende enheter i fellesadministrasjonen; HR-HMS avdelingen, eiendomsavdelingen, IT avdelingen og økonomiavdelingen.

Seksuell identitet

NTNU vil at ansatte skal føle seg inkludert og verdsatt i organisasjonen uavhengig av seksuell identitet.

LGBT+ mennesker utgjør en minoritet basert på den måten vi ordner det sosiale gjennom kjønn og seksualitet. Forkortelsen «LGBT+» står for «lesbiske, homofile, biseksuelle og transseksuelle» mens «+» omfatter andre grupper som ikke er en del av cis-kjønnte flertall (der «cis-kjønn» beskriver mennesker som har en kjønnsidentitet som samsvarer med deres kjønn ved fødselen). Forskning viser at diskriminering av LGBT mennesker forekommer.³

Overordnede målsetninger for planperioden

1) Forbedret kjønnsbalanse i studier

NTNU skal være et attraktivt universitet der alle kjønn har like muligheter. Kjønnsbalanse mellom kvinner og menn på alle studieområder skal aktivt forbedres. Det er nødvendig å jobbe for å øke rekrutteringen av kvinner til fagområder der kvinner er underrepresentert og menn til fagområder der menn er underrepresentert.

Undervisningsmateriale og undervisningen skal reflektere alle former for mangfold blant våre studenter, og unngå enhver form for diskriminering på grunn av kjønn, etnisitet, eller seksuell identitet.

³ Stonewall (UK) research on the experiences of LGBT+ people:
<http://www.stonewall.org.uk/media/lgbt-facts-and-figures>

- NTNU skal arrangere markedsføringsarrangement for elever på videregående skole for rekruttering av det underrepresenterte kjønn til studier med skjev kjønnsbalanse.

Alle institutt ved NTNU som har studieprogrammer med skjev kjønnsbalanse (mindre enn 40% av det underrepresenterte kjønn) skal iverksette tiltak for å forbedre kjønnsbalansen.

- Det skal være en bevisst bruk av rollemodeller for å vise fram mangfold og kjønnsbalanse i all markedsføring fra NTNU.
- NTNU vil fortsette med å gjennomføre vellykkede arrangementer som f.eks. «Jentedagen og Teknologikamp» for å øke kvinneandelen til teknologi- og naturfag.
- NTNU skal i løpet av handlingsperioden iverksette tiltak for rekruttering av menn til helsefag og andre sterkt kvinnedominerte fag.
- NTNUs skal fortsette med bruk av kjønnspoeng for å rekruttere kvinner til teknologi- og naturfag.
- NTNUs enheter med skjev kjønnsbalanse i studieprogrammer skal arrangere inspirasjonsmøter for første og andre-års masterstudenter for rekruttering til stipendiatstillinger, og dermed øke rekrutteringsgrunnlaget til faste vitenskapelige stillinger.
- NTNU skal bestrebe seg på å bruke rollemodeller i undervisningen for å vise frem kjønnsbalanse og mangfold.
- NTNU skal samarbeide med studentorganisasjonene for et inkluderende og mangfoldig studentliv.
- NTNUs skal gjøre studentene kjent med rutiner for å melde inn avvik om diskriminering i undervisningsmaterialet.
- Vitenskapelige ansatte skal informeres om betydningen av kjønnsbalanse og mangfold i bilder og tekst i undervisningsmateriale.

2) Økt kvinneandel i vitenskapelige toppstillinger og lederstillinger

Styrking av kvinneandelen i vitenskapelige førstestillinger og lederstillinger er den viktigste målsettingen for å imøtekomme visjonen om et likestilt universitet. Det er viktig å understreke at styrking av kvinneandelen i vitenskapelige førstestillinger må sees i sammenheng med rekruttering til midlertidige vitenskapelige stillinger (punkt 6). I løpet av handlingsplanens periode skal:

- Alle enheter ved NTNU der kvinner er underrepresentert i vitenskapelige førstestillinger skal oppnå en årlig økning av kvinneandel i disse stillingene.
- Kjønnsbalanse skal aktivt tilstrebes også på faggruppenivå.
- Andel kvinner i faste vitenskapelige stillinger økes til 35% for samlet NTNU.
- Andel kvinner i professorater øke til minimum 28 % for samlet NTNU.
- Andel kvinner blant nytilsatte i faste vitenskapelige stillinger være tilnærmet 50% hvert år (samlet for NTNU).
- Kjønnsbalansen blant NTNUs instituttledere er målsatt til minst 40-60%. Det samme gjelder for enhetsledere i felles administrasjon.

3) Bedre integrering av ansatte med minoritetsbakgrunn

For å ivareta samfunnsoppdraget og visjonen om kunnskap for en bedre verden trenger NTNU mangfold i erfaringsgrunnlag, kunnskap og perspektiver for å oppnå kvalitet og relevans i forskning. Her har NTNU en betydelig ressurs i andelen av internasjonale ansatte.

Ved NTNU jobber 90 nasjonaliteter sammen. I rapporten «Å være utlending er ingen fordel» vises synlige og usynlige prosesser som bidrar til ekskludering av ansatte med innvandrerbakgrunn.⁴

- NTNU skal i løpet av planperioden gjennomføre en kvalitativ og kvantitativ studie om inkludering og mangfold ved universitetet, med det formålet å øke kunnskap og kompetanse om temaet. Studiet skal bidra til god situasjonsforståelse, kartlegge utfordringer og foreslå ytterligere tiltak som effektivt kan styrke inkluderings- og integreringsarbeidet.
- NTNU International Researcher Support skal i større grad gjøres kjent blant nyansatte med utenlandsk bakgrunn.
- NTNU skal øke innsatsen for integrering av to-karriere familier og medfølgende familie og utarbeide egen policy for området.
- NTNU skal tilby språkopplæring til alle utenlandske ansatte og deres partnere.
- Instituttledere, faggruppeledere og HR-ansatte skal tilbys opplæring i forventningsavklaring og flerkulturelt teamarbeid.

⁴ Mentzoni T, Egeland C, Asvik T, Drange I, Støren L, Røsdal T, Vabø A. «Å være utlending er ingen fordel» Karriereløp og barrierer for innvandrere i norsk akademia. AFI-rapport 2016:03

- NTNU skal tilby norskkurs for utenlandske ansatte utenom arbeidstid, for å imøtekomme deres behov for hensiktsmessig disponering av tid.
- Kapasiteten på kurs for utenlandske ansatte i norsk arbeidskultur, skal økes.
- NTNU skal Informere om rettigheter og plikter, inkludert velferdsgoder ved NTNU og i Norge spesielt for nyansatte med utenlandsk bakgrunn.
- NTNU skal samarbeide med andre aktører for inkludering av flyktninger med akademisk bakgrunn.

4) Utvikling av NTNUs organisasjonskultur

NTNU ønsker en kultur som utelukker enhver form for marginalisering av enkeltpersoner og grupper. Identifisering og endring av organisasjonskultur og praksis krever sterkt lederskap, og forståelse for at arbeidet for likestilling og mangfold er en integrert del av den daglige virksomheten ved universitetet.

Ledere på alle nivåer har et særlig ansvar for hvordan organisasjonskultur utvikler seg. Dette gjelder også støttefunksjoner og medarbeidere som arbeider med NTNUs profil og kommunikasjon, samt HR og HMS på alle nivåer.

Vedvarende utfordringer til kjønnsbalanse og mangfold krever intensivering av arbeidet for å skape en mer inkluderende organisasjonskultur. Dette betyr at NTNU i ord og handling skal ha økt fokus på forbedring av kjønnsbalanse og mangfold.

- Å tenke over hvordan talerlisten reflekterer mangfoldet i organisasjonen og det mangfoldet NTNU ønsker å representere skal være en selvfølge når NTNU har faglig ansvar for seminarer og konferanser.
- I løpet av 2018 skal det opprettes en mangfoldspris ved NTNU, for synliggjøring av verdien det tilfører vårt universitet.
- Likestillingsombudene skal ha tilstrekkelige ressurser til å kunne være tilgjengelige og bistå lokalt likestillingsarbeid. Disse ressursene skal bli mer synlige på NTNUs interne nettsider.
- Fakultetene oppfordres til å gi kompensasjon for likestillingsombudenes arbeid.
- NTNUs arbeidsmiljøundersøkelser skal stille spørsmål om diskriminering på grunn av kjønn, alder, etnisitet, kjønnsidentitet, seksuell identitet, og seksuell trakassering.

5) Tydelig tilstedeværelse av likestilling og mangfold i ledelse og styring

Kompetent ledelse og kloke og engasjerte ledere i alle deler av organisasjonen er avgjørende for om NTNU skal nå målsetningen om likestilling og mangfold. Det er viktig at likestilling og mangfold blir adressert når ledere skal rekrutteres, og at dette er en naturlig del av lederopplæringen ved NTNU. Ledere skal bli målt på hvordan de bidrar til likestilling og mangfold. Siden kjønnsbalansen varierer betydelig mellom institutter og ofte enda mer mellom faggrupper er det viktig å rette oppmerksomheten mot disse nivåene.

- Fakultet og institutter må redegjøre for status og planer for likestilling og mangfold på alle nivå, samt presentere tallmateriale og analyse av kjønnsbalansen på instituttnivå og i faggrupper i dialogmøtene med rektorat.
- Likestilling- og mangfoldkompetanse skal etterspørres i utlysningstekster og ansettelsesprosessen av nye ledere i hele organisasjonen.
- Likestilling- og mangfoldperspektivet skal integreres i NTNUs lederutviklingsprogrammer.
- NTNUs utvalg for likestilling og mangfold skal årlig gi redegjørelse til NTNUs Styre om status og tiltak for å fremme et mer likestilt og mangfoldig universitet.

6) Styrking av kjønnsbalansen i rekrutteringsprosessen til vitenskapelige stillinger

Gode og effektive rekrutteringsprosesser forutsetter et betydelig engasjement hos NTNUs ledere på alle nivå. Brukes tiltakene med kløkt og forstand, har vi en god mulighet til å rekruttere dyktige medarbeidere som gir god kjønnsbalanse og mangfold.

- Kvinnelige kandidater blant studentene skal motiveres tidlig til å søke vitenskapelige stillinger.
- Institutter og enheter med lav kvinneandel, skal benytte letekomité for å sikre kvinnelige søkere i forkant av utlysning.
- Dersom det ikke er søkere av begge kjønn etter første utlysningsrunden krever det ny utlysning ved ansettelse av faste vitenskapelige ansatte.
- Kvalifikasjonskrav til vitenskapelige utlysninger skal knyttes til både kvalitative og kvantitative områder, ensidig fokus på antall publiseringer kan slå negativt ut for kvinner.

- Bedømmelses- og sakkyndigkomitéer skal informeres om NTNUs satsing på likestilling og faren for forskjellsbehandling av menn og kvinner i rekrutteringsprosessen.
- Det skal utvikles og implementeres strukturerte og standardiserte intervjuer, slik at alle får like spørsmål og kandidatene evalueres etter en felles standard.
- Intervjukomiteer skal i størst mulig grad ha sammensetning som sikrer likestilling og mangfold.
- Kjønnsbalanse skal adresseres spesielt i forbindelse med rekruttering knyttet til strategiske og tematiske satsninger.
- Moderat kjønnskvotering skal benyttes.
- Startpakker skal tildeles kvinner som tilsettes i fast vitenskapelig stilling innen fagområder med under 25 % kvinneandel.
- Rekruttering av kvinner til II-er stillinger, er et godt virkemiddel for å øke andelen kvinner på fagområder med lav kvinneandel.
- Gaveprofessorater fra industri og næringsliv skal tildeles begge kjønn.

7) Sikring av like muligheter for karriereutvikling

NTNU skal legge til rette for karriereutvikling for ansatte i forsknings- og undervisningsstillinger, og teknisk administrative stillinger. Nærmeste leder har spesielt ansvar for å bistå med karrierefremmende tiltak, både som fasilitator og pådriver i arbeidet.

- Alle medarbeidere skal delta i jevnlige (normalt årlige) medarbeidersamtaler hvor karriereutvikling, forventninger og fremdrift er sentrale temaer. Dette skal gjennomgående følges opp av ledelsen.
- Kvalifiseringsstipend fra NTNUs likestillingsbudsjett skal tilbys kvinner i førsteamanuensis- og førstelektorstillinger innen alle fagområder. I tillegg skal det gis veiledning om opprykksøknad.
- NTNUs kvinnelige forskerrekrutter skal få tilbud om og mulighet til å delta i NTNUs mentorprogrammer.
- NTNU skal tilby mentorprogrammer for internasjonalt ansatte forskere og ansatte forskere med innvandrerbakgrunn i faste vitenskapelige stillinger.

- Det skal legges til rette for god balanse mellom karriere og familieliv, for eksempel legge alle møter i NTNUs kjernetid.
- Alle stipendiater og postdoktorer som har hatt foreldrepermisjon eller 100% sykefravær sammenhengende i mer enn 6 måneder, skal tilbys gjenoppstartstipend i forlengelse av arbeidskontrakten.
- Det skal utvikles og sikres en felles praksis for forlengelse av midlertidige kontrakter ved eget sykefravær, fravær grunnet amming, omsorg for syke barn og barnehagetilvenning.
- NTNU skal utvise fleksibilitet for flere kortere utenlandsopphold, for forskere med barn i barnehage og skolepliktig alder.

***Utvalgets sammensetning**

I perioden 2016-2019, følgende medlemmer (organisasjonstilhørighet i 2016).

- Tor Grande, prodekan for forskning NT fakultetet
- Vivian Anette Lagesen, professor HF fakultetet
- Brynjulf Owren, prodekan for utdanning IME fakultetet
- Monica Lillefjell, forskningsleder, fellesadministrasjon
- Nils Kalstad Svendsen, dekan avdeling for informatikk og medieteknikk
- Rudolf Schmid, førsteamanuensis og likestillingsombud NT fakultetet
- Synnøve Hofseth Almås, dosent, avdeling for helsefag
- Ingeborg Lund, HR direktør SINTEF, ekstern representant
- Svandís Benediktsdóttir, likestillingsrådgiver
- Kathrine Vangen, internasjonal HR seniorrådgiver
- Line Berg, prosjektleder Ada og Teknologi-camp, IME fakultetet
- Morten Mørch, hovedtillitsvalgt PARAT
- Philip Lautin Jackson, Studenttinget

N O T A T

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Statsbudsjettet 2018

Statsbudsjettet 2018

Forslag til statsbudsjett 2018 ble lagt fram 12.10.2017. Hensikten med denne saken er å redegjøre for konsekvenser for universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren) og NTNU.

Målstruktur

Målstrukturen for UH-sektoren ligger fast, med fire sektormål. Ingen endringer i styringsparameterne, de ble sist endret i 2016. Kunnskapsdepartementet planlegger å utarbeide utviklingsavtaler med alle statlige institusjoner gjeldende fra 2019. Avtalene er et viktig virkemiddel for bedre arbeidsdeling i sektoren. NTNU er pilot fra og med budsjettåret 2017. Det skal legges frem et forslag om økonomiske virkemidler i avtalene i forbindelse med 2019-budsjettet.

Utdanning i sektoren

Regjeringen foreslår 20 mill kr til å utvikle en nasjonal arena for kvalitet i høyere utdanning.

De 500 studieplassene til IKT gitt i statsbudsjett 2017, blir gitt midler til videreføring. Satsningen på kompletterende utdanning for flyktninger ved HiOA og NTNU blir videreført. Yrkesfag foreslås styrket med 40 mill kr, dette omfatter f.eks desentralisert yrkesfaglærerutdanning ved HiOA, lektor 2-ordning m.v.

Regjeringen foreslår å videreføre satsningen på ny femårig grunnskolelærerutdanning, den videreføres på samme nivå som i 2017.

Forskning i sektoren

I oppfølging av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning prioriterer regjeringen fullføring av opptrappingsplanene, muliggjørende teknologier, verdensledende fagmiljøer, hav og livsvitenskapsbygget. Når det gjelder opptrappingsplanen er antall rekrutteringsstillinger overoppfylt (ingen nye stillinger), forskningsinfrastruktur er oppfylt (økning på 175 mill kr) og stimulerings tiltak til Horisont 2020 er oppfylt (økning på 78,8 mill kr).

Regjeringen varsler opptrapping innen følgende prioriterte områder:

Verdensledende fagmiljøer (95 mill kr)

- FRIPRO Toppforsk (KD 50 mill kr)

- Sentre for fremragende forskning (KD 45 mill kr)

Et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv

- Økt basisbevilgning til de teknisk-industrielle instituttene (NFD 15 mill kr)

Klima, miljø og miljøvennlig energi

- Forskning for lavutslippsutvikling og grønn konkurransekraft (KLD 20 mill kr)
- Muliggjørende teknologier (75 mill kr)

Hav (45 mill kr)

- Forskningstokt til Antarktis (NFD 11 mill kr)
- Arven etter Nansen (KD 20 mill kr)
- Marin vekst – økt havbruksforskning (NFD 14 mill kr)
- Forprosjekt for lokaler til marine FoU-virksomheter i Bergen (NFD 10 mill kr)
- Driftsbevilgning Havforskningsinstituttet (NFD10 mill kr)

Muliggjørende teknologier (75 mill kr)

- Muliggjørende teknologier (NFD 30 mill kr)
- LTP Muliggjørende teknologier (KD 30 mill kr)
- LTP Muliggjørende teknologier og humaniora (KD 5 mill kr)
- Muliggjørende teknologier for fremtidens bioøkonomi og lavutslippssamfunn (LMD 10 mill kr)

Regjeringen foreslår 20 mill kr til åpen tilgang til forskning. Midlene går til CERES (Nasjonalt senter for felles systemer og tjenester for forskning og studier).

Nyskaping og innovasjon i sektoren

Regjeringen foreslår 200 mill kr i økning til investeringsselskapet Fornybar AS. Videre foreslås det 50 mill kr i økning til nye testsentra for næringslivet, katapultsentra, hvor bedrifter og forskningsmiljø kan teste ut ideer og løsninger. Innovasjon Norge gis en økning på 10 mill kr til innovasjonsarbeid i klynger 30 mill kr går til marine og maritime pilot- og demonstrasjonsprosjekter gjennom Innovasjon Norge.

Studentvelferd

Det gis tilskudd til 2200 nye studentboliger. Utdanningsstøtten øker med ¼ måned våren 2018. Det betyr at vi er halvveis til 11 måneders støtte. Det skal etableres en tilskuddsordning til rusforebyggende arbeid blant studenter, som samordnes med tilskuddsordning rettet mot psykisk helse.

Annet

SAKS-midler (midler til sammenslåing av universiteter og høyskoler) videreføres også i 2018 (150 mill kr). Midler til oppgradering av bygg ved selvforvaltende institusjoner videreføres med 75 mill kr også i 2018. Ingen av disse midlene er fordelt ennå.

Utvikling i bevilgning – universitetene

	2015	2016	2017	2018	Endring 2018	Realvekst
UiA	1 116 722	1 202 849	1 286 431	1 399 609	8,8 %	6,1 %
UiS	1 182 622	1 283 837	1 389 302	1 503 898	8,2 %	5,5 %
NTNU	5 611 918	5 916 074	6 105 588	6 459 514	5,8 %	3,1 %
NMBU	1 111 994	1 183 530	1 192 081	1 242 353	4,2 %	1,5 %
UiB	2 969 641	3 194 355	3 397 639	3 525 990	3,8 %	1,1 %
Nord U	718 925	1 254 217	1 315 716	1 360 840	3,4 %	0,7 %
UiO	5 007 890	5 173 147	5 304 830	5 465 025	3,0 %	0,3 %
UiT	2 800 024	2 925 482	3 284 827	3 170 718	-3,5 %	-6,2 %
Sum	20 519 736	22 133 491	23 276 414	24 127 947	3,7 %	1,0 %

(tusen kr)

Universitetene er stablet etter prosentvis realvekst. UiA og UiS har høy realvekst, noe som i hovedsak skyldes god økning i resultatbevilgning. NTNU har en lavere realvekst enn i tabellen, da bl.a bevilgning til Nasjonalt senter for realfagsrekruttering (RENATE) er tilført NTNU (teknisk flytting). Vi forventer at bevilgningen øker med ytterligere 16 mill kr sammenliknet med tabellen over når Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen og Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning tilføres NTNU. UiT har en nedgang fordi det i fjor fikk engangbevilgning til utstyr og inventar til nybygg for medisin og helsefag.

Tabellen under viser veksttallene for resultatbevilgningene (tall i kr).

Inst.	Studiepoeng	Kandidatar	Uttekslings- studentar (inkl. Erasmus+)	Doktorgradar	Publiserings- poeng	Inntekter frå EU	Inntekter frå Noregs Forskningsråd og RFF	BOA	Sum budsjettendring resultatbasert utteljing
NU	4 893 000	1 371 000	40 000	-3 604 000	-1 475 000	1 644 000	-45 000	360 000	3 184 000
NMBU	12 564 000	5 235 000	715 000	-3 657 000	-1 972 000	446 000	-375 000	2 000	12 958 000
NTNU	77 829 000	8 267 000	2 270 000	656 000	-3 345 000	5 644 000	3 243 000	-8 086 000	86 478 000
UiA	37 095 000	9 965 000	465 000	1 674 000	-3 366 000	13 021 000	474 000	252 000	59 580 000
UiB	32 781 000	3 068 000	2 135 000	-5 768 000	-3 903 000	-7 116 000	-2 300 000	-3 329 000	15 568 000
UiO	22 743 000	6 663 000	4 290 000	-21 813 000	-340 000	-3 876 000	-3 160 000	196 000	4 703 000
UiS	28 314 000	7 727 000	780 000	5 142 000	1 558 000	-248 000	970 000	-997 000	43 246 000
UiT	30 765 000	5 391 000	395 000	-1 523 000	331 000	-11 258 000	-3 148 000	2 238 000	23 191 000

Statsbudsjettet 2018 – konsekvenser for NTNU

NTNUs bevilgning foreslås økt med 354 mill kr til 6,5 mrd kr i 2018. Dette er en nominell økning på 5,8 prosent som tilsvarer en realøkning på 3,1 prosent. Tabellen under viser bevilgning 2018 som summen av bevilgning i 2017 og foreslåtte endringer.

Bevilgning 2017	6 105 588
Endringer:	
Utdanningsinsentiv (resultatbevilgning)	89 022
Forskningsinsentiv (resultatbevilgning)	-2 544
Nye studieplasser (videreføring fra tidligere år)	38 222
Nye rekrutteringsstillinger (videreføring fra tidligere år)	24 173
Campusutvikling	30 000
ABE-kutt (0,5 %)	-31 159
Tekniske justeringer*	41 012
Pris- og lønnsjustering	165 201
Sum bevilgning 2018	6 459 515

** Gjelder bevilgninger som NTNU har mottatt tidligere, som nå er tillagt NTNUs bevilgning på kap. 260
(tall i tusen kr)*

Utdanning – NTNU

NTNU foreslås å motta 3 mill kr for å følge opptrappingen av 70 IKT-studieplasser, som ble gitt som engangsbevilgning i 2017. Videre foreslås en opptrapping på 2,6 mill kr til studieplasser innen kompletterende utdanning (flyktninger). 2,1 mill kr gis til arkivutdanning knyttet til Helsearkivet på Tynset. NTNU øker den resultatbaserte bevilgningen knyttet til utdanningsinsentivene med 89 mill kr. I tillegg videreføres opptrapping av nye studieplasser mottatt over tidligere statsbudsjett.

Forskning – NTNU

NTNU taper i kampen om forskningsinsentivene i den resultatbaserte bevilgningen med 2,5 mill kr. I tillegg videreføres opptrapping av rekrutteringsstillinger mottatt over tidligere statsbudsjett.

Campus – NTNU

Regjeringen foreslår å øke bevilgning til campusutvikling ved NTNU med 30 mill kr, totalt 50 mill kr i 2018. Nybygg ved NTNU i Gjøvik videreføres. Ingen bevilgning til Ocean Space Center og til nybygg for helse- og sosialfag.

Andre endringer – NTNU

Regjeringens tiltak for å redusere byråkrati i og effektivisering av offentlig sektor videreføres med 0,5 prosent. For NTNU utgjør ABE-kuttet 31,2 mill kr. Som følge av gevinster ved overgang til digital post får NTNU en reduksjon på 1,4 mill kr.

MARKOM2020 (maritim profesjonsutdannings kompetansebehov) og CCIS (Center for Cyber and Information Security) videreføres.

Konsekvenser av Kunnskapsdepartementets organisasjonsprosjekt

En del av de såkalte § 1-4-4- enhetene, tidligere underlagt Kunnskapsdepartementet, er vedtatt lagt under NTNU. Dette gjelder Nasjonalt senter for matematikk i opplæringen, Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning og Nasjonalt senter for realfagsrekruttering (RENATE). Artsdatabanken flyttes fra Kunnskapsdepartementet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Et nytt tjenesteorgan vil bli opprettet med hovedkontor i Trondheim. BIBSYS, CERES samt enkelte UNINETT-oppgaver vil bli samlet i dette senteret.

Videre budsjettprosess NTNU

Styret vil i desember behandle NTNUs årsplan for 2018. Årsplanen vil inneholde forslag til hovedprioriteringer, budsjettfordeling og en vurdering av langtidsutsikter. Saken er en oppfølging av styresak S-25/17 om planleggingsrammer som ble behandlet i august.

Sammenliknet med planleggingsrammene styret vedtok i august, vil det ikke skje store endringer i fakultetenes budsjettammer. Endringene som følge av statsbudsjettet er i hovedsak litt høyere resultatbevilgning, høyere bevilgning til campusutvikling og en litt lavere pris- og lønnskompensasjon enn forutsatt.

17.10.2017

Saksansvarlig: Ida Munkeby

Saksbehandlere: Christian Fossen, Trond Singsaas m.fl.

NOTAT

Til: Styret

Fra: Rektor

Om: Evaluering av Starmus-festivalen

Det er nå gjort en rekke evalueringer av hvordan Starmus-festivalen i juni har vært gjennomført og opplevd av deltakere og media. Vedlagt følger en samlet rapport. Denne har vært lagt fram for og er ferdigstilt av styret i Starmus Trondheim.

Evalueringsrapporten er ment å være en rapportering til nasjonale bidragsytere til festivalen, og å være grunnlag for en drøfting i NTNUs ledelse om mulig ny vitenskapsfestival i Trondheim. Rapporten oppsummerer i kapitlet "Executive Summary" de viktigste erfaringene som er gjort, slik styret i Starmus Trondheim vurderer det. Det sies her innledningsvis:

“In sum, the festival was mainly a success. However, seen from a more critical perspective months after the festival is over, we recognize issues that need to be considered more closely if a new science festival is to be held in Trondheim in the future. The key issues here are (regional) expectations, project planning and implementation, and financial results.”

Rektor vil utfra disse erfaringene vurdere nærmere noen handlingsalternativer, som vil være å

- arrangere en ny Starmus-festival i 2019 i samarbeid med Starmus Universe, eller
- arrangere en vitenskapsfestival i Trondheim sammen med andre nasjonale aktører, eller
- oppsummere at NTNU bruker erfaringene fra Starmus gjennom å utvikle videre eksisterende konsepter som Technoport-festivalen el. tilsvarende.

Gjennomføringen av Starmus ble en suksess sett med de flestes øyne. Det har samtidig vært et til dels risikofylt prosjekt, styringsmessig og økonomisk. Starmus Trondheim går i tilnærmet balanse ut fra de budsjetter som er avtalt mellom partene, og det skulle derfor være et godt grunnlag for å vurdere om en ny vitenskapsfestival kan la seg gjennomføre i Trondheim.

Spørsmålet om ny festival må først avklares med Starmus Universe, slik at NTNU ikke kommer i skade for å arbeide videre uten at det er en forståelse mellom de to partene som samarbeidet om Starmus-festivalen i 2017.

Rektor legger opp til en rask framdrift for avklaring av spørsmålet om en mulig framtidig Starmus-festival eller en alternativ vitenskapsfestival. Det vil forventes fra våre samarbeidspartnere et svar fra NTNU om ønskeligheten av en form for festival i de kommende to årene. Blant annet vil kommunen og fylkeskommunen uavhengig av hvilket alternativ som velges, ha en klar forventning om at NTNU vil bidra på årlige sommercamper for barn og unge i deres regi.

Vedlegg:

Starmus Final Report: <https://ntnu.box.com/s/bwif9mfkbsy1bco1pu2dsmnezwgrdtav>